

I. DISPOSICIONES XERAIS

MINISTERIO DE EDUCACIÓN, CULTURA E DEPORTE

2222 *Real decreto 126/2014, do 28 de febreiro, polo que se establece o currículo básico da educación primaria.*

A Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa, modificou o artigo 6 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, para definir o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada unha das ensinanzas. O currículo estará integrado polos obxectivos de cada ensinanza e etapa educativa; as competencias, ou capacidades para activar e aplicar de forma integrada os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, para lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos; os contidos, ou conxuntos de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que contribúen ao logro dos obxectivos de cada ensinanza e etapa educativa e á adquisición de competencias; a metodoloxía didáctica, que comprende tanto a descrición das prácticas docentes como a organización do traballo dos docentes; os estándares e resultados de aprendizaxe avaliábeis, e os criterios de avaliación do grao de adquisición das competencias e do logro dos obxectivos de cada ensinanza e etapa educativa. Os contidos ordénanse en disciplinas, que se clasifican en materias, ámbitos, áreas e módulos en función das ensinanzas, as etapas educativas ou os programas en que participe o alumnado.

Segundo o novo artigo 6 bis da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, corresponde ao Goberno, entre outros, o deseño do currículo básico, en relación cos obxectivos, competencias, contidos, estándares e resultados de aprendizaxe avaliábeis e criterios de avaliación, que garanta o carácter oficial e a validez en todo o territorio nacional das titulacións a que se refire esta lei orgánica.

Un dos piares centrais da reforma educativa operada pola Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, descansa sobre unha nova configuración do currículo de educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato. No bloque de disciplinas troncais garántense os coñecementos e competencias que permitan adquirir unha formación sólida e continuar con aproveitamento as etapas posteriores naquelas disciplinas que deben ser comúns a todo o alumnado e que, en todo caso, deben ser avaliadas nas avaliacións finais de etapa. O bloque de disciplinas específicas permite unha maior autonomía á hora de fixar horarios e contidos das disciplinas, así como para conformar a súa oferta. O bloque de disciplinas de libre configuración autonómica supón o maior nivel de autonomía, no que as administracións educativas e, se é o caso, os centros, poden ofrecer disciplinas de deseño propio, entre as que se encontran as ampliacións das materias troncais ou específicas. Esta distribución non obedece á importancia ou carácter instrumental ou fundamental das disciplinas senón á distribución de competencias entre o Estado e as comunidades autónomas, acorde coa Constitución española.

Esta nova configuración curricular supón un importante incremento na autonomía das administracións educativas e dos centros, que poden decidir as opcións e vías en que se especializan e fixar a oferta de disciplinas dos bloques de disciplinas específicas e de libre configuración autonómica, no marco da programación das ensinanzas que estableza cada Administración educativa. O sistema é máis flexible porque permite axustar a oferta formativa e os seus itinerarios á demanda das familias e á proximidade de facultades ou escolas universitarias e outros centros docentes, e favorece a especialización dos centros en función dos itinerarios ofrecidos.

A nova organización da educación primaria desenvólvese nos artigos 16 a 21 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, tras a súa modificación realizada pola Lei orgánica 8/2013,

do 9 de decembro. O currículo básico das disciplinas correspondentes á educación primaria deseñouse de acordo co indicado nos ditos artigos, nun intento de simplificar a súa regulación, que se centrou nos elementos curriculares indispensables.

En liña coa Recomendación 2006/962/EC do Parlamento Europeo e do Consello, do 18 de decembro de 2006, sobre as competencias clave para a aprendizaxe permanente, este real decreto baséase na potenciación da aprendizaxe por competencias, integradas nos elementos curriculares para propiciar unha renovación na práctica docente e no proceso de ensino e aprendizaxe. Propóñense novos enfoques na aprendizaxe e avaliación que deben supor un importante cambio nas tarefas que deben resolver os alumnos e formulacións metodolóxicas innovadoras. A competencia supón unha combinación de habilidades prácticas, coñecementos, motivación, valores éticos, actitudes, emocións, e outros compoñentes sociais e de comportamento que se mobilizan conxuntamente para lograr unha acción eficaz. Prevese, pois, como coñecemento na práctica, un coñecemento adquirido a través da participación activa en prácticas sociais que, como tales, se poden desenvolver tanto no contexto educativo formal, a través do currículo, como nos contextos educativos non formais e informais.

As competencias, por tanto, conceptualízanse como un «saber facer» que se aplica a unha diversidade de contextos académicos, sociais e profesionais. Para que a transferencia a distintos contextos sexa posible resulta indispensable unha comprensión do coñecemento presente nas competencias, e a vinculación deste coas habilidades prácticas ou destrezas que as integran.

A aprendizaxe por competencias favorece os propios procesos de aprendizaxe e a motivación por aprender, debido á forte interrelación entre os seus compoñentes: o concepto apréndese de forma conxunta ao procedemento de aprender o dito concepto.

Adóptase a denominación das competencias clave definidas pola Unión Europea. Considérase que «as competencias clave son aquelas que todas as persoas precisan para a súa realización e desenvolvemento persoal, así como para a cidadanía activa, a inclusión social e o emprego». Identifícanse sete competencias clave esenciais para o benestar das sociedades europeas, o crecemento económico e a innovación, e descríbense os coñecementos, as capacidades e as actitudes esenciais vinculadas a cada unha delas.

O rol do docente é fundamental, pois debe ser quen de deseñar tarefas ou situacións de aprendizaxe que posibiliten a resolución de problemas, a aplicación dos coñecementos aprendidos e a promoción da actividade dos estudantes.

A revisión curricular ten moi en conta as novas necesidades de aprendizaxe. A aprendizaxe baseada en competencias caracterízase pola súa transversalidade, o seu dinamismo e o seu carácter integral. O proceso de ensino-aprendizaxe competencial débese abordar desde todas as áreas de coñecemento e por parte das diversas instancias que conforman a comunidade educativa, tanto nos ámbitos formais como nos non formais e informais; o seu dinamismo reflíctese en que as competencias non se adquiren nun determinado momento e permanecen inalterables, senón que implican un proceso de desenvolvemento mediante o cal os individuos van adquirindo maiores niveis de desempeño no seu uso.

Para lograr este proceso de cambio curricular cómpre favorecer unha visión interdisciplinar e, de maneira especial, posibilitar unha maior autonomía á función docente, de forma que permita satisfacer as exixencias dunha maior personalización da educación, tendo en conta o principio de especialización do profesorado.

O currículo básico das diferentes áreas organizouse partindo dos obxectivos propios da etapa e das competencias que se van desenvolver ao longo da educación básica, mediante o establecemento de bloques de contidos nas áreas troncais, e criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe avaliábeis en todas as áreas, que serán referentes na planificación da concreción curricular e na programación docente. Nalgúns áreas estes elementos agrupáronse en bloques que permiten identificar os principais ámbitos que comprende a área; esta agrupación non implica unha organización cerrada, polo contrario, permitirá organizar de diferentes maneiras os elementos

curriculares e adoptar a metodoloxía máis adecuada ás súas características e ás do grupo de alumnos.

O contido desta norma será completado coa integración das competencias no currículo que debe promover o Ministerio de Educación, Cultura e Deporte, segundo a disposición adicional trixésimo quinta da Lei 2/2006, do 3 de maio, introducida pola Lei 8/2013, do 9 de decembro, a través da adecuada descrición das relacións entre as competencias e os contidos e criterios de avaliación das diferentes ensinanzas, con atención prioritaria ao currículo do ensino básico.

Este real decreto ten o carácter de norma básica e dítase ao abeiro do artigo 149.1.30.^a da Constitución, que atribúe ao Estado as competencias para a regulación das condicións de obtención, expedición e homologación dos títulos académicos e profesionais e normas básicas para o desenvolvemento do artigo 27 da Constitución, co fin de garantir o cumprimento das obrigacións dos poderes públicos nesta materia. De acordo coa xurisprudencia do Tribunal Constitucional, é posible a intervención excepcional do regulamento na delimitación do básico, entre outros supostos, cando a utilización do regulamento resulte xustificada polo carácter marcadamente técnico da materia.

Na tramitación deste real decreto emitiu ditame o Consello Escolar do Estado, solicitouse o informe do Consello Superior de Ensinanzas Artísticas e do Ministerio de Facenda e Administracións Públicas, e consultáronse as comunidades autónomas no seo da Conferencia de Educación, así como os organismos e organizacións máis representativas e, en xeral, toda a comunidade educativa a través dun trámite de información pública.

Na súa virtude, por proposta do ministro de Educación, Cultura e Deporte, de acordo co Consello de Estado, e logo de deliberación do Consello de Ministros na súa reunión do día 28 de febreiro de 2014,

DISPOÑO:

Artigo 1. *Obxecto.*

O presente real decreto ten por obxecto establecer o currículo básico da educación primaria.

Artigo 2. *Definicións.*

1. Para efectos deste real decreto, entenderase por:

a) Currículo: regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada unha das ensinanzas e etapas educativas.

b) Obxectivos: referentes relativos aos logros que o alumno debe alcanzar ao finalizar o proceso educativo, como resultado das experiencias de ensino-aprendizaxe intencionalmente planificadas para tal fin.

c) Competencias: capacidades para aplicar de forma integrada os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, co fin de lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos.

d) Contidos: conxunto de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que contribúen ao logro dos obxectivos de cada ensinanza e etapa educativa e á adquisición de competencias. Os contidos ordénanse en disciplinas, que se clasifican en materias, ámbitos, áreas e módulos en función das ensinanzas, as etapas educativas ou os programas en que participe o alumnado.

e) Estándares de aprendizaxe avaliábeis: especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumno debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina; deben ser observables, medibles e avaliábeis e permitir graduar o rendemento ou logro alcanzado. O seu deseño debe contribuir e facilitar o deseño de probas estandarizadas e comparables.

f) Criterios de avaliación: son o referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos como en competencias; responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina.

g) Metodoloxía didáctica: conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de maneira consciente e reflexiva, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos formulados.

2. Para efectos do presente real decreto, as competencias do currículo serán as seguintes:

- 1.º Comunicación lingüística.
- 2.º Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
- 3.º Competencia dixital.
- 4.º Aprender a aprender.
- 5.º Competencias sociais e cívicas.
- 6.º Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
- 7.º Conciencia e expresións culturais.

Para unha adquisición eficaz das competencias e a súa integración efectiva no currículo, deberanse deseñar actividades de aprendizaxe integradas que permitan ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo.

Potenciarase o desenvolvemento das competencias en comunicación lingüística, competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

Artigo 3. *Distribución de competencias.*

1. En educación primaria, as disciplinas agruparanse en tres bloques, de disciplinas troncais, de disciplinas específicas e de disciplinas de libre configuración autonómica, sobre os que o Goberno, o Ministerio de Educación, Cultura e Deporte, o resto de administracións educativas e os centros docentes realizarán as súas funcións da seguinte forma:

a) Corresponderá ao Goberno:

1.º Determinar os contidos comúns, os estándares de aprendizaxe avaliáveis e o horario lectivo mínimo do bloque de disciplinas troncais.

2.º Determinar os estándares de aprendizaxe avaliáveis relativos aos contidos do bloque de disciplinas específicas.

3.º Determinar os criterios de avaliación do logro dos obxectivos das ensinanzas e etapas educativas e do grao de adquisición das competencias correspondentes, así como as características xerais das probas en relación coa avaliación final de educación primaria.

b) Dentro da regulación e límites establecidos polo Goberno, a través do Ministerio de Educación, Cultura e Deporte, de acordo cos números anteriores, as administracións educativas poderán:

1.º Complementar os contidos do bloque de disciplinas troncais.

2.º Establecer os contidos dos bloques de disciplinas específicas e de libre configuración autonómica.

3.º Realizar recomendacións de metodoloxía didáctica para os centros docentes da súa competencia.

4.º Fixar o horario lectivo máximo correspondente aos contidos das disciplinas do bloque de disciplinas troncais.

5.º Fixar o horario correspondente aos contidos das disciplinas dos bloques de disciplinas específicas e de libre configuración autonómica.

6.º En relación coa avaliación durante a etapa, complementar os criterios de avaliación relativos aos bloques de disciplinas troncais e específicas, e establecer os criterios de avaliación do bloque de disciplinas de libre configuración autonómica.

7.º Establecer os estándares de aprendizaxe avaliáveis relativos aos contidos do bloque de disciplinas de libre configuración autonómica.

c) Dentro da regulación e límites establecidos polas administracións educativas de acordo cos números anteriores, e en función da programación da oferta educativa que estableza cada Administración educativa, os centros docentes poderán:

1.º Complementar os contidos dos bloques de disciplinas troncais, específicas e de libre configuración autonómica e configurar a súa oferta formativa.

2.º Diseñar e implantar métodos pedagóxicos e didácticos propios.

3.º Determinar a carga horaria correspondente ás diferentes disciplinas.

2. As administracións educativas fomentarán e potenciarán a autonomía dos centros, avaliarán os resultados e aplicarán os oportunos plans de actuación.

Os centros docentes desenvolverán e complementarán, se for o caso, o currículo das diferentes etapas e ciclos en uso da súa autonomía.

Artigo 4. *Disciplinas troncais.*

Os contidos comúns, os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe avaliáveis das áreas troncais da educación primaria recóllense no anexo I.

Artigo 5. *Disciplinas específicas.*

Os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe avaliáveis das áreas específicas da educación primaria recóllense no anexo II.

Artigo 6. *Principios xerais.*

A finalidade da educación primaria é facilitar aos alumnos e alumnas as aprendizaxes da expresión e comprensión oral, a lectura, a escritura, o cálculo, a adquisición de nocións básicas da cultura, e o hábito de convivencia, así como os de estudo e traballo, o sentido artístico, a creatividade e a afectividade, co fin de garantir unha formación integral que contribúa ao pleno desenvolvemento da personalidade dos alumnos e alumnas e de preparalos para cursar con aproveitamento a educación secundaria obrigatoria.

A acción educativa nesta etapa procurará a integración das distintas experiencias e aprendizaxes do alumnado e adaptarse aos seus ritmos de traballo.

Artigo 7. *Obxectivos da educación primaria.*

A educación primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e nenas as capacidades que lles permitan:

a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.

b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.

c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais con que se relacionan.

d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade.

e) Coñecer e utilizar de maneira apropiada a lingua castelá e, se a houber, a lingua cooficial da comunidade autónoma e desenvolver hábitos de lectura.

f) Adquirir, ao menos, nunha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.

g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser capaces de aplicarlos ás situacións da súa vida cotiá.

h) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura.

i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e a comunicación desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.

j) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.

k) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.

l) Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.

m) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas.

n) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.

Artigo 8. *Organización.*

1. A etapa de educación primaria comprende seis cursos académicos, que se cursarán ordinariamente entre os seis e os doce anos de idade, e organízase en áreas, que terán un carácter global e integrador.

2. Os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes áreas do bloque de disciplinas troncais en cada un dos cursos:

- a) Ciencias da Natureza.
- b) Ciencias Sociais.
- c) Lingua Castelá e Literatura.
- d) Matemáticas.
- e) Primeira Lingua Estranxeira.

3. Os alumnos e alumnas deben cursar as seguintes áreas do bloque de disciplinas específicas en cada un dos cursos:

- a) Educación Física.
- b) Relixión ou Valores Sociais e Cívicos, a elección dos pais, nais ou titores legais.
- c) En función da regulación e da programación da oferta educativa que estableza cada Administración educativa e, se for o caso, da oferta dos centros docentes, ao menos unha das seguintes áreas do bloque de disciplinas específicas:

- 1.º Educación Artística.
- 2.º Segunda Lingua Estranxeira.
- 3.º Relixión, só se os pais, nais ou titores legais non a escolleron na elección indicada no número 3.b).

4.º Valores Sociais e Cívicos, só se os pais, nais ou titores legais non a escolleron na elección indicada no número 3.b).

4. Os alumnos e alumnas deben cursar a área Lingua Cooficial e Literatura no bloque de disciplinas de libre configuración autonómica naquelas comunidades autónomas que posúan a dita lingua cooficial, ben que poderán estar exentos de cursar ou de ser avaliados da dita área nas condicións establecidas na normativa autonómica correspondente. A área Lingua Cooficial e Literatura recibirá un tratamento análogo ao da área Lingua Castelá e Literatura.

Ademais, os alumnos e alumnas poderán cursar unha ou varias áreas máis no bloque de disciplinas de libre configuración autonómica, en función da regulación e da programación da oferta educativa que estableza cada Administración educativa e, se for o caso, da oferta dos centros docentes, que poderán ser áreas do bloque de disciplinas específicas non cursadas, áreas de afondamento ou reforzo das áreas troncais ou outras áreas que se determinen.

Entre as áreas que se determinarán, as administracións educativas e, se for o caso, os centros, poderán ofrecer, entre outras, disciplinas relacionadas coa aprendizaxe do sistema braille, a tiflotecnoloxía, a autonomía persoal e as linguas de signos.

5. O horario lectivo mínimo correspondente ás disciplinas do bloque de disciplinas troncais, computado de forma global para toda a educación primaria, non será inferior ao 50% do total do horario lectivo fixado por cada Administración educativa como xeral para a dita etapa. Neste cómputo non se terán en conta posibles ampliacións do horario que se poidan establecer sobre o horario xeral.

6. Co fin de facilitar a transición desde a educación primaria á educación secundaria obrigatoria, prestarase unha especial atención á coordinación entre ambas as etapas para salvar as diferenzas pedagóxicas e organizativas e os desaxustes que se poidan producir no progreso académico do alumnado, para o que se terá en conta, entre outros mecanismos, o informe indicativo do nivel obtido na avaliación final de etapa.

Artigo 9. *Proceso de aprendizaxe e atención individualizada.*

1. Nesta etapa porase especial énfase na atención á diversidade do alumnado, na atención individualizada, na prevención das dificultades de aprendizaxe e na posta en práctica de mecanismos de reforzo tan axiña como se detecten estas dificultades.

2. Co fin de fomentar o hábito da lectura dedicarase un tempo diario a esta.

3. Prestarase especial atención durante a etapa á atención personalizada dos alumnos e alumnas, á realización de diagnósticos precoces e ao establecemento de mecanismos de reforzo para lograr o éxito escolar.

4. A acción titorial orientará o proceso educativo individual e colectivo do alumnado. O profesor titor coordinará a intervención educativa do conxunto do profesorado do alumnado que titoriza de acordo co que estableza a Administración educativa correspondente, e manterá unha relación permanente coa familia, co fin de facilitar o exercicio dos dereitos recoñecidos no artigo 4.1.d) e g) da Lei orgánica 8/1985, do 3 de xullo, reguladora do dereito á educación.

5. A intervención educativa debe considerar como principio a diversidade do alumnado, entendendo que deste modo se garante o desenvolvemento de todos eles á vez que unha atención personalizada en función das necesidades de cada un.

6. Os mecanismos de reforzo que se deberán pór en práctica tan axiña como se detecten dificultades de aprendizaxe poderán ser tanto organizativos como curriculares. Entre estas medidas poderán considerarse o apoio no grupo ordinario, os agrupamentos flexibles ou as adaptacións do currículo.

Artigo 10. *Elementos transversais.*

1. Sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das disciplinas de cada etapa, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as

tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional traballarán en todas as disciplinas.

2. As administracións educativas fomentarán a calidade, equidade e inclusión educativa das persoas con discapacidade, a igualdade de oportunidades e non discriminación por razón de discapacidade, medidas de flexibilización e alternativas metodolóxicas, adaptacións curriculares, accesibilidade universal, deseño para todos, atención á diversidade e todas aquelas medidas que sexan necesarias para conseguir que o alumnado con discapacidade poida acceder a unha educación educativa de calidade en igualdade de oportunidades.

3. As administracións educativas fomentarán o desenvolvemento dos valores que favorezan a igualdade efectiva entre homes e mulleres e a prevención da violencia de xénero, e dos valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.

As administracións educativas fomentarán a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos e o rexeitamento á violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e consideración ás vítimas do terrorismo e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.

A programación docente debe comprender, en todo caso, a prevención da violencia de xénero, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico.

Evitaranse os comportamentos e contidos sexistas e estereotipos que supoñan discriminación.

Os currículos de educación primaria incorporarán elementos curriculares relacionados co desenvolvemento sustentable e o ambiente, os riscos de explotación e abuso sexual, as situacións de risco derivadas da utilización das tecnoloxías da información e a comunicación, así como a protección ante emerxencias e catástrofes.

4. Os currículos de educación primaria incorporarán elementos curriculares orientados ao desenvolvemento e afianzamento do espírito emprendedor. As administracións educativas fomentarán as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permita afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.

5. As administracións educativas adoptarán medidas para que a actividade física e a dieta equilibrada formen parte do comportamento infantil. Para estes efectos, as ditas administracións promoverán a práctica diaria de deporte e exercicio físico por parte dos alumnos e alumnas durante a xornada escolar, nos termos e condicións que, seguindo as recomendacións dos organismos competentes, garantan un desenvolvemento adecuado para favorecer unha vida activa, saudable e autónoma. O deseño, coordinación e supervisión das medidas que para estes efectos se adopten no centro educativo serán asumidos polo profesorado con cualificación ou especialización adecuada nestes ámbitos.

6. No ámbito da educación e a seguranza viaria, as administracións educativas incorporarán elementos curriculares e promoverán accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, co fin de que o alumnado coñeza os seus dereitos e deberes como usuario das vías, en calidade de peón, viaxeiro e condutor de bicicletas, respecte as normas e sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.

Artigo 11. *Promoción.*

1. O alumno ou alumna accederá ao curso ou etapa seguinte sempre que se considere que logrou os obxectivos da etapa ou os que correspondan ao curso realizado, e que alcanzou o grao de adquisición das competencias correspondentes. De non ser así, poderá repetir unha soa vez durante a etapa, cun plan específico de reforzo ou

recuperación e apoio, que será organizado polos centros docentes de acordo co que establezan as administracións educativas.

A repetición considerárase unha medida de carácter excepcional e tomarase tras esgotar o resto de medidas ordinarias de reforzo e apoio para solucionar as dificultades de aprendizaxe do alumno.

2. O equipo docente adoptará as decisións correspondentes sobre a promoción do alumnado tomando especialmente en consideración a información e o criterio do profesor titor.

Atenderase, especialmente, aos resultados das avaliacións individualizadas de terceiro curso de educación primaria e final de educación primaria.

Artigo 12. *Avaliacións.*

1. Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias e o logro dos obxectivos da etapa nas avaliacións continua e final das disciplinas dos bloques de disciplinas troncais e específicas serán os criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe avaliábeles que figuran nos anexos I e II deste real decreto.

A avaliación dos procesos de aprendizaxe do alumnado será continua e global e terá en conta o seu progreso no conxunto das áreas.

Estableceranse as medidas máis adecuadas para que as condicións de realización das avaliacións, incluída a avaliación de terceiro curso e a avaliación final de etapa, se adapten ás necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

No contexto do proceso de avaliación continua, cando o progreso dun alumno ou alumna non sexa o adecuado, estableceranse medidas de reforzo educativo. Estas medidas adoptaranse en calquera momento do curso, tan axiña como se detecten as dificultades, e estarán dirixidas a garantir a adquisición das competencias imprescindibles para continuar o proceso educativo.

Os mestres avaliarán tanto as aprendizaxes do alumnado como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente, para o que establecerán indicadores de logro nas programacións docentes.

As administracións educativas garantirán o dereito dos alumnos a unha avaliación obxectiva e a que a súa dedicación, esforzo e rendemento sexan valorados e recoñecidos con obxectividade, para o que establecerán os oportunos procedementos.

2. Naquelas comunidades autónomas que posúan, xunto ao castelán, outra lingua oficial de acordo cos seus estatutos, os alumnos e alumnas poderán estar exentos de realizar a avaliación da área Lingua Cooficial e Literatura segundo a normativa autonómica correspondente.

3. Os centros docentes realizarán unha avaliación individualizada a todos os alumnos e alumnas ao finalizaren o terceiro curso de educación primaria, segundo dispoñan as administracións educativas, en que se comprobará o grao de dominio das destrezas, capacidades e habilidades en expresión e comprensión oral e escrita, cálculo e resolución de problemas en relación co grao de adquisición da competencia en comunicación lingüística e da competencia matemática.

De resultar desfavorable esta avaliación, o equipo docente deberá adoptar as medidas ordinarias ou extraordinarias máis adecuadas. Estas medidas fixaranse en plans de mellora de resultados colectivos ou individuais que permitan solucionar as dificultades, en colaboración coas familias e mediante recursos de apoio educativo.

4. Ao finalizar o sexto curso de educación primaria realizarase unha avaliación final individualizada a todos os alumnos e alumnas, en que se comprobará o grao de adquisición da competencia en comunicación lingüística, da competencia matemática e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, así como o logro dos obxectivos da etapa. A dita avaliación realizarase de acordo coas características xerais das probas que estableza o Goberno, logo de consulta ás comunidades autónomas.

Para a avaliación utilizaranse como referentes os criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe avaliábeles que figuran nos anexos I e II deste real decreto.

O resultado da avaliación exprésase nos seguintes niveis: insuficiente (IN) para as cualificacións negativas, suficiente (SU), ben (BE), notable (NT) ou sobresaliente (SB) para as cualificacións positivas.

O nivel obtido por cada alumno ou alumna farase constar nun informe, que será entregado aos pais, nais ou titores legais e que terá carácter informativo e orientador para os centros en que os alumnos e alumnas cursasen sexto curso de educación primaria e para aqueles en que cursen o seguinte curso escolar, así como para os equipos docentes, os pais, nais ou titores legais e os alumnos e alumnas. O nivel obtido será indicativo dunha progresión e aprendizaxe adecuadas, ou da conveniencia da aplicación de programas dirixidos ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo ou doutras medidas.

As administracións educativas poderán establecer plans específicos de mellora naqueles centros públicos cuxos resultados sexan inferiores aos valores que, para tal obxecto, establecesen. En relación cos centros concertados observarase a normativa reguladora do concerto correspondente.

Artigo 13. *Aprendizaxe de linguas estranxeiras.*

1. As administracións educativas poderán establecer que unha parte das disciplinas do currículo se impartan en linguas estranxeiras sen que isto supoña modificación dos aspectos básicos do currículo regulados no presente real decreto. Neste caso, procurarán que ao longo da etapa o alumnado adquira a terminoloxía propia das disciplinas en ambas as linguas.

2. Os centros que impartan unha parte das disciplinas do currículo en linguas estranxeiras aplicarán, en todo caso, os criterios para a admisión do alumnado establecidos na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio. Entre tales criterios non se incluírán requisitos lingüísticos.

3. A lingua castelá ou a lingua cooficial só se utilizarán como apoio no proceso de aprendizaxe da lingua estranxeira. Priorizaranse a comprensión e a expresión oral.

Estableceranse medidas de flexibilización e alternativas metodolóxicas no ensino e avaliación da lingua estranxeira para o alumnado con discapacidade, en especial para aquel que presenta dificultades na súa expresión oral. Estas adaptacións en ningún caso se terán en conta para minorar as cualificacións obtidas.

Artigo 14. *Alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.*

1. Será de aplicación o indicado no capítulo II do título I da Lei 2/2006, do 3 de maio, nos artigos 71 a 79 bis, ao alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe, trastorno por déficit de atención e hiperactividade (TDAH), polas súas altas capacidades intelectuais, por terse incorporado tarde ao sistema educativo, ou por condicións persoais ou de historia escolar, para que poida alcanzar o máximo desenvolvemento posible das súas capacidades persoais e, en todo caso, os obxectivos establecidos con carácter xeral para todo o alumnado.

Para que o alumnado con necesidade específica de apoio educativo a que se refire o artigo 71 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, poida alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais e os obxectivos e competencias da etapa, estableceranse as medidas curriculares e organizativas oportunas que aseguren o seu adecuado progreso.

Estableceranse as medidas máis adecuadas para que as condicións de realización das avaliacións se adapten ás necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

2. Corresponde ás administracións educativas adoptar as medidas necesarias para identificar o alumnado con dificultades específicas de aprendizaxe e valorar, de forma temperá, as súas necesidades.

A escolarización do alumnado que presenta dificultades de aprendizaxe rexerese polos principios de normalización e inclusión e asegurará a súa non discriminación e a igualdade efectiva no acceso e permanencia no sistema educativo.

A identificación, valoración e intervención das necesidades educativas deste alumnado realizarase da forma máis temperá posible, nos termos que determinen as administracións educativas.

3. As administracións educativas establecerán as condicións de accesibilidade e recursos de apoio que favorezan o acceso ao currículo do alumnado con necesidades educativas especiais e adaptarán os instrumentos e, se for o caso, os tempos e apoios que aseguren unha correcta avaliación deste alumnado.

As administracións educativas, co fin de facilitar a accesibilidade ao currículo, establecerán os procedementos oportunos cando sexa necesario realizar adaptacións significativas dos elementos do currículo, co fin de atender o alumnado con necesidades educativas especiais que as precise. As ditas adaptacións realizaranse buscando o máximo desenvolvemento posible das competencias básicas; a avaliación continua e a promoción tomarán como referente os elementos fixados nesas adaptacións.

Sen prexuízo da permanencia durante un curso máis na etapa, prevista no artigo 20.2 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, a escolarización deste alumnado na etapa de educación primaria en centros ordinarios poderá prolongarse un ano máis, sempre que isto favoreza a súa integración socioeducativa.

4. Corresponde ás administracións educativas adoptar as medidas necesarias para identificar o alumnado con altas capacidades intelectuais e valorar, de forma temperá, as súas necesidades.

Así mesmo, correspóndelles adoptar plans de actuación, así como programas de enriquecemento curricular adecuados ás ditas necesidades, que permitan ao alumnado desenvolver ao máximo as súas capacidades.

A escolarización do alumnado con altas capacidades intelectuais, identificado como tal segundo o procedemento e nos termos que determinen as administracións educativas, flexibilizarase nos termos que determine a normativa vixente; a dita flexibilización poderá incluír tanto a impartición de contidos e adquisición de competencias propios de cursos superiores como a ampliación de contidos e competencias do curso corrente, así como outras medidas.

Teranse en consideración o ritmo e o estilo de aprendizaxe do alumnado que presenta altas capacidades intelectuais e do alumnado especialmente motivado pola aprendizaxe.

5. A escolarización do alumnado que se incorpora de forma tardía ao sistema educativo a que se refire o artigo 78 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, realizarase atendendo ás súas circunstancias, coñecementos, idade e historial académico.

Aqueles que presenten un desfase no seu nivel de competencia curricular de máis de dous anos poderán ser escolarizados no curso inferior ao que lles correspondería por idade. Para este alumnado adoptaranse as medidas de reforzo necesarias que faciliten a súa integración escolar e a recuperación do seu desfase e que lle permitan continuar con aproveitamento os seus estudos. No caso de superaren o dito desfase, incorporaranse ao curso correspondente á súa idade.

Artigo 15. *Autonomía dos centros docentes.*

1. As administracións educativas fomentarán a autonomía pedagóxica e organizativa dos centros, favorecerán o traballo en equipo do profesorado e estimularán a actividade investigadora a partir da súa práctica docente.

2. Os centros docentes desenvolverán e completarán o currículo e as medidas de atención á diversidade establecidas polas administracións educativas, adaptándoas ás características do alumnado e á súa realidade educativa co fin de atender todo o alumnado. Así mesmo, arbitrarán métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, favorezan a capacidade de aprender por si mesmos e promovan o traballo en equipo.

3. Os centros promoverán, así mesmo, compromisos coas familias e cos propios alumnos e alumnas en que se especifiquen as actividades que uns e outros se comprometen a desenvolver para facilitar o progreso educativo.

Artigo 16. *Participación de pais, nais e titores legais no proceso educativo.*

De conformidade co establecido no artigo 4.2.e) da Lei orgánica 8/1985, do 3 de xullo, reguladora do dereito á educación, os pais, nais ou titores legais deberán participar e apoiar a evolución do proceso educativo dos seus fillos ou tutelados, así como coñecer as decisións relativas á avaliación e promoción, e colaborar nas medidas de apoio ou reforzo que adopten os centros para facilitar o seu progreso educativo, e terán acceso aos documentos oficiais de avaliación e aos exames e documentos das avaliacións que se realicen aos seus fillos ou tutelados.

Disposición adicional primeira. *Adaptación de referencias.*

As referencias realizadas pola normativa vixente ás disciplinas de educación primaria entenderanse realizadas ás disciplinas correspondentes recollidas neste real decreto.

Disposición adicional segunda. *Ensinanzas de relixión.*

1. As ensinanzas de relixión incluíranse na educación primaria de acordo co establecido neste real decreto.

2. As administracións educativas garantirán que, ao inicio do curso, os pais, nais ou titores legais e, se for o caso, o alumnado poidan manifestar a súa vontade de que estes reciban ou non ensinanzas de relixión.

3. A determinación do currículo do ensino de relixión católica e das diferentes confesións relixiosas con que o Estado español subscribiu acordos de cooperación en materia educativa será competencia, respectivamente, da xerarquía eclesiástica e das correspondentes autoridades relixiosas.

4. A avaliación do ensino da relixión realizarase de acordo co indicado no artigo 12 deste real decreto.

Disposición adicional terceira. *Sistema de préstamos de libros de texto.*

O Ministerio de Educación, Cultura e Deporte promoverá o préstamo gratuito de libros de texto e outros materiais curriculares para a educación básica nos centros sostidos con fondos públicos, no seo da Conferencia Sectorial de Educación.

Disposición adicional cuarta. *Documentos oficiais de avaliación.*

1. Os documentos oficiais de avaliación son o expediente académico, as actas de avaliación, os documentos de avaliación final de etapa e de terceiro curso de educación primaria, o informe indicativo do nivel obtido na avaliación final de etapa, o historial académico e, se for o caso, o informe persoal por traslado.

As administracións educativas establecerán os procedementos oportunos para garantir a autenticidade dos documentos oficiais de avaliación, a integridade dos datos recollidos neles e a súa supervisión e custodia.

Os documentos oficiais de avaliación serán visados polo director do centro e levarán as sinaturas autógrafas das persoas que corresponda en cada caso. Xunto a elas constarán o nome e os apelidos do asinante, así como a referencia ao cargo ou á atribución docente.

O historial académico e, se for o caso, o informe persoal por traslado, considéranse documentos básicos para garantir a mobilidade do alumnado por todo o territorio nacional.

Os documentos oficiais de avaliación deberán recoller sempre a norma da Administración educativa que establece o currículo correspondente e, cando deban producir efectos fóra do ámbito dunha comunidade autónoma cuxa lingua teña

estatutariamente atribuído carácter oficial, observarase o disposto no artigo 36.3 da Lei 30/1992, do 26 de novembro, de réxime xurídico das administracións públicas e do procedemento administrativo común.

2. Os resultados da avaliación expresaranse na educación básica nos termos insuficiente (IN) para as cualificacións negativas, suficiente (SU), ben (BE), notable (NT) ou sobresaliente (SB) para as cualificacións positivas.

Os ditos termos irán acompañados dunha cualificación numérica, sen empregar decimais, nunha escala de un a dez, coas seguintes correspondencias:

Insuficiente: 1, 2, 3 ou 4.

Suficiente: 5.

Ben: 6.

Notable: 7 ou 8.

Sobresaliente: 9 ou 10.

A nota media das cualificacións numéricas obtidas en cada unha das áreas será a media aritmética das cualificacións de todas elas, arredondada á centésima máis próxima e, en caso de equidistancia, á superior.

As administracións educativas poderán outorgar unha mención honorífica ou matrícula de honra aos alumnos e alumnas que obteñan un sobresaliente ao finalizar educación primaria na área para a que se outorga e que demostrasen un rendemento académico excelente.

3. As actas de avaliación expediranse para cada un dos cursos e cerraranse ao final do período lectivo ordinario e na convocatoria das probas extraordinarias, se for o caso. Comprenderán a relación nominal do alumnado que compón o grupo xunto cos resultados da avaliación das materias e as decisións sobre promoción e permanencia.

As actas de avaliación serán asinadas polo titor do grupo na educación primaria e levarán o visto e prace do director do centro.

4. O historial académico será expedido en impreso oficial, levará o visto e prace do director e terá valor acreditativo dos estudos realizados. Como mínimo, recollerá os datos identificativos do estudante, as disciplinas cursadas en cada un dos anos de escolarización, os resultados da avaliación en cada convocatoria (ordinaria ou extraordinaria), as decisións sobre promoción e permanencia, a media das cualificacións obtidas en cada unha das áreas, o nivel obtido na avaliación final de educación primaria, a información relativa aos cambios de centro, as medidas curriculares e organizativas aplicadas e as datas en que se produciron os diferentes fitos.

5. Cando o alumno se traslade a outro centro para proseguir os seus estudos, o centro de orixe remitirá ao de destino, e por petición deste, copia do historial académico de educación primaria e o informe persoal por traslado. O centro receptor abrirá o correspondente expediente académico. A matriculación adquirirá carácter definitivo unha vez recibida a copia do historial académico.

O informe persoal por traslado conterá os resultados das avaliacións que se realizasen, a aplicación, se for o caso, de medidas curriculares e organizativas, e todas aquelas observacións que se consideren oportunas acerca do progreso xeral do alumno.

6. Tras finalizar a etapa, o historial académico de educación primaria entregarase aos pais, nais ou tutores do alumno ou alumna, e enviarase unha copia do historial académico e do informe indicativo do nivel obtido na avaliación final de etapa ao centro de educación secundaria en que prosiga os seus estudos o alumno ou alumna, por petición do dito centro de educación secundaria.

7. No referente á obtención dos datos persoais do alumnado, á cesión destes duns centros a outros e á súa seguranza e confidencialidade, observarase o disposto na lexislación vixente en materia de protección de datos de carácter persoal e, en todo caso, o establecido na disposición adicional vixésimo terceira da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio.

8. A custodia e arquivamento dos expedientes académicos corresponde aos centros escolares. A formalización e custodia do expediente académico será supervisada pola Inspección educativa.

As administracións educativas establecerán os procedementos oportunos para garantir a autenticidade dos datos reflectidos no expediente académico e a súa custodia.

9. Os documentos oficiais de avaliación e os seus procedementos de validación descritos nos números anteriores poderán ser substituídos polos seus equivalentes realizados por medios electrónicos, informáticos ou telemáticos, sempre que quede garantida a súa autenticidade, integridade, conservación, e se cumpran as garantías e os requisitos establecidos pola Lei orgánica 15/1999, do 13 de decembro, de protección de datos de carácter persoal, pola Lei 11/2007, do 22 de xuño, de acceso electrónico dos cidadáns aos servizos públicos, e pola normativa que as desenvolve.

O expediente electrónico do alumno estará constituído, ao menos, polos datos contidos nos documentos oficiais de avaliación, e cumprirá co establecido no Real decreto 4/2010, do 8 de xaneiro, polo que se regula o Esquema nacional de interoperabilidade no ámbito da Administración electrónica.

O Ministerio de Educación, Cultura e Deporte, logo de consulta ás comunidades autónomas, establecerá a estrutura e formato de, ao menos, os datos contidos nos documentos oficiais de avaliación do expediente electrónico do alumno descritos na presente disposición, de acordo co previsto no artigo 111.bis e no número 4 da disposición adicional vixésimo terceira da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, que xunto con outros garantan a interoperabilidade entre os distintos sistemas de información utilizados no Sistema educativo español.

Disposición adicional quinta. *Avaliación final da disciplina Lingua Cooficial e Literatura.*

1. A disciplina Lingua Cooficial e Literatura deberá ser avaliada na avaliación final da etapa e terase en conta para o cálculo da nota obtida na dita avaliación final na mesma proporción que a disciplina Lingua Castelá e Literatura.

2. Corresponde ás administracións educativas competentes concretar os criterios de avaliación, os estándares de aprendizaxe avaliáveis e o deseño das probas que se apliquen a esta disciplina, que se realizarán de forma simultánea ao resto das probas que compoñen as avaliacións finais.

3. Estarán exentos da realización destas probas os alumnos e alumnas que estean exentos de cursar ou de seren avaliados da disciplina Lingua Cooficial e Literatura, segundo a normativa autonómica correspondente.

Disposición adicional sexta. *Calendario escolar.*

1. O calendario escolar, que fixarán anualmente as administracións educativas, comprenderá un mínimo de 175 días lectivos para as ensinanzas obrigatorias.

2. En calquera caso, no cómputo do calendario escolar incluíranse os días dedicados ás avaliacións de terceiro curso e final de educación primaria.

Disposición adicional sétima. *Accións informativas e de sensibilización.*

1. Os ministerios de Educación, Cultura e Deporte, e do Interior, en colaboración coas administracións educativas e coa Fundación de Víctimas del Terrorismo, promoverán a divulgación entre o alumnado do testemuño das vítimas e do seu relato dos feitos.

2. Os ministerios de Educación, Cultura e Deporte, e de Xustiza, en colaboración coas administracións educativas e con organizacións e entidades interesadas, promoverán a divulgación entre o alumnado de información sobre os riscos de explotación e abuso sexual, así como sobre os medios para protexerse, en cumprimento do disposto no artigo 6 do Convenio do Consello de Europa para a protección dos nenos contra a explotación e o abuso sexual.

3. Os ministerios de Educación, Cultura e Deporte, e de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, en colaboración coas administracións educativas e con organizacións e entidades interesadas, promoverán entre o alumnado actividades de información, campañas de sensibilización, accións formativas e cantas outras sexan necesarias para a promoción da igualdade de oportunidades e a non discriminación, en especial entre mulleres e homes e persoas con algún tipo de discapacidade, así como para a prevención da violencia de xénero.

4. Estas actuacións informativas e de sensibilización desenvolveranse mediante a organización nos centros docentes, fóra do horario escolar, de conferencias, seminarios, talleres e todo tipo de actividades, adaptadas á etapa evolutiva dos alumnos.

Disposición derogatoria única. *Derrogación normativa.*

A partir da total implantación das modificacións indicadas na disposición derradeira primeira, quedará derogado o Real decreto 1513/2006, do 7 de decembro, polo que se establecen as ensinanzas mínimas da educación primaria.

Disposición derradeira primeira. *Calendario de implantación.*

As modificacións introducidas no currículo, a organización, obxectivos, promoción e avaliacións de educación primaria implantaranse para os cursos primeiro, terceiro e quinto no curso escolar 2014-2015, e para os cursos segundo, cuarto e sexto no curso escolar 2015-2016.

Disposición derradeira segunda. *Título competencial e carácter básico.*

Este real decreto ten o carácter de norma básica e dítase ao abeiro do artigo 149.1.30ª da Constitución, que atribúe ao Estado as competencias para a regulación das condicións de obtención, expedición e homologación dos títulos académicos e profesionais e normas básicas para o desenvolvemento do artigo 27 da Constitución, co fin de garantir o cumprimento das obrigacións dos poderes públicos nesta materia.

Disposición derradeira terceira. *Desenvolvemento.*

Facúltase a persoa titular do Ministerio de Educación, Cultura e Deporte para ditar cantas disposicións requira a aplicación do disposto neste real decreto, sen prexuízo das competencias que corresponden ás comunidades autónomas.

Disposición derradeira cuarta. *Entrada en vigor.*

Este real decreto entrará en vigor o día seguinte ao da súa publicación no «Boletín Oficial del Estado».

Dado en Madrid o 28 de febreiro de 2014.

JUAN CARLOS R.

O ministro de Educación, Cultura e Deporte,
JOSÉ IGNACIO WERT ORTEGA

ANEXO I

Disciplinas troncais

a) *Ciencias da Natureza.*

As Ciencias da Natureza axúdannos a coñecer o mundo en que vivimos, a comprender o noso contorno e as achegas dos avances científicos e tecnolóxicos á nosa vida diaria. A través das Ciencias da Natureza achegámonos ao traballo científico e á súa contribución ao desenvolvemento, polo que é necesario proporcionar a todos os alumnos e alumnas as bases dunha formación científica que lles axude a desenvolver as competencias necesarias para manexarse nunha realidade cambiante cada vez máis científica e tecnolóxica.

O desenvolvemento da ciencia e a actividade científica é unha das claves esenciais para entender a evolución da humanidade. Na actualidade, a ciencia é un instrumento indispensable para comprender o mundo que nos rodea e os seus cambios, así como para desenvolver actitudes responsables sobre aspectos relacionados cos seres vivos, os recursos e o ambiente. Por todo isto, os coñecementos científicos intégranse no currículo básico da educación primaria e deben formar parte da educación de todos os alumnos e alumnas.

A través da área de Ciencias da Natureza os alumnos e alumnas iníciase no desenvolvemento das principais estratexias da metodoloxía científica, tales como a capacidade de formular preguntas, identificar o problema, formular hipóteses, planificar e realizar actividades, observar, recoller e organizar a información relevante, sistematizar e analizar os resultados, sacar conclusións e comunicalas, traballando de forma cooperativa e facendo uso de forma adecuada dos materiais e ferramentas.

A área inclúe conceptos, procedementos e actitudes que axuden aos alumnos e alumnas a interpretar a realidade para poder abordar a solución aos diferentes problemas que nela se presentan, así como a explicar e predicir fenómenos naturais e a afrontar a necesidade de desenvolver actitudes críticas ante as consecuencias que resultan dos avances científicos. O traballo na área das Ciencias da Natureza pretende desenvolver unha actitude de toma de conciencia, participación e toma de decisións argumentadas ante os grandes problemas a que nos enfrontamos na actualidade, axudándonos a valorar as consecuencias.

Por outra parte, os contidos das Ciencias da Natureza están conectados cos propostos noutras áreas, polo que cómpre traballar as relacións existentes entre elas.

O currículo básico formulouse partindo do desenvolvemento cognitivo e emocional en que se encontra o alumnado desta etapa, da concreción do seu pensamento, das súas posibilidades cognitivas, do seu interese por aprender e relacionarse cos seus iguais e co contorno e do seu paso cara a un pensamento abstracto ao final da etapa.

Na área de Ciencias da Natureza, os contidos organizáronse arredor dalgúns conceptos fundamentais: iniciación á actividade científica, os seres vivos, o ser humano e a saúde, a materia e a enerxía, a tecnoloxía, os obxectos e as máquinas, conceptos que facilitan o establecemento de relacións entre os diferentes contidos seleccionados. O seu tratamento debe permitir que os alumnos e alumnas avancen na adquisición das ideas do coñecemento científico, na súa organización e estruturación, como un todo articulado e coherente. No que se refire aos contidos procedementais, os relacionados co «saber facer» teórico e práctico, os alumnos e alumnas débense iniciar en coñecer e utilizar algunhas das estratexias e técnicas habituais na actividade científica, tal como a observación, a identificación e análise de problemas, a recollida, organización e tratamento de datos, a emisión de hipóteses, o deseño e desenvolvemento da experimentación, a busca de solucións e a utilización de fontes de información, incluíndo no posible as proporcionadas por medios tecnolóxicos e a comunicación dos resultados obtidos.

Por último, para o desenvolvemento de actitudes e valores, os contidos seleccionados deben promover a curiosidade, o interese e o respecto cara a si mesmo e cara aos

demais, cara á natureza, cara ao traballo propio das ciencias experimentais e o seu carácter social, e a adopción dunha actitude de colaboración no traballo en grupo.

Preséntase un bloque de contidos comúns, Iniciación á actividade científica, no que se inclúen os procedementos, actitudes e valores relacionados co resto dos bloques que, dado o seu carácter transversal, se deben desenvolver dunha maneira integrada.

Debido ao carácter da área, os contidos conceptuais, procedementais e actitudinais formulados, e tendo en conta os diferentes estilos de aprendizaxe, a actividade da aula xirará arredor da realización de actividades en que o alumnado debe ter participación.

De igual forma, dada a súa crecente importancia, débense iniciar os alumnos e alumnas no uso das tecnoloxías da información e a comunicación, para buscar información e para tratala e presentala, así como para realizar simulacións interactivas e representar fenómenos de difícil realización experimental.

Os criterios e estándares de avaliación que se establecen no currículo básico supoñen unha formulación avaliable das capacidades expresadas nos obxectivos xerais da educación primaria, asociadas aos contidos fundamentais desta área, e mostran as competencias que o alumnado debe adquirir.

Ciencias da Natureza

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeles
<p>Iniciación á actividade científica. Aproximación experimental a algunhas cuestións.</p> <p>Utilización de diferentes fontes de información (directas, libros).</p> <p>Lectura de textos propios da área.</p> <p>Utilización das tecnoloxías da información e a comunicación para buscar e seleccionar información, simular procesos e presentar conclusións.</p> <p>Hábitos de prevención de enfermidades e accidentes, na aula e no centro.</p> <p>Utilización de diversos materiais, tendo en conta as normas de seguranza.</p> <p>Traballo individual e en grupo.</p> <p>Técnicas de estudo e traballo. Desenvolvemento de hábitos de traballo. Esforzo e responsabilidade.</p> <p>Planificación de proxectos e presentación de informes.</p> <p>Realización de proxectos.</p>	<p>Bloque 1. Iniciación á actividade científica</p> <p>1. Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo predicións sobre sucesos naturais, integrando datos de observación directa e indirecta a partir da consulta de fontes directas e indirectas e comunicando os resultados.</p> <p>2. Establecer conexións tanto respecto de sucesos que ocorren dunha forma natural como dos que ocorren cando se provocan, a través dun experimento ou dunha experiencia.</p> <p>3. Comunicar de forma oral e escrita os resultados obtidos tras a realización de diversas experiencias, presentándoos con apoios gráficos.</p> <p>4. Traballar de forma cooperativa, apreciando o coitado pola seguranza propia e dos seus compañeiros, coidando as ferramentas e facendo uso adecuado dos materiais.</p> <p>5. Realizar proxectos e presentar informes.</p>	<p>1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analiza, obtén conclusións, comunica a súa experiencia, reflexiona acerca do proceso seguido e comunica oralmente e por escrito.</p> <p>1.2. Utiliza medios propios da observación.</p> <p>1.3. Consulta e utiliza documentos escritos, imaxes e gráficos.</p> <p>1.4. Desenvolve estratexias adecuadas para acceder á información dos textos de carácter científico.</p> <p>2.1. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.</p> <p>3.1. Utiliza, de maneira adecuada, o vocabulario correspondente a cada un dos bloques de contidos.</p> <p>3.2. Expón oralmente, de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.</p> <p>4.1. Usa de forma autónoma o tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións ou notas, etc.).</p> <p>4.2. Fai un uso adecuado das tecnoloxías da información e a comunicación como recurso de lecer.</p> <p>4.3. Coñece e utiliza as medidas de protección e seguranza persoal que debe utilizar no uso das tecnoloxías da información e a comunicación.</p> <p>4.4. Presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa, en soporte papel e dixital.</p> <p>4.5. Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, mostrando habilidades para a resolución pacífica de conflitos.</p> <p>4.6. Coñece e respecta as normas de uso e de seguranza dos instrumentos e dos materiais de traballo.</p> <p>5.1. Realiza experiencias sinxelas e pequenas investigacións: formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, realizando, extraendo conclusións e comunicando os resultados.</p> <p>5.2. Realiza un proxecto, traballando de forma individual ou en equipo, e presenta un informe, utilizando soporte papel e/ou dixital, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, internet), con diferentes medios e comunicando de forma oral a experiencia realizada, apoiándose en imaxes e textos escritos.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>O corpo humano e o seu funcionamento. Anatomía e fisioloxía. Aparellos e sistemas.</p> <p>As funcións vitais no ser humano:</p> <p>Función de relación (órganos dos sentidos, sistema nervioso, aparello locomotor).</p> <p>Función de nutrición (aparellos respiratorio, dixestivo, circulatorio e excretor).</p> <p>Función de reprodución (aparello reprodutor).</p> <p>Saúde e enfermidade. Principais enfermidades que afectan os aparellos e sistemas do organismo humano.</p> <p>Hábitos saudables para evitar enfermidades. A conduta responsable. Efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.</p> <p>Avances da ciencia que melloran a vida.</p> <p>Cofecemento de actuacións básicas de primeiros auxilios.</p> <p>Cofecemento de si mesmo e dos demais. A identidade e a autonomía persoal.</p> <p>A relación cos demais. A toma de decisións: criterios e consecuencias. A resolución pacífica de conflitos.</p> <p>A igualdade entre homes e mulleres.</p>	<p>Bloque 2. O ser humano e a saúde</p> <p>1. Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano, establecendo algunhas relacións fundamentais entre elas e determinados hábitos de saúde.</p> <p>2. Cofecer o funcionamento do corpo humano: células, tecidos, órganos, aparellos, sistemas: a súa localización, forma, estrutura, funcións, coitados, etc.</p> <p>3. Relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo, adoptando estilos de vida saudables, sabendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida.</p>	<p>1.1. Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano: nutrición (aparellos respiratorio, dixestivo, circulatorio e excretor), reprodución (aparello reprodutor), relación (órganos dos sentidos, sistema nervioso, aparello locomotor).</p> <p>2.1. Identifica e describe as principais características das funcións vitais do ser humano.</p> <p>2.2. Identifica as principais características dos aparellos respiratorio, dixestivo, locomotor, circulatorio e excretor, e explica as principais funcións.</p> <p>3.1. Recoñece estilos de vida saudables e os seus efectos sobre o coitado e mantemento dos diferentes órganos e aparellos.</p> <p>3.2. Identifica e valora hábitos saudables para evitar enfermidades e mantén unha conduta responsable.</p> <p>3.3. Identifica e adopta hábitos de hixiene, coitado e descanso.</p> <p>3.4. Cofece e explica os principios das dietas equilibradas, identificando as prácticas saudables para evitar e detectar os riscos para a saúde.</p> <p>3.5. Recoñece os efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.</p> <p>3.6. Observa, identifica e describe algúns avances da ciencia que melloran a saúde (medicina, produción e conservación de alimentos, potabilización da auga, etc.).</p> <p>3.7. Cofece e utiliza técnicas de primeiros auxilios, en situacións simuladas e reais.</p> <p>3.8. Identifica emocións e sentimentos propios, dos seus compañeiros e dos adultos, manifestando condutas empáticas.</p> <p>3.9. Cofece e aplica estratexias para estudar e traballar de maneira eficaz.</p> <p>3.10. Reflexiona sobre o traballo realizado, saca conclusións sobre como traballa e aprende e elabora estratexias para seguir aprendendo.</p> <p>3.11. Planifica, de forma autónoma e creativa, actividades de lecer e tempo libre, individuais e en grupo.</p> <p>3.12. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e desenvolve iniciativa na toma de decisións, identificando os criterios e as consecuencias das decisións tomadas.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Seres vivos, seres inertes. Diferenciación. Organización interna dos seres vivos. Estrutura dos seres vivos: células, tecidos: tipos; órganos; aparellos e sistemas: principais características e funcións.</p> <p>Os seres vivos: características, clasificación e tipos.</p> <p>Os animais vertebrados e invertebrados, características e clasificación.</p> <p>As plantas: a estrutura e fisioloxía das plantas. A fotosíntese e a súa importancia para a vida na Terra.</p> <p>As relacións entre os seres vivos. Cadeas alimentarias. Poboacións, comunidades e ecosistemas.</p> <p>Características e compoñentes dun ecosistema. Ecosistemas, pradeira, charca, bosque, litoral e cidade e os seres vivos.</p> <p>A biosfera, diferentes hábitats dos seres vivos.</p> <p>Respecto das normas de uso, de seguranza e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo.</p> <p>Interese pola observación e o estudo rigoroso de todos os seres vivos.</p> <p>Hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos.</p> <p>Normas de prevención de riscos.</p> <p>Uso de medios tecnolóxicos para o estudo dos seres vivos.</p>	<p>Bloque 3. Os seres vivos</p> <p>1. Coñecer a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, tipos, órganos, aparellos e sistemas: identificando as principais características e funcións.</p> <p>2. Coñecer diferentes niveis de clasificación dos seres vivos, atendendo ás súas características e tipos.</p> <p>3. Coñecer as características e compoñentes dun ecosistema.</p> <p>4. Usar medios tecnolóxicos, respectando as normas de uso, de seguranza e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo, mostrando interese pola observación e o estudo rigoroso de todos os seres vivos, e hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos.</p>	<p>1.1. Identifica e explica as diferenzas entre seres vivos e seres inertes.</p> <p>1.2. Identifica e describe a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, órganos, aparellos e sistemas, identificando as principais características e funcións de cada un deles.</p> <p>2.1. Observa e identifica as características e clasifica os seres vivos: Reino animal. Reino das plantas. Reino dos fungos. Outros reinos.</p> <p>2.2. Observa directa e indirectamente, identifica características, recoñece e clasifica animais invertebrados.</p> <p>2.3. Observa directa e indirectamente, identifica características, recoñece e clasifica os animais vertebrados.</p> <p>2.4. Observa directa e indirectamente, identifica características e clasifica plantas.</p> <p>2.5. Utiliza guías na identificación de animais e plantas.</p> <p>2.6. Explica a importancia da fotosíntese para a vida na Terra.</p> <p>3.1. Identifica e explica as relacións entre os seres vivos. Cadeas alimentarias. Poboacións, comunidades e ecosistemas.</p> <p>3.2. Identifica e explica algunhas das causas da extinción de especies.</p> <p>3.3. Observa e identifica as principais características e compoñentes dun ecosistema.</p> <p>3.4. Recoñece e explica algúns ecosistemas: pradeira, charca, bosque, litoral e cidade, e os seres vivos que neles habitan.</p> <p>3.5. Observa e identifica diferentes hábitats dos seres vivos.</p> <p>4.1. Mostra condutas de respecto e coidado cara aos seres vivos.</p> <p>4.2. Usa a lupa e outros medios tecnolóxicos nos diferentes traballos que realiza.</p> <p>4.3. Manifesta unha certa precisión e rigor na observación e na elaboración dos traballos.</p> <p>4.4. Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, utilizando os instrumentos e os medios audiovisuais e tecnolóxicos apropiados, comunicando, de maneira oral e escrita, os resultados.</p> <p>4.5. Respecta as normas de uso, de seguranza e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo.</p>

Corticos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliados
<p>Estudo e clasificación dalgúns materiais polas súas propiedades. Utilidade dalgúns avances, produtos e materiais para o progreso da sociedade.</p> <p>Diferentes procedementos para a medida da masa e o volume dun corpo.</p> <p>Explicación de fenómenos físicos observables en termos de diferenzas de densidade. A flotabilidade nun medio líquido.</p> <p>Predición de cambios no movemento ou na forma dos corpos por efecto das forzas.</p> <p>Concepto de enerxía. Diferentes formas de enerxía. Fontes de enerxía e materiais primas: a súa orixe. Enerxías renovables e non renovables.</p> <p>A luz como fonte de enerxía. Electricidade: a corrente eléctrica. Circuitos eléctricos. Magnetismo: o magnetismo terrestre. O imán: o compás.</p> <p>Planificación e realización de experiencias diversas para estudar as propiedades de materiais de uso común e o seu comportamento ante a luz, o son, a calor, a humidade e a electricidade.</p> <p>Observación dalgúns fenómenos de natureza eléctrica e os seus efectos (luz e calor). Atracción e repulsión de cargas eléctricas.</p> <p>Separación de compoñentes dunha mestura mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución.</p> <p>Reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación.</p> <p>Utilidade dalgúns avances, produtos e materiais para a sociedade.</p> <p>Fontes de enerxías renovables e non renovables. O desenvolvemento enerxético, sustentable e equitativo.</p>	<p>1. Estudar e clasificar materiais polas súas propiedades.</p> <p>2. Coñecer os procedementos para a medida da masa, o volume, a densidade dun corpo.</p> <p>3. Coñecer leis básicas que rexen fenómenos, como a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica ou o cambio de estado, as reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación.</p> <p>4. Planificar e realizar sinxelas investigacións para estudar o comportamento dos corpos ante a luz, a electricidade, o magnetismo, a calor ou o son.</p> <p>5. Realizar experiencias sinxelas e pequenas investigacións sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia.</p>	<p>7. Observa, identifica, describe e clasifica algúns materiais polas súas propiedades (dureza, solubilidad, estado de agregación, condutividade térmica).</p> <p>2.1. Utiliza diferentes procedementos para a medida da masa e o volume dun corpo.</p> <p>2.2. Identifica e explica fenómenos físicos observables en termos de diferenzas de densidade.</p> <p>2.3. Identifica e explica as principais características da flotabilidade nun medio líquido.</p> <p>3.1. Coñece as leis básicas que rexen fenómenos como a reflexión da luz e a transmisión da corrente eléctrica.</p> <p>3.2. Coñece as leis básicas que rexen o cambio de estado, as reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación.</p> <p>4.1. Planifica e realiza sinxelas experiencias e predi cambios no movemento, na forma ou no estado dos corpos por efecto das forzas ou das achegas de enerxía, comunicando o proceso seguido e o resultado obtido.</p> <p>4.2. Identifica e explica algunhas das principais características das diferentes formas de enerxía: mecánica, lumínica, sonora, eléctrica, térmica, química.</p> <p>4.3. Identifica e explica algunhas das principais características das enerxías renovables e non renovables, identificando as diferentes fontes de enerxía e materiais primas e a orixe de que proveñen.</p> <p>4.4. Identifica e explica os beneficios e riscos relacionados coa utilización da enerxía: esgotamento, chuvia ácida, radioactividade, expondo posibles actuacións para un desenvolvemento sustentable.</p> <p>4.5. Realiza experiencias sinxelas para separar os compoñentes dunha mestura mediante: destilación, filtración, evaporación ou disolución, comunicando, de forma oral e escrita, o proceso seguido e o resultado obtido.</p> <p>5.1. Identifica e expón as principais características das reaccións químicas; combustión, oxidación e fermentación.</p> <p>5.2. Separa os compoñentes dunha mestura mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución.</p> <p>5.3. Observa de maneira sistemática, aprecia e explica os efectos da calor no aumento de temperatura e dilatación dalgúns materiais.</p> <p>5.4. Identifica, experimenta e exemplifica argumentando algúns cambios de estado e a súa reversibilidade.</p> <p>5.5. Investiga a través da realización de experiencias sinxelas sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia: formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, extraendo conclusións, comunicando resultados, manifestando competencia en cada unha das fases, así como no coñecemento das leis básicas que rexen os fenómenos estudados.</p> <p>5.6. Investiga a través da realización de experiencias sinxelas para achegarse ao coñecemento das leis básicas que rexen fenómenos, como a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica, o cambio de estado, as reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación.</p> <p>5.7. Respeita as normas de uso, seguranza e de conservación dos instrumentos e dos materiais de traballo na aula e no centro.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p>Máquinas e aparellos. Tipos de máquinas na vida cotiá e a súa utilidade.</p> <p>Análise de operadores e utilización na construción dun aparello.</p> <p>Construción de estruturas sinxelas que cumpran unha función ou condición para resolver un problema a partir de pezas moduladas.</p> <p>A electricidade no desenvolvemento das máquinas.</p> <p>Elementos dos circuitos eléctricos.</p> <p>Efectos da electricidade.</p> <p>Condutores e illantes.</p> <p>A relación entre electricidade e magnetismo.</p> <p>A ciencia, presente e futuro da sociedade.</p> <p>Beneficios e riscos das tecnoloxías e produtos.</p> <p>Importantes descubrimentos e inventos.</p> <p>Tratamento de textos. Busca guiada de información na rede. Control do tempo e uso responsable das tecnoloxías da información e a comunicación.</p>	<p>Bloque 5. A tecnoloxía, obxectos e máquinas</p> <p>1. Coñecer os principios básicos que rexen máquinas e aparellos.</p> <p>2. Planificar a construción de obxectos e aparellos cunha finalidade previa, utilizando fontes enerxéticas, operadores e materiais apropiados, realizando o traballo individual e en equipo, e proporcionando información sobre que estratexias se empregaron.</p> <p>3. Coñecer as leis básicas que rexen os fenómenos como a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica.</p> <p>4. Realizar experiencias sinxelas e pequenas investigacións sobre diferentes fenómenos físicos da materia: formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, montando, realizando, extraendo conclusións, comunicando resultados, aplicando coñecementos básicos das leis básicas que rexen estes fenómenos, como a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica.</p>	<p>1.1. Identifica diferentes tipos de máquinas, e clasifícaaas segundo o número de pezas, a maneira de accionaaas e a acción que realizan.</p> <p>1.2. Observa, identifica e describe algúns dos compoñentes das máquinas.</p> <p>1.3. Observa e identifica algunha das aplicacións das máquinas e aparellos e a súa utilidade para facilitar as actividades humanas.</p> <p>2.1. Constrúe algunha estrutura sinxela que cumpra unha función ou condición para resolver un problema a partir de pezas moduladas (escateira, ponte, tobogán, etc.)</p> <p>3.1. Observa e identifica os elementos dun circuito eléctrico e constrúe un.</p> <p>3.2. Observa, identifica e explica algúns efectos da electricidade.</p> <p>3.3. Expón exemplos de materiais condutores e illantes, argumentado a súa exposición.</p> <p>3.4. Observa e identifica as principais características e os imáns e relación a electricidade e magnetismo.</p> <p>3.5. Coñece e explica algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade.</p> <p>4.1. Elabora un informe como técnica para o rexistro dun plan de traballo, comunicando, de forma oral e escrita, as conclusións.</p> <p>4.2. Valora e describe a influencia do desenvolvemento tecnolóxico nas condicións de vida e no traballo.</p> <p>4.3. Coñece e explica algúns dos avances da ciencia no fogar e a vida cotiá, a medicina, a cultura e o lecer, a arte, a música, o cine e o deporte e as tecnoloxías da información e a comunicación.</p> <p>4.4. Efectúa buscas guiadas de información na rede.</p> <p>4.5. Coñece e aplica estratexias de acceso e traballo na internet.</p> <p>4.6. Utiliza algúns recursos ao seu alcance proporcionados polas tecnoloxías da información para comunicarse e colaborar.</p>

b) *Ciencias Sociais.*

Nas Ciencias Sociais intégranse diversas disciplinas que estudan as persoas como seres sociais e a súa realidade nos seus aspectos xeográficos, sociolóxicos, económicos e históricos. O obxecto das Ciencias Sociais nesta etapa é aprender a vivir en sociedade, coñecendo os mecanismos fundamentais da democracia e respectando as regras da vida colectiva.

O currículo básico da área de Ciencias Sociais de educación primaria contén os elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe desta área, que terá un carácter global e integrador.

Os contidos agrupáronse en bloques que permiten unha identificación dos principais ámbitos que compoñen as Ciencias Sociais.

En primeiro lugar, o bloque 1 establece as características do currículo básico común a toda a área e as técnicas de traballo con que afrontar a área.

No bloque 2, O mundo en que vivimos, realízase o estudo da xeografía tanto no contorno, que achega o alumno á súa realidade, como en medios máis afastados para que teña unha visión máis global.

Neste bloque utilizaranse diferentes tipos de textos, cadros e gráficos, esquemas, representacións cartográficas, fotografías e imaxes sintéticas para identificar e localizar obxectos e feitos xeográficos e explicar a súa distribución a distintas escalas, en especial no territorio español. Utilizaranse, así mesmo, fontes xeográficas de información: textos escritos, series estatísticas, gráficos e imaxes, para elaborar bosquexos e gráficos apropiados. Identificaranse os elementos da paisaxe (relevo, clima, hidrografía...) e describiranse e caracterizaranse os principais medios naturais e a súa localización. Por último, analizaranse a influencia humana no medio e as súas consecuencias ambientais.

O bloque 2 inclúe, así, contidos que van desde o Universo, a representación da Terra e a orientación no espazo, á auga e o consumo responsable, o clima e o cambio climático, a paisaxe e a intervención humana no medio.

A través dos contidos do bloque 3, Vivir en sociedade, será posible iniciar un proceso de comprensión acerca das formas de recoñecer as características dos distintos grupos sociais, respectando e valorando as súas diferenzas, quen son os seus integrantes, como se distribúen no espazo físico, de que maneira se distribúe o traballo entre os seus membros, como se producen e reparten os bens de consumo, a vida económica dos cidadáns, a capacidade emprendedora dos membros da sociedade e o estudo da empresa, que comprenderá a función dinamizadora da actividade empresarial na sociedade, a organización social, política e territorial e o coñecemento das institucións europeas, a poboación, os sectores de produción, e educación financeira elemental.

No bloque 4, As pegadas do tempo, traballarase a comprensión de conceptos como o tempo histórico e a súa medida, a capacidade de ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes utilizando para isto as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade. Estudaranse as grandes etapas históricas da Humanidade para adquirir a idea de idade da Historia e datar as cinco idades da Historia, asociadas aos feitos que marcan os seus inicios e os seus finais, para o que é preciso coñecer as condicións históricas, eventos e figuras en diferentes períodos de tempo.

É importante para os alumnos adquirir as referencias históricas que lles permitan elaborar unha interpretación persoal do mundo, a través duns coñecementos básicos de historia de España e da comunidade autónoma, con respecto e valoración dos aspectos comúns e dos de carácter diverso.

Neste bloque utilizaranse mapas e calquera outra representación gráfica adecuada para a identificación e análise de procesos históricos, para dar a coñecer os procedementos básicos para o comentario das ditas fontes.

É importante que o alumnado desenvolva a curiosidade por coñecer as formas de vida humana no pasado e que valore a importancia que teñen os restos para o coñecemento e estudo da historia e como patrimonio cultural que hai que coidar e legar.

Neste bloque tamén se desenvolve a capacidade para valorar e respectar o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico, e asumir as responsabilidades que supón a súa conservación e mellora.

A secuenciación dos contidos está relacionada coa evolución do alumno, xa que este constrúe a súa propia aprendizaxe e o seu concepto de tempo histórico en relación co seu desenvolvemento, tanto cognitivo como madurativo, para poder identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e os acontecementos relevantes e distinguir, dentro da evolución histórica, as nocións de cambio e permanencia e, así, interpretar a historia como medio que facilita a comprensión do presente que estuda a causalidade e as consecuencias dos feitos históricos.

A área fomenta o desenvolvemento de hábitos de traballo individual e de equipo, ademais do esforzo como elemento esencial do proceso de aprendizaxe e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe e espírito emprendedor.

Resulta, así mesmo, imprescindible para o alumnado adquirir e empregar con precisión e rigor o vocabulario específico da área, e seleccionar información, cos métodos e as técnicas propios da Xeografía e da Historia, para explicar as causas e consecuencias dos problemas e para comprender o pasado histórico e o espazo xeográfico.

As tecnoloxías da información e a comunicación deben utilizarse como recursos para a aprendizaxe das materias curriculares, para obter información e como instrumento para aprender, coñecer e utilizar as palabras clave e conceptos necesarios para ser quen de ler, escribir e falar sobre ciencias sociais.

Ensinar e aprender Ciencias Sociais é mostrar pleno respecto dos dereitos humanos, incluída a igualdade como base da democracia e a comprensión das diferenzas existentes entre os sistemas de valores das distintas relixións ou grupos étnicos e valorar os dereitos humanos básicos. Esta actitude tamén inclúe manifestar o sentido da responsabilidade e mostrar comprensión e respecto polos valores compartidos que son necesarios para garantir a cohesión da comunidade, como o respecto dos principios democráticos.

A finalidade última da área é conseguir a transmisión e posta en práctica de valores que favorezan a liberdade persoal, a responsabilidade, a cidadanía democrática, a solidariedade, a tolerancia, a igualdade, o respecto e a xustiza, así como que axuden a superar calquera tipo de discriminación. Prevese tamén como fin, a cuxa consecución se orienta o Sistema educativo español, a preparación para o exercicio da cidadanía e para a participación activa na vida económica, social e cultural, con actitude crítica e responsable e con capacidade de adaptación ás situacións cambiantes da sociedade do coñecemento.

Ciencias Sociais

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Iniciación ao coñecemento científico e a súa aplicación nas Ciencias Sociais.</p> <p>Recollida de información do tema que se vaia tratar, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas).</p> <p>Utilización das tecnoloxías da información e a comunicación para buscar e seleccionar información e presentar conclusións.</p> <p>Desenvolvemento de estratexias para organizar, memorizar e recuperar a información obtida mediante diferentes métodos e fontes.</p> <p>Utilización e lectura de diferentes linguaxes textuais e gráficas.</p> <p>Técnicas de traballo intelectual.</p> <p>Estratexias para desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.</p> <p>Fomento de técnicas de animación á lectura de textos social, xeográfico e histórico)</p> <p>Utilización de estratexias para potenciar a cohesión do grupo e o traballo cooperativo.</p> <p>Uso e utilización correcta de diversos materiais con que se traballa.</p> <p>Planificación e xestión de proxectos co fin de alcanzar obxectivos. Iniciativa emprendedora.</p> <p>Estratexias para a resolución de conflitos, utilización das normas de convivencia e valoración da convivencia pacífica e tolerante.</p>	<p>Bloque 1. Contidos comúns</p> <p>1. Obter información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas).</p> <p>2. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación para obter información aprender e expresar contidos sobre ciencias sociais.</p> <p>3. Desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.</p> <p>4. Realizar traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñan a busca, selección e organización de textos de carácter social, xeográfico ou histórico, mostrando habilidade para traballar tanto individualmente como de maneira colaborativa dentro dun equipo.</p> <p>5. Valorar o traballo en grupo, mostrando actitudes de cooperación e participación responsable, aceptando as diferenzas con respecto e tolerancia cara ás ideas e achegas alleas nos diálogos e debates.</p> <p>6. Respetar a variedade dos diferentes grupos humanos e valorar a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre todos eles sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos.</p> <p>7. Participar dunha maneira eficaz e construtiva na vida social creando estratexias para resolver conflitos.</p> <p>8. Valorar a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos, fomentando os valores democráticos.</p> <p>9. Desenvolver a creatividade e o espírito emprendedor, aumentando as capacidades para aproveitar a información, as ideas e presentar conclusións innovadoras.</p> <p>10. Desenvolver actitudes de cooperación e de traballo en equipo, así como o hábito de asumir novos roles nunha sociedade en continuo cambio.</p>	<p>1.1. Busca, selección e organiza información concreta e relevante, analiza, obtén conclusións, reflexiona acerca do proceso seguido e comunica oralmente e/ou por escrito.</p> <p>2.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación (internet, blogs, redes sociais...) para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.</p> <p>2.2. Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as tecnoloxías da información e a comunicación.</p> <p>3.1. Realiza as tarefas encomendadas e presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa.</p> <p>3.2. Utiliza con rigor e precisión o vocabulario adquirido para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.</p> <p>3.3. Expon oralmente, de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área que manifesten a comprensión de textos orais e/ou escritos.</p> <p>4.1. Realiza traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñan a busca, selección e organización de textos de carácter xeográfico, social e histórico.</p> <p>5.1. Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, e mostra habilidades para a resolución pacífica de conflitos.</p> <p>5.2. Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable, consultivo e solidario e respecta os principios básicos do funcionamento democrático.</p> <p>6.1. Valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre os diferentes grupos humanos sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos.</p> <p>7.1. Participa dunha maneira eficaz e construtiva na vida social e crea estratexias para resolver conflitos.</p> <p>7.2. Identifica e utiliza os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e contornos (escola, familia, barrio, etc.).</p> <p>8.1. Valora a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos e fomenta os valores democráticos.</p> <p>9.1. Mostra actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese, creatividade na aprendizaxe e espírito emprendedor que o fan activo ante as circunstancias que o rodean.</p> <p>9.2. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.</p> <p>10.1. Desenvolve actitudes de cooperación e de traballo en equipo, valora as ideas alleas e reacciona con inición, apertura e flexibilidade ante elas.</p> <p>10.2. Planifica traballos en grupo, coordina equipos, toma decisións e acepta responsabilidades.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe disponibles
<p>O Universo e o Sistema Solar: o Sol. Os planetas.</p> <p>O planeta Terra e a Lúa, o seu satélite. Características. Movementos e as súas consecuencias.</p> <p>A representación da Terra. Orientación no espazo.</p> <p>Globos terráqueos. Identificación dos polos, o eixe e os hemisferios.</p> <p>Cartografía. Planos e mapas. Escalas.</p> <p>Puntos da Terra: os paralelos e meridianos.</p> <p>Coordenadas xeográficas: latitude e lonxitude.</p> <p>O planisferio: físico e político.</p> <p>A atmosfera. Fenómenos atmosféricos.</p> <p>O tempo atmosférico. Medición e predición.</p> <p>Mapas do tempo. Símbolos convencionais.</p> <p>O clima e factores climáticos.</p> <p>As grandes zonas climáticas do planeta.</p> <p>Os tipos de climas de España e as súas zonas de influencia.</p> <p>A hidrosfera. Distribución das augas no planeta. O ciclo da auga.</p> <p>A litosfera: características e tipos de rochas.</p> <p>Rochas e minerais: propiedades usos e utilidades.</p> <p>A diversidade xeográfica das paisaxes de España: relevo e hidrografía.</p> <p>Europa: relevo, climas e hidrografía.</p> <p>A intervención humana no medio.</p> <p>O desenvolvemento sustentable.</p> <p>Os problemas da contaminación.</p> <p>O cambio climático: causas e consecuencias Consumo responsable.</p>	<p>Bloque 2. O mundo en que vivimos</p> <p>1. Explicar como é e de que forma se orixinou o Universo e os seus principais compoñentes.</p> <p>2. Describir as características principais do Sistema Solar: identificando diferentes tipos de astros e as súas características.</p> <p>3. Localizar o planeta Terra e a Lúa no Sistema Solar explicando as súas características, movementos e consecuencias.</p> <p>4. Identificar as capas da Terra segundo a súa estrutura, xa sexa interna ou externa.</p> <p>5. Explicar as distintas formas de representar a superficie terrestre.</p> <p>6. Describir correctamente planos e mapas interpretando a súa escala e signos convencionais.</p> <p>7. Identificar e manexar os conceptos de paralelos, meridianos e coordenadas xeográficas.</p> <p>8. Identificar a atmosfera como escenario dos fenómenos meteorolóxicos, explicando a importancia do seu coitado.</p> <p>9. Explicar a diferenza entre clima e tempo atmosférico e interpretar mapas do tempo.</p> <p>10. Identificar os elementos que inflúen no clima, explicando como actúan nel e adquirindo unha idea básica de clima e dos factores que o determinan.</p> <p>11. Recoñecer as zonas climáticas mundiais e os tipos de climas de España identificando algunhas das súas características básicas.</p> <p>12. Explicar a hidrosfera, identificar e nomear masas e cursos de auga, diferenciando augas superficiais e augas subterráneas, bacías e vertentes hidrográficas, describindo o ciclo da auga.</p> <p>13. Adquirir o concepto de litosfera, coñecer algúns tipos de rochas e a súa composición identificando distintos minerais e algunhas das súas propiedades.</p> <p>14. Explicar que é unha paisaxe e identificar os principais elementos que a compoñen.</p> <p>15. Describir as características do relevo de España e a súa rede hidrográfica, localizándoos nun mapa.</p> <p>16. Identificar as principais unidades do relevo de Europa, os seus climas e a súa rede hidrográfica, localizándoos nun mapa.</p> <p>17. Explicar a influencia do comportamento humano no medio natural, identificando o uso sustentable dos recursos naturais, propondo unha serie de medidas necesarias para o desenvolvemento sustentable da humanidade e especificando os seus efectos positivos.</p> <p>18. Explicar as consecuencias que teñen as nosas accións sobre o clima e o cambio climático.</p>	<p>1.1. Describe como é e de que forma se orixinou o Universo e explica os seus principais compoñentes identificando galaxia, estrela, planeta, satélite, asteroide e cometa.</p> <p>2.1. Describe as características, compoñentes e movementos do Sistema Solar, identificando o Sol no centro do Sistema Solar e localizando os planetas segundo a súa proximidade.</p> <p>3.1. Define e representa o movemento de translación terrestre, o eixe de xiro e os polos xeográficos e asocia as estacións do ano ao seu efecto combinado.</p> <p>3.2. Explica o día e a noite como consecuencia da rotación terrestre e como unidades para medir o tempo.</p> <p>3.3. Define a translación da Lúa identificando e nomeando as fases lunares.</p> <p>4.1. Identifica, nomea e describe as capas da Terra.</p> <p>4.2. Explica as distintas representacións da Terra, planos, mapas, planisferios e globos terráqueos.</p> <p>6.1. Identifica e clasifica os diferentes tipos de mapas, incluíndo os planisferios, define que é a escala nun mapa e utiliza e interpreta os signos convencionais máis usuais que poden aparecer nel.</p> <p>7.1. Localiza diferentes puntos da Terra empregando os paralelos e meridianos e as coordenadas xeográficas.</p> <p>8.1. Identifica e nomea fenómenos atmosféricos e describe as causas que producen a formación das nubes e as precipitacións.</p> <p>8.2. Explica a importancia de cooidar a atmosfera e as consecuencias de non facelo.</p> <p>9.1. Explica cal é a diferenza entre tempo atmosférico e clima.</p> <p>9.2. Identifica os distintos aparellos de medida que se utilizan para a recollida de datos atmosféricos, clasificándoos segundo a información que proporcionan.</p> <p>9.3. Describe unha estación meteorolóxica, explica a súa función e confecciona e interpreta gráficos sinxelos de temperaturas e precipitacións.</p> <p>9.4. Interpreta mapas meteorolóxicos sinxelos distinguindo os seus elementos principais.</p> <p>10.1. Define clima, nomea os seus elementos e identifica os factores que o determinan.</p> <p>11.1. Explica que é unha zona climática, nomeando as tres zonas climáticas do planeta e describindo as súas características principais.</p> <p>11.2. Describe e sinala nun mapa os tipos de climas de España e as zonas a que afecta cada un, interpretando e analizando climogramas de distintos territorios de España relacionándoos co clima a que pertencen.</p> <p>12.1. Define hidrosfera, e identifica e nomea masas e cursos de auga explicando como se forman as augas subterráneas, como afloran e como se accede a elas.</p> <p>12.2. Describe ordenadamente as fases en que se produce o ciclo da auga.</p> <p>12.3. Diferencia bacías e vertentes hidrográficas.</p> <p>12.4. Identifica e nomea os tramos dun río e as características de cada un deles</p> <p>13.1. Observa, identifica, e explica a composición das rochas nomeando algúns dos seus tipos.</p> <p>13.2. Identifica e explica as diferenzas entre rochas e minerais, describe os seus usos e utilidades, clasificando algúns minerais segundo as súas propiedades.</p> <p>14.1. Define paisaxe, identifica os seus elementos e explica as características das principais paisaxes de España e Europa, valorando a súa diversidade.</p> <p>15.1. Localiza nun mapa as principais unidades do relevo de España e as súas vertentes hidrográficas.</p> <p>15.2. Sitúa nun mapa os mares, océanos e os grandes ríos de España.</p> <p>16.1. Localiza nun mapa o relevo de Europa, as súas vertentes hidrográficas e os seus climas.</p> <p>16.2. Recoñece os principais trazos do relevo, os ríos e o clima de Europa.</p> <p>17.1. Explica o uso sustentable dos recursos naturais propondo e adoptando unha serie de medidas e actuacións que conducen á mellora das condicións ambientais do noso planeta.</p> <p>18.1. Explica as causas e consecuencias do cambio climático e as actuacións responsables para frealo.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Organización social, política e territorial do Estado español.</p> <p>Dereitos e deberes dos cidadáns.</p> <p>A Constitución 1978.</p> <p>Forma de goberno. A monarquía parlamentaria.</p> <p>Entidades territoriais e órganos de goberno.</p> <p>Manifestacións culturais e lingüísticas de España.</p> <p>A Unión Europea.</p> <p>A poboación. Factores que modifican a poboación dun territorio.</p> <p>Poboación absoluta. Densidade de poboación.</p> <p>Variables demográficas.</p> <p>Distribución espacial, crecemento natural e crecemento real da poboación. Representación gráfica.</p> <p>Poboación de España: distribución e evolución.</p> <p>Os movementos migratorios.</p> <p>Poboación de Europa: distribución e evolución.</p> <p>As actividades produtivas:</p> <p>Recursos naturais, materias primas.</p> <p>Produtos elaborados. Artesanía e industria. As formas de produción.</p> <p>O sector servizos.</p> <p>As actividades económicas e os sectores de produción de España e Europa.</p> <p>A produción de bens e servizos. O consumo e a publicidade.</p> <p>Educación financeira. O diñeiro. O aforro.</p> <p>Empregabilidade e espírito emprendedor. A empresa. Actividade e funcións.</p> <p>Educación vivaria. Adquisición de coñecementos que contribúan a consolidar condutas e hábitos vivarios correctos.</p>	<p>Bloque 3. Vivir en sociedade</p> <p>1. Explicar a importancia que ten a Constitución para o funcionamento do Estado español, así como os dereitos, deberes e liberdades recollidos nela.</p> <p>2. Identificar as institucións políticas que derivan da Constitución.</p> <p>3. Describir a organización territorial do Estado español.</p> <p>4. Valorar a diversidade cultural, social, política e lingüística do Estado español, respectando as diferenzas.</p> <p>5. Identificar a estrutura e os fins da Unión Europea, explicando algunhas vantaxes derivadas do feito de formar parte da Unión Europea.</p> <p>6. Comprender os principais conceptos demográficos e a súa relación cos factores xeográficos, sociais económicos ou culturais.</p> <p>7. Distinguir os principais trazos da poboación española e europea, explicando a súa evolución e a súa distribución demográfica, representándoa graficamente.</p> <p>8. Describir os movementos migratorios da poboación en España.</p> <p>9. Explicar as diferenzas entre materias primas e os produtos elaborados, identificando as actividades que se realizan para obtelos.</p> <p>10. Identificar as actividades que pertencen a cada un dos sectores económicos, describir as súas características, recoñecendo as principais actividades económicas de España e Europa.</p> <p>11. Describir o funcionamento da publicidade e as súas técnicas distinguindo publicidade educativa e publicidade consumista.</p> <p>12. Tomar conciencia do valor do diñeiro e os seus usos mediante un consumo responsable e o sentido do aforro.</p> <p>13. Comprender os beneficios que ofrece o espírito emprendedor.</p> <p>14. Explicar as características esenciais dunha empresa, especificando as diferentes actividades e formas de organización que poden desenvolver distinguindo entre os distintos tipos de empresas.</p> <p>15. Coñecer e respectar as normas de circulación e fomentar a seguranza vivaria en todos os seus aspectos.</p>	<p>1.1. Identifica, respecta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na Constitución e explica a importancia que a Constitución ten para o funcionamento do Estado español.</p> <p>2.1. Identifica as principais institucións do Estado español e describe as súas funcións e a súa organización.</p> <p>2.2. Identifica e comprende a división de poderes do estado e cales son as atribucións recollidas na Constitución para cada un deles.</p> <p>3.1. Explica a organización territorial de España, nomea as estruturas básicas de goberno e localiza en mapas políticos as distintas comunidades que forman España, así como as súas provincias.</p> <p>4.1. Valora, partindo da realidade do Estado español, a diversidade cultural, social, política e lingüística nun mesmo territorio como fonte de enriquecemento cultural.</p> <p>5.1. Explica que é a Unión Europea e cales son os seus obxectivos políticos e económicos e localiza nun mapa os países membros e as súas capitais.</p> <p>5.2. Identifica as principais institucións e os seus órganos de goberno na Unión Europea, recoñecendo os seus símbolos e explicando en que consiste o mercado único e a zona euro.</p> <p>6.1. Define demografía, comprende os principais conceptos demográficos e calcúlalos a partir dos datos de poboación.</p> <p>6.2. Define poboación dun territorio e identifica os principais factores que inciden nela e defíneno correctamente.</p> <p>6.3. Interpreta unha pirámide de poboación e outros gráficos usados no estudo da poboación.</p> <p>7.1. Describe os principais trazos da poboación española e europea.</p> <p>7.2. Explica o proceso da evolución da poboación en España e en Europa e describe a incidencia que tiveron nela factores como a esperanza de vida ou a natalidade.</p> <p>7.3. Describe os factores que condicionan a distribución da poboación española e europea.</p> <p>7.4. Situa nun mapa os maiores núcleos de poboación en España e as zonas máis densamente poboadas.</p> <p>7.5. Describe a densidade de poboación de España comparándoa mediante gráficos coa media da Unión Europea.</p> <p>8.1. Explica o éxodo rural, a emigración a Europa e a chegada de emigrantes ao noso país.</p> <p>8.2. Identifica e describe os principais problemas actuais da poboación: superpoboación, envellecemento, inmigración, etc.</p> <p>9.1. Identifica e define materias primas e produto elaborado e asociados coas actividades en que se obtíñen.</p> <p>9.2. Describe ordenadamente o proceso de obtención dun produto até a súa venda, e identifica os sectores a que pertencen.</p> <p>10.1. Identifica os tres sectores de actividades económicas e clasifica distintas actividades no grupo a que pertencen.</p> <p>10.2. Explica as actividades relevantes dos sectores primario, secundario e terciario en España e Europa e as súas localizacións nos territorios correspondentes.</p> <p>11.1. Valora con espírito crítico a función da publicidade e explica as técnicas publicitarias máis habituais, analizando exemplos concretos.</p> <p>12.1. Diferencia entre distintos tipos de gasto e adapta o seu orzamento a cada un deles.</p> <p>12.2. Planifica os seus aforros para gastos futuros elaborando un pequeno orzamento persoal.</p> <p>12.3. Investiga sobre distintas estratexias de compra, comparando prezos e recoñecendo información.</p> <p>13.1. Desenvolve a creatividade e valora a capacidade emprendedora dos membros dunha sociedade.</p> <p>14.1. Identifica diferentes tipos de empresa segundo o seu tamaño e o sector económico a que pertencen as actividades que desenvolven.</p> <p>14.2. Describe diversas formas de organización empresarial.</p> <p>14.3. Define termos sinxelos relacionados co mundo da empresa e a economía, ilustrando as definicións con exemplos.</p> <p>15.1. Explica normas básicas de circulación e as consecuencias derivadas do seu descoñecemento ou incumprimento.</p> <p>15.2. Coñece o significado dalgúns sinais de tráfico, recoñece a importancia de respectalos e utilízalos como peón e como usuario de medios de transporte (poñer o cinto, non molestar o condutor...).</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>O tempo histórico e a súa medida. As fontes históricas e a súa clasificación. As idades da Historia: duración e datación dos feitos históricos significativos que as acoutan. As liñas do tempo. A Península Ibérica na Prehistoria. A Península Ibérica na Idade Antiga. Os reinos peninsulares na Idade Media. A monarquía hispánica na Idade Moderna. España na Idade Contemporánea (I): o século XIX. España na Idade Contemporánea (II): os séculos XX e XXI. O noso patrimonio histórico e cultural.</p>	<p>Bloque 4. As pegadas do tempo</p> <p>1. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia. 2. Utilizar as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 3. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos históricos máis relevantes da historia de España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución. 4. Desenvolver a curiosidade por coñecer as formas de vida humana no pasado, valorando a importancia que teñen os restos para o coñecemento e estudo da historia e como patrimonio cultural que hai que coídar e legar. 5. Valorar a importancia dos museos, sitios e monumentos históricos como espazos onde se ensina e se aprende, mostrando unha actitude de respecto ao seu contorno e á súa cultura, apreciando a herdanza cultural.</p>	<p>1.1. Define o concepto de Prehistoria, identifica a idea de idade da historia e data as idades da historia asociadas aos feitos que marcan os seus inicios e os seus finais, nomeando algunhas fontes da historia representativas de cada unha delas. 1.2. Explica e valora a importancia da escritura, a agricultura e a gandaría como descubrimentos que cambiaron profundamente as sociedades humanas. 2.1. Recoñece o século como unidade de medida do tempo histórico e localiza feitos situándose como sucesivos a.C. ou d.C. 2.2. Usa diferentes técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos. 3.1. Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes das distintas idades da historia en España. 3.2. Identifica e localiza no tempo e no espazo os feitos fundamentais da Historia de España describindo as principais características de cada unha delas. 3.3. Explica aspectos relacionados coa forma de vida e organización social de España das distintas épocas históricas estudadas. 3.4. Describe en orde cronolóxica os principais movementos artísticos e culturais das distintas etapas da historia de España citando os seus representantes máis significativos. 3.5. Explica a diferenza dos dous períodos en que se divide a Prehistoria e describe as características básicas das formas de vida nestas dúas épocas. 3.6. Data a Idade Antiga e describe as características básicas da vida naquel tempo, en especial as referidas á romanización. 3.7. Identifica os trazos distintivos das culturas que conviviron nos reinos peninsulares durante a Idade Media describindo a evolución política e os distintos modelos sociais. 3.8. Explica as características da Idade Moderna e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia neste período de tempo (Monarquía dos Austrias. XVI-XVII. Os Borbóns século XVIII). 3.9. Explica os principais acontecementos que se produciron durante o século XIX e XX e que determinan a nosa Historia Contemporánea. 3.10. Describe os trazos característicos da sociedade española actual e valora o seu carácter democrático e plural, así como a súa pertenza á Unión Europea. 4.1. Identifica, valora e respecta o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico e asume as responsabilidades que supón a súa conservación e mellora. 4.2. Respecta os restos históricos e valóraos como un patrimonio que debemos legar, e recoñece o valor que o patrimonio arqueolóxico monumental nos proporciona para o coñecemento do pasado. 5.1. Respecta e asume o comportamento que se debe ter cando visita un museo ou un edificio antigo. 5.2. Aprecia a herdanza cultural a escala local, nacional e europea como riqueza compartida que hai que coñecer, preservar e coídar.</p>

c) *Lingua Castelá e Literatura.*

O ensino da área de Lingua Castelá e Literatura ao longo da etapa da educación primaria ten como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. Debe tamén proporcionarlle as ferramentas e os coñecementos necesarios para desenvolverse satisfactoriamente en calquera situación comunicativa da vida familiar, social e profesional. Eses coñecementos son os que articulan os procesos de comprensión e expresión oral, por un lado, e de comprensión e expresión escrita, por outro. A estruturación do pensamento do ser humano realízase a través da linguaxe, de aí que esa capacidade de comprender e de expresarse sexa o mellor e o máis eficaz instrumento de aprendizaxe.

A finalidade da reflexión lingüística é o coñecemento progresivo da propia lingua, que se produce cando o alumno percibe o uso de diferentes formas lingüísticas para diversas funcións, e cando analiza as súas propias producións e as dos que o rodean para comprendelas, avalialas e, se for o caso, corrixilas. A reflexión literaria a través da lectura, comprensión e interpretación de textos significativos favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa do alumnado, dálle acceso ao coñecemento doutras épocas e culturas e enfróntao a situacións que enriquecen a súa experiencia do mundo e favorecen o coñecemento de un mesmo.

Os elementos curriculares de Lingua Castelá e Literatura vincúlanse de forma crecente nas distintas etapas e supoñen unha progresión respecto aos saberes e habilidades adquiridos desde o inicio da vida escolar. O enfoque comunicativo centrado no uso funcional da lingua artículase nos currículos das distintas etapas arredor dun eixe, que é o uso social da lingua en diferentes ámbitos: privados e públicos, familiares e escolares.

A área de Lingua Castelá e Literatura na educación primaria ten como finalidade o desenvolvemento das destrezas básicas no uso da lingua: escoitar, falar, ler e escribir, de forma integrada. A adquisición destas destrezas comunicativas só se pode conseguir a través da lectura de distintas clases de textos, da súa comprensión e da reflexión sobre eles, tendo presente que esta non debe organizarse arredor de saberes disciplinares estancos e descontextualizados que prolongan a separación entre a reflexión lingüística e o uso da lingua, ou entre a reflexión literaria e o pracer de ler, senón que se deben axustar á realidade cambiante dun individuo que vive inmerso nunha sociedade dixital e que é quen de buscar información de maneira inmediata a través das tecnoloxías da información e a comunicación.

A organización en bloques de contido non pretende xerarquizas as aprendizaxes dentro da aula, senón que responde ás destrezas básicas que debe manexar un alumno para ampliar progresivamente a súa capacidade de comprensión e expresión oral e escrita, así como a súa educación literaria.

A forma de falar e de escoitar dunha persoa determina a percepción que os demais teñen dela. É, polo tanto, imprescindible dotar o alumnado de estratexias que favorezan unha correcta aprendizaxe desta dimensión oral da competencia comunicativa e que lle aseguren un manexo efectivo das situacións de comunicación nos ámbitos persoal, social, académico e profesional ao longo da súa vida. Co bloque 1, Comunicación oral: escoitar e falar, búscase que o alumnado vaia adquirindo as habilidades necesarias para comunicar con precisión as súas propias ideas, realizar discursos cada vez máis elaborados de acordo cunha situación comunicativa, escoitar de forma activa e interpretar de maneira correcta as ideas dos demais. As propostas metodolóxicas deste bloque van dirixidas a mellorar a xestión das relacións sociais a través do diálogo e a perfeccionar a planificación, exposición e argumentación dos propios discursos orais. Integrouse a autoavaliación neste proceso de ensino e aprendizaxe, así como a avaliación das prácticas orais dos demais, co obxectivo de facer explícitas as carencias e o progreso do alumnado e de que este, pola súa vez, sexa quen de recoñecer as súas dificultades para melloralas; a integración das tecnoloxías na aula debe favorecer a formulación integral

destas estratexias, que van desde a análise de discursos e debates audiovisuais até a avaliación de discursos propios e alleos gravados e proxectados. As prácticas orais, como exposicións ou debates, deben formar parte da actividade cotiá da aula en todas as áreas do currículo.

A lectura e a escritura son os instrumentos a través dos cales se poñen en marcha os procesos cognitivos que elaboran o coñecemento do mundo, dos demais e de un mesmo e, por tanto, desempeñan un papel fundamental como ferramentas de adquisición de novas aprendizaxes ao longo da vida. Cos bloques 2 e 3, Comunicación escrita: ler e escribir, perséguese que o alumnado sexa quen de entender textos de distinto grao de complexidade e de xéneros diversos, e que reconstrúa as ideas explícitas e implícitas no texto co fin de elaborar o seu propio pensamento crítico e creativo. Comprender un texto implica pór en marcha unha serie de estratexias de lectura que deben practicarse na aula e proxectarse en todas as esferas da vida e en todo tipo de lectura: ler para obter información, ler para aprender a propia lingua e ler por pracer. Así mesmo, o ensino dos procesos de escritura pretende conseguir que o alumno tome conciencia dela como un procedemento estruturado en tres partes: planificación do escrito, redacción a partir de borradores de escritura e revisión de borradores antes de redactar o texto definitivo. A avaliación aplícase non só ao produto final, elaborado de forma individual ou en grupo, senón sobre todo ao proceso: aválase e ensínase a avaliar todo o desenvolvemento do texto escrito a partir das producións dos propios alumnos e alumnas. A revisión en grupo debe admitirse como práctica habitual nestes casos para favorecer a aprendizaxe autónoma. Do mesmo modo, para progresar no dominio das técnicas de escritura, cómpre adquirir os mecanismos que permitan ao alumno diferenciar e utilizar os diferentes xéneros discursivos apropiados a cada contexto (familiar, persoal, académico, social) en todas as áreas do currículo.

Todos os seres humanos posuímos unha capacidade innata para comunicarnos a través de elementos verbais ou extraverbais que nos permiten interactuar co mundo que nos rodea, con formas cada vez máis complexas. O bloque 4, Coñecemento da lingua, responde á necesidade de reflexión sobre os mecanismos lingüísticos que regulan a comunicación, e afástase da pretensión de utilizar os coñecementos lingüísticos como un fin en si mesmos para lles devolver a súa funcionalidade orixinal: servir de base para o uso correcto da lingua. O coñecemento da lingua dentro da aula de educación primaria fórmase como a aprendizaxe progresiva das habilidades lingüísticas, así como a construción de competencias nos usos discursivos da linguaxe a partir do coñecemento e a reflexión necesarios para apropiarse das regras gramaticais e ortográficas, imprescindibles, para falar, ler e escribir correctamente en todas as esferas da vida. Os contidos estrutúranse arredor de catro eixes fundamentais: o primeiro é a observación reflexiva da palabra, o seu uso e os seus valores significativos e expresivos dentro dun discurso, dun texto e dunha oración; o segundo céntrase nas relacións gramaticais que se establecen entre as palabras e os grupos de palabras dentro do texto; o terceiro afonda nas relacións textuais que fundamentan o discurso, e o cuarto céntrase nas variedades lingüísticas da lingua. A reflexión metalingüística está integrada na actividade verbal e en todos os niveis (discursivo, textual e oracional) e intervén nos procesos de aprendizaxe da lingua oral e a lingua escrita a través das diferentes fases de produción (planificación, textualización e revisión), o que proporcionará ao alumnado os mecanismos necesarios para o coñecemento activo e autónomo da súa propia lingua ao longo da vida.

O bloque 5, Educación literaria, asume o obxectivo de facer dos alumnos e alumnas lectores cultos e competentes, implicados nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a vida. Para iso cómpre alternar a lectura, comprensión e interpretación de obras literarias próximas aos seus gustos persoais e á súa madurez cognitiva coa de textos literarios e obras completas que proporcionen o coñecemento básico sobre algunhas obras representativas da nosa literatura.

A información e a interpretación de textos ou obras non é unidireccional de profesor a alumno, senón que é este último o que debe ir adquirindo, coa guía do docente, os recursos persoais propios dun lector activo, capaz de ver na obra literaria unha ventá

aberta á realidade e á fantasía e un espello en que tomar conciencia de si mesmo e do mundo que o rodea. Do mesmo modo, esa toma de conciencia do mundo e de un mesmo vese favorecida pola actividade lúdica e creativa do alumnado na produción de textos persoais de intención literaria.

En resumo, o eixe do currículo básico desta área ou materia persegue o obxectivo último de crear cidadáns conscientes e interesados no desenvolvemento e na mellora da súa competencia comunicativa, capaces de interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida. Isto exige unha reflexión sobre os mecanismos de usos orais e escritos da súa propia lingua e a capacidade de interpretar e valorar o mundo e de formar as súas propias opinións a través da lectura crítica das obras literarias máis importantes de todos os tempos.

Lingua Castelá e Literatura

Contidos	Criterios de avaliación	Eslándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Situacións de comunicación, espontáneas ou dirixidas, utilizando un discurso ordenado e coherente.</p> <p>Comprensión e expresión de mensaxes verbais e non verbais.</p> <p>Estratexias e normas para o intercambio comunicativo: participación; exposición clara; organización do discurso; escolta; respecto á quenda de palabra; papel de moderador; entoaación adecuada; respecto polos sentimentos, experiencias, ideas, opinións e coñecementos dos demais.</p> <p>Expresión e produción de textos orais segundo a súa tipoloxía: narrativos, descritivos argumentativos, expositivos, instrutivos, informativos e persuasivos.</p> <p>Creación de textos literarios en prosa ou en verso, valorando o sentido estético e a creatividade: contos, poemas, adiviñas, cancións e teatro.</p> <p>Comprensión de textos orais segundo a súa tipoloxía: narrativos, descritivos, informativos, instrutivos e argumentativos, etc. Sentido global do texto. Ideas principais e secundarias. Ampliación do vocabulario. Bancos de palabras.</p> <p>Valoración dos contidos transmitidos polo texto. Dedución das palabras polo contexto.</p> <p>Recoñecemento de ideas non explícitas. Resumo oral.</p> <p>Audición e produción de textos breves, sinxelos e que estimulen o interese do neno.</p> <p>Dramatizacións de textos literarios adaptados á idade e de producións propias.</p> <p>Estratexias para utilizar a linguaxe oral como instrumento de comunicación e aprendizaxe: escoitar, recoller datos, preguntar. Participación en enquisas e entrevistas. Comentario oral e xuízo persoal.</p>	<p>Participar en situacións de comunicación, dirixidas ou espontáneas, respectando as normas da comunicación: quenda de palabra, organizar o discurso, escoitar e incorporar as intervencións dos demais.</p> <p>Integrar e recoñecer a información verbal e non verbal dos discursos orais.</p> <p>Expresarse de forma oral para satisfacer necesidades de comunicación en diferentes situacións con vocabulario preciso e estrutura coherente.</p> <p>Comprender mensaxes orais e analízalas con sentido crítico.</p> <p>Ampliar o vocabulario para lograr unha expresión precisa utilizando o dicionario como recurso básico.</p> <p>Comprender o sentido global dos textos orais, recoñecendo as ideas principais e secundarias e identificando ideas ou valores non explícitos.</p> <p>Memorizar e reproducir textos breves e sinxelos próximos aos seus gustos e intereses, utilizando con corrección e creatividade as distintas estratexias de comunicación oral que estudaron.</p> <p>Comprender textos orais segundo a súa tipoloxía: narrativos, descritivos, informativos, instrutivos e argumentativos, etc.</p> <p>Producir textos orais breves e sinxelos dos xéneros máis habituais e directamente relacionados coas actividades da aula, imitando modelos: narrativos, descritivos argumentativos, expositivos, instrutivos, informativos e persuasivos</p> <p>Utilizar de forma efectiva a linguaxe oral para comunicarse e aprender sendo quen de escoitar activamente, recoller datos pertinentes aos obxectivos de comunicación, preguntar e repreguntar, participar en enquisas e entrevistas e expresar oralmente con claridade o propio xuízo persoal, de acordo coa súa idade.</p> <p>Valorar os medios de comunicación social como instrumento de aprendizaxe e de acceso a informacións e experiencias doutras persoas.</p>	<p>Bloque 1. Comunicación oral: falar e escoitar</p> <p>1.1. Emprega a linguaxe oral con distintas finalidades (académica, social e lúdica) e como forma de comunicación e de expresión persoal (sentimentos, emocións...) en distintos ámbitos.</p> <p>1.2. Transmite as ideas con claridade, coherencia e corrección</p> <p>1.3. Escolta atentamente as intervencións dos compañeiros e segue as estratexias e normas para o intercambio comunicativo, mostrando respecto e consideración polas ideas, sentimentos e emocións dos demais.</p> <p>1.4. Aplica as normas sociocomunicativas: escoita activa, espera de quendas, participación respectuosa, adecuación á intervención do interlocutor e certas normas de cortésia.</p> <p>2.1. Emprega conscientemente recursos lingüísticos e non lingüísticos para comunicarse nas interaccións orais.</p> <p>3.1. Exprésase cunha pronunciación e unha dicción correctas: articulación, ritmo, entoaación e volume</p> <p>3.2. Expresa as súas propias ideas comprensiblemente, substituíndo elementos básicos do modelo dado.</p> <p>3.3. Participa activamente na conversa contestando preguntas e facendo comentarios relacionados co tema da conversa.</p> <p>3.4. Participa activamente e de forma construtiva nas tarefas de aula.</p> <p>4.1. Mostra unha actitude de escoita activa.</p> <p>4.2. Comprende a información xeral en textos orais de uso habitual.</p> <p>4.3. Interpreta o sentido de elementos básicos do texto necesarios para a comprensión global (léxico, locucións).</p> <p>5.1. Utiliza un vocabulario adecuado á súa idade nas súas expresións adecuadas para as diferentes funcións da linguaxe.</p> <p>5.2. Utiliza o dicionario de forma habitual no seu traballo escolar.</p> <p>5.3. Diferencia polo contexto o significado de correspondencias fonema-grafía idénticas (palabras homónimas, homónimas, patónimas, polisémicas).</p> <p>6.1. Identifica o tema do texto.</p> <p>6.2. É quen de obter as principais ideas dun texto.</p> <p>6.3. Resume un texto distinguindo as ideas principais e as secundarias.</p> <p>7.1. Reprodúce de memoria breves textos literarios ou non literarios próximos aos seus gustos e intereses, utilizando con corrección e creatividade as distintas estratexias de comunicación oral que estudou.</p> <p>8.1. Actúa en resposta ás ordes ou instrucións dadas para levar a cabo actividades diversas.</p> <p>8.2. Responde de forma correcta a preguntas concernentes á comprensión literal, interpretativa e crítica do texto, e infíre o sentido de elementos non explícitos nos textos orais.</p> <p>8.3. Utiliza a información recollida para levar a cabo diversas actividades en situacións de aprendizaxe individual ou colectiva.</p> <p>9.1. Reprodúce comprensiblemente textos orais sinxelos e breves imitando modelos.</p> <p>9.2. Lembra algunhas ideas básicas dun texto escoitado e exprésase oralmente en resposta a preguntas directas.</p> <p>9.3. Organiza e planifica o discurso adecuándose á situación de comunicación e ás diferentes necesidades comunicativas (narrar, describir, informar, dialogar) utilizando os recursos lingüísticos pertinentes.</p> <p>10.1. Utiliza de forma efectiva a linguaxe oral para comunicarse e aprender escoitando activamente, recollendo datos pertinentes aos obxectivos da comunicación.</p> <p>11.1. Resume entrevistas, noticias, debates infantís... procedentes da radio, televisión ou internet.</p> <p>11.2. Transforma en noticias feitos cotiáns próximos á súa realidade axustándose á estrutura e linguaxe propias do xénero e imitando modelos.</p> <p>11.3. Realiza entrevistas dirixidas.</p> <p>11.4. Prepara reportaxes sobre temas de intereses próximos, seguindo modelos.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Recursos gráficos na comunicación escrita. Consolidación do sistema de letraxe. Comprensión de textos lidos en voz alta e en silencio. Audición de diferentes tipos de textos. Comprensión de textos segundo a súa tipoloxía. Lectura de distintos tipos de texto: descritivos, argumentativos, expositivos, instruídos, literarios Estratexias para a comprensión lectora de textos: título. Ilustracións. Palabras clave. Capítulos. Relectura. Anticipación de hipótese e comprobación. Síntese. Estrutura do texto. Tipos de texto. Contexto. Diccionario. Sentido global do texto. Ideas principais e secundarias. Resumo. Gusto pola lectura. Hábito lector. Lectura de diferentes textos como fonte de información, de deleite e de diversión. Identificación e valoración crítica das mensaxes e valores transmitidos polo texto. Uso da biblioteca para a busca de información e utilización desta como fonte de aprendizaxe. Crítica das mensaxes e valores transmitidos por un texto sinxelo. Selección de libros segundo o gusto persoal. Plan lector.</p>	<p>Bloque 2. Comunicación escrita: ler</p> <p>1. Ler en voz alta diferentes textos, con fluidez e entoación adecuada.</p> <p>2. Comprender distintos tipos de textos adaptados á idade e utilizando a lectura como medio para ampliar o vocabulario e fixar a ortografía correcta.</p> <p>3. Ler en silencio diferentes textos valorando o progreso na velocidade e a comprensión.</p> <p>4. Resumir un texto lido reflectindo a estrutura e destacando as ideas principais e secundarias.</p> <p>5. Utilizar estratexias para a comprensión de textos de diversa índole.</p> <p>6. Ler por propia iniciativa diferentes tipos de textos.</p> <p>7. Utilizar textos científicos en diferentes soportes para recoller información, ampliar coñecementos e aplicarlos en traballos persoais.</p> <p>8. Concentrarse en entender e interpretar o significado dos textos lidos.</p> <p>9. Utilizar as TIC de modo eficiente e responsable para a busca e tratamento da información.</p> <p>10. Levar a cabo o plan lector que dea resposta a unha planificación sistemática de mellora da eficacia lectora e fomenta o gusto pola lectura.</p>	<p>1.1 Le en voz alta diferentes tipos de textos apropiados para a súa idade con velocidade, fluidez e entoación adecuada.</p> <p>1.2 Descodifica con precisión e rapidez todo tipo de palabras.</p> <p>2.1. Entende a mensaxe, de maneira global, e identifica as ideas principais e as secundarias dos textos lidos a partir da lectura dun texto en voz alta.</p> <p>2.2. Mostra comprensión, con certo grao de detalle, de diferentes tipos de textos non literarios (expositivos, narrativos, descritivos e argumentativos) e de textos da vida cotiá.</p> <p>3.1. Le en silencio coa velocidade adecuada textos de diferente complexidade.</p> <p>3.2. Realiza lecturas en silencio resumindo brevemente os textos lidos.</p> <p>4.1. Capta o seu propósito. Identifica as partes da estrutura organizativa dos textos e analiza a súa progresión temática.</p> <p>4.2. Elabora resumos de textos lidos. Identifica os elementos característicos dos diferentes tipos de textos.</p> <p>4.3. Recoñece algúns mecanismos de cohesión en diferentes tipos de texto.</p> <p>4.4. Produce esquemas a partir de textos expositivos.</p> <p>5.1. Interpreta o valor do título e as ilustracións.</p> <p>5.2. Marca as palabras clave dun texto que axudan á comprensión global.</p> <p>5.3. Activa coñecementos previos axudándose deles para comprender un texto.</p> <p>5.4. Realiza inferencias e formula hipóteses.</p> <p>5.5. Comprende a información contida nos gráficos establecendo relacións coa información que aparece no texto conectada con eles.</p> <p>5.6. Interpreta esquemas de chave, números, mapas conceptuais sinxelos.</p> <p>6.1. Ten programado un tempo semanal para ler diferentes textos.</p> <p>6.2. Le voluntariamente textos propostos polo mestre ou mestra.</p> <p>7.1. É quen de consultar diferentes fontes bibliográficas e textos de soporte informático para obter datos e información para levar a cabo traballos individuais ou en grupo.</p> <p>8.1. Deduce o significado de palabras e expresións con axuda do contexto.</p> <p>8.2. Comprende textos xornalísticos e publicitarios. Identifica a súa intención comunicativa. Diferencia entre información, opinión e publicidade.</p> <p>8.3. Infíre, interpreta e formula hipóteses sobre o contido. Sabe relacionar os elementos lingüísticos cos non lingüísticos nos textos xornalísticos e publicitarios.</p> <p>8.4. Establece relacións entre as ilustracións e os contidos do texto, formula hipóteses, realiza predicións e identifica na lectura o tipo de texto e a intención.</p> <p>8.5. Interpreta a linguaxe figurada, metáforas, personificacións, hipérbolos e xogos de palabras en textos publicitarios.</p> <p>9.1. Sabe utilizar os medios informáticos para obter información.</p> <p>9.2. É quen de interpretar a información e facer un resumo dela.</p> <p>10.1. Utiliza a biblioteca para localizar un libro determinado con seguranza e autonomía, aplicando as normas de funcionamento dunha biblioteca.</p> <p>10.2. Expon os argumentos de lecturas realizadas dando conta das algunhas referencias bibliográficas: autor, editorial, xénero, ilustracións.</p> <p>10.3. Selecciona lecturas con criterio persoal e expresa o gusto pola lectura de diversos xéneros literarios como fonte de entretemento manifestando a súa opinión sobre os textos lidos.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estandares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Produción de textos para comunicar coñecementos, experiencias e necesidades: narracións, descrições, textos expositivos, argumentativos e persuasivos, poemas, diálogos, entrevistas e enquisas.</p> <p>Cohesión do texto: enlaces, substitucións léxicas, mantemento do tempo verbal, puntuación.</p> <p>Creación de textos utilizando a linguaxe verbal e non verbal con intención informativa: carteis publicitarios, Anuncios, Cómics.</p> <p>Normas e estratexias para a produción de textos: planificación (función, destinatario, estrutura,...)</p> <p>Revisión e mellora do texto.</p> <p>Aplicación das normas ortográficas e signos de puntuación (punto, coma, punto e coma, guión, dous puntos, rala, signos de entoación, parénteses, comiñas). Acentuación</p> <p>Caligrafía. Orde e presentación.</p> <p>Ditados.</p> <p>Plan de escritura.</p>	<p>Bloque 3. Comunicación escrita: escribir</p> <p>1. Producir textos con diferentes intencións comunicativas con coherencia, respectando a súa estrutura e aplicando as regras ortográficas, cuidando a caligrafía, a orde e a presentación.</p> <p>2. Aplicar todas as fases do proceso de escritura na produción de textos escritos de distinta índole: planificación, textualización, revisión e reescritura, utilizando esquemas e mapas conceptuais, aplicando estratexias de tratamento da información, redactando os seus textos con claridade, precisión e corrección, revisándose para melloralos e avaliando, coa axuda de guías, as producións propias e alleas.</p> <p>3. Utilizar o dicionario como recurso para resolver dúbidas sobre a lingua, o uso ou a ortografía das palabras.</p> <p>4. Elaborar proxectos individuais ou colectivos sobre diferentes temas da área.</p> <p>5. Buscar unha mellora progresiva no uso da lingua, explorando canles que desenvolvan a sensibilidade, a creatividade e a estética.</p> <p>6. Favorecer a través da linguaxe a formación dun pensamento crítico que impida discriminacións e prexuízos.</p> <p>7. Levar a cabo o plan de escritura que dea resposta a unha planificación sistemática de mellora da eficacia escritora e fomenta a creatividade.</p> <p>8. Utilizar as TIC de modo eficiente e responsable para presentar as súas producións.</p>	<p>1.1. Escribe, en diferentes soportes, textos propios do ámbito da vida cotiá: diarios, cartas, correos electrónicos, etc. imitando textos modelo.</p> <p>1.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.</p> <p>1.3. Escribe diferentes tipos de textos adecuando a linguaxe ás características do xénero, seguindo modelos, encamiñados a desenvolver a súa capacidade creativa na escritura</p> <p>2.1. Resume o contido de textos propios do ámbito da vida escolar, recollendo as ideas fundamentais, evitando parafrasear o texto e utilizando unha expresión persoal.</p> <p>2.2. Aplica correctamente os signos de puntuación, as regras de acentuación e ortográficas.</p> <p>2.3. Reproduce textos ditados con corrección.</p> <p>2.4. Emprega estratexias de busca e selección da información: tomar notas, elaborar esquemas, guiños, mapas conceptuais.</p> <p>3.1. Utiliza habitualmente o dicionario no proceso de escritura.</p> <p>4.1. Elabora gráficas a partir de datos seleccionados e organizados procedentes de diferentes textos (libros de consulta, xornais, revistas, etc.).</p> <p>4.2. Presenta un informe de forma ordenada e clara, utilizando soporte papel e dixital, sobre problemas ou situacións sinxelas, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, internet), seguindo un plan de traballo e expresando conclusións.</p> <p>4.3. Elabora un informe seguindo un guiño establecido que supoña a busca, selección e organización da información de textos de carácter científico, xeográfico ou histórico.</p> <p>5.1. Pon interese e esforzase por escribir correctamente de forma persoal.</p> <p>6.1. Expresa, por escrito, opinións, reflexións e valoracións argumentadas.</p> <p>7.1. Planifica e redacta textos seguindo uns pasos: planificación, redacción, revisión e mellora.</p> <p>Determina con antelación como será o texto, a súa extensión, o tratamento autor-lector, a presentación, etc.</p> <p>Adapta a expresión á intención, tendo en conta o interlocutor e o asunto de que se trata.</p> <p>Presenta con limpeza, claridade, precisión e orde os escritos.</p> <p>Reescribe o texto.</p> <p>7.2. Valora a súa propia produción escrita, así como a produción escrita dos seus compañeiros.</p> <p>8.1. Usa con eficacia as novas tecnoloxías para escribir, presentar os textos e buscar información</p> <p>8.2. Utiliza a internet e as TIC: reprodutor de vídeo, reprodutor de DVD, ordenador, reprodutor de CD-audio, cámara de fotos dixital e gravadora de audio como recursos para a realización de tarefas diversas: escribir e modificar un texto, crear táboas e gráficas, etc.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p>A palabra.</p> <p>Recoñecemento das distintas clases de palabras e explicación reflexiva do seu uso en situacións concretas de comunicación (nome, verbo, adxectivo, preposición, adverbio, conxunción, pronomes, artigos, interxeccións). Características e uso de cada clase de palabra</p> <p>Clases de nomes: comúns, propios, individuais, colectivos, concretos e abstractos.</p> <p>Conxugación dos verbos regulares e irregulares máis frecuentes.</p> <p>A sílaba. Ditongos e hiatos.</p> <p>Vocabulario: sinónimos e antónimos homónimos e palabras polisémicas. Aumentativos e diminutivos. Arcaísmos, neoloxismos e estranxeirismos. Frases feitas. Formación de substantivos, adxectivos e verbos. Recursos derivativos: prefixos e sufixos na formación de nomes, adxectivos e verbos. Siglas e abreviaturas.</p> <p>Uso eficaz do dicionario para ampliación de vocabulario e como consulta ortográfica e gramatical.</p> <p>Ortografía: utilización das regras básicas de ortografía. Regras de acentuación. Signos de puntuación.</p> <p>As relacións gramaticais.</p> <p>Recoñecemento e explicación reflexiva das relacións que se establecen entre o substantivo e o resto dos compoñentes do grupo nominal.</p> <p>Recoñecemento e observación reflexiva dos constituintes oracionais: a oración simple, suxeito e predicado.</p> <p>Recoñecemento e uso de algúns conectores textuais (de orde, contraste e explicación) e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais (substitucións pronominais) como léxicos (élipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos).</p> <p>As variedades da lingua.</p> <p>Coñecemento xeral de realidade plurilingüe de España e a súa valoración como fonte de enriquecemento persoal e como unha mostra da riqueza do noso patrimonio histórico e cultural.</p>	<p>Bloque 4. Coñecemento da lingua</p> <p>1. Aplicar os coñecementos básicos sobre a estrutura da lingua, a gramática (categorías gramaticais), o vocabulario (formación e significado das palabras e campos semánticos), así como as regras de ortografía para favorecer unha comunicación máis eficaz.</p> <p>2. Desenvolver as destrezas e competencias lingüísticas a través do uso da lingua.</p> <p>3. Sistematizar a adquisición de vocabulario a través dos textos.</p> <p>4. Desenvolver estratexias para mellorar a comprensión oral e escrita a través do coñecemento da lingua.</p> <p>5. Utilizar programas educativos dixitais para realizar tarefas e avanzar na aprendizaxe.</p> <p>6. Coñecer a variedade lingüística de España e do español como fonte de enriquecemento cultural. Mostrar respecto tanto cara ás linguas e dialectos que se falan en España como cara ao español de América.</p>	<p>1.1. Coñece e recoñece todas as categorías gramaticais pola súa función na lingua: presentar o nome, substituír o nome, expresar características do nome, expresar accións ou estados, enlazar ou relacionar palabras ou oracións, etc.</p> <p>1.2. Conxuga e usa con corrección todos os tempos simples e compostos nas formas persoais e non persoais do modo indicativo e subxuntivo de todos os verbos.</p> <p>1.3. Diferencia familias de palabras.</p> <p>2.1. Coñece, recoñece e usa sinónimos e antónimos, palabras polisémicas e homónimas, arcaísmos, estranxeirismos e neoloxismos, frases feitas, siglas e abreviaturas.</p> <p>2.2. Recoñece palabras compostas, prefixos e sufixos e é quen de crear palabras derivadas.</p> <p>2.3. Identifica e clasifica os diferentes tipos de palabras nun texto.</p> <p>2.4. Recoñece os conectores básicos necesarios que dan cohesión ao texto (anáforas, deixes, elipses, sinónimos, conectores).</p> <p>2.5. Identifica as oracións como unidades de significado completo. Recoñece a oración simple, diferencia suxeito e predicado.</p> <p>3.1. Coñece a estrutura do dicionario e úsao para buscar o significado de calquera palabra (derivados, plurais, formas verbais, sinónimos, etc.).</p> <p>3.2. Selecciona a acepción correcta segundo o contexto de entre as varias que lle ofrece o dicionario.</p> <p>3.3. Coñece as normas ortográficas e aplícaa nas súas producións escritas.</p> <p>4.1. Señala as características que definen as diferentes clases de palabras: clasificación e uso para construír o discurso nos diferentes tipos de producións.</p> <p>4.2. Utiliza correctamente as normas da concordancia de xénero e de número na expresión oral e escrita.</p> <p>4.3. Aplica correctamente as normas de acentuación e clasifica as palabras dun texto.</p> <p>4.4. Usa con corrección os signos de puntuación.</p> <p>4.5. Aplica as regras de uso do acento ortográfico.</p> <p>4.6. Utiliza unha sintaxe adecuada nas producións escritas propias.</p> <p>5.1. Utiliza distintos programas educativos dixitais como apoio e reforzo de aprendizaxe.</p> <p>6.1. Coñece e valora a variedade lingüística de España e o español de América.</p> <p>6.2. Recoñece e identifica algunhas das características relevantes (históricas, socioculturais, xeográficas e lingüísticas) das linguas oficiais en España.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p>Conhecimento dos contos tradicionais: contos maravilhosos, contos de fórmulas, de animais... Distinción entre conto e lenda. Coñecemento de lendas españolas e doutros países.</p> <p>Lectura guiada de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual.</p> <p>Lectura comentada de poemas, relatos e obras teatrais.</p> <p>Comprensión, memorización e recitado de poemas co ritmo, entoación e dicción adecuados.</p> <p>Creación de textos literarios en prosa ou en verso, valorando o sentido estético e a creatividade: contos, poemas, adiviñas, cancións e teatro.</p> <p>Identificación de recursos literarios.</p> <p>Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios.</p> <p>Valoración dos textos literarios como vehículo de comunicación e como fonte de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas e como disfrute persoal.</p>	<p align="center">Bloque 5. Educación literaria</p> <p>1. Apreciar o valor dos textos literarios e utilizar a lectura como fonte de disfrute e información e considerala como un medio de aprendizaxe e enriquecemento persoal de máxima importancia.</p> <p>2. Integrar a lectura expresiva e a comprensión e interpretación de textos literarios narrativos, líricos e dramáticos na práctica escolar, recoñecendo e interpretando algúns recursos da linguaxe literaria (metáforas, personificacións, hipérbolos e xogos de palabras) e diferenciando as principais convencións formais dos xéneros.</p> <p>3. Coñecer e valorar os recursos literarios da tradición oral: poemas, cancións, contos, refráns, adiviñas.</p> <p>4. Producir, a partir de modelos dados, textos literarios en prosa ou en verso con sentido estético e creatividade: contos, poemas, adiviñas, cancións e fragmentos teatrais.</p> <p>5. Participar con interese en dramatizacións de textos literarios adaptados á idade e de producións propias ou dos compañeiros, utilizando adecuadamente os recursos básicos dos intercambios orais e da técnica teatral.</p>	<p>1.1. Recoñece e valora as características fundamentais de textos literarios narrativos, poéticos e dramáticos.</p> <p>2.1. Realiza lecturas guiadas de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual.</p> <p>2.2. Interpreta a linguaxe figurada, metáforas, personificacións, hipérbolos e xogos de palabras en textos literarios.</p> <p>3.1. Distingue algúns recursos retóricos e métricos propios dos poemas.</p> <p>3.2. Utiliza comparacións, metáforas, aumentativos, diminutivos e sinónimos en textos literarios.</p> <p>4.1. Crea textos literarios (contos, poemas, cancións e pequenas obras teatrais) a partir de pautas ou modelos dados utilizando recursos léxicos, sintácticos, fónicos e rítmicos nas ditas producións.</p> <p>5.1. Realiza dramatizacións individualmente e en grupo de textos literarios apropiados ou adecuados á súa idade e de textos de produción propia.</p> <p>5.2. Memoriza e reproduce textos orais breves e sinxelos: contos, poemas, cancións, refráns, adiviñas, trabalinguas.</p>

d) *Matemáticas.*

As Matemáticas permiten coñecer e estruturar a realidade, analizala e obter información para valorala e tomar decisións; son necesarias na vida cotiá, para aprender a aprender, e tamén polo que a súa aprendizaxe proporciona á formación intelectual xeral e a súa contribución ao desenvolvemento cognitivo. O uso das ferramentas matemáticas permite abordar unha gran variedade de situacións.

As Matemáticas son un conxunto de saberes asociados aos números e ás formas, e constitúen unha forma de analizar diversas situacións, identifícanse coa dedución, a indución, a estimación, a aproximación, a probabilidade, a precisión, o rigor, a seguranza, etc., axúdannos a enfrontarnos a situacións abertas, sen solución única e cerrada; son un conxunto de ideas e formas que nos permiten analizar os fenómenos e situacións que se presentan na realidade para obter informacións e conclusións que non estaban explícitas e actuar, preguntarnos, obter modelos e identificar relacións e estruturas, de modo que comportan non só utilizar cantidades e formas xeométricas senón, e sobre todo, encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas.

Na educación primaria búscase alcanzar unha eficaz alfabetización numérica, entendida como a capacidade para enfrontarse con éxito a situacións en que interveñan os números e as súas relacións, permitindo obter información efectiva, directamente ou a través da comparación, a estimación e o cálculo mental ou escrito. Para lograr unha verdadeira alfabetización numérica non basta con dominar os algoritmos de cálculo escrito, cómpre actuar con seguranza ante os números e as cantidades, utilízalos sempre que sexa necesario e identificar as relacións básicas que se dan entre eles.

O traballo nesta área na educación primaria estará baseado na experiencia, os contidos de aprendizaxe parten do próximo e deberanse abordar en contextos de identificación e resolución de problemas. As matemáticas apréndense utilizándoas en contextos funcionais relacionados con situacións da vida diaria para ir adquirindo progresivamente coñecementos máis complexos a partir das experiencias e dos coñecementos previos.

Os procesos de resolución de problemas constitúen un dos eixes principais da actividade matemática e deben ser fonte e soporte principal da aprendizaxe ao longo da etapa, posto que constitúen a pedra angular da educación matemática. Na resolución dun problema requírense e utilízanse moitas das capacidades básicas: ler; reflexionar; planificar o proceso de resolución; establecer estratexias e procedementos e revisalos; modificar o plan, se é necesario; comprobar a solución, se se encontrou, até a comunicación dos resultados.

O currículo básico formulouse partindo do desenvolvemento cognitivo e emocional en que se encontra o alumnado desta etapa, da concreción do seu pensamento, das súas posibilidades cognitivas, do seu interese por aprender e relacionarse cos seus iguais e co contorno, e do seu paso cara a un pensamento abstracto ao final da etapa.

Os obxectivos xerais da área van encamiñados a desenvolver as competencias matemáticas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser capaces de aplicalos ás situacións da súa vida cotiá.

Para facilitar a concreción curricular, os contidos organizáronse en cinco grandes bloques: Procesos, métodos e actitudes en matemáticas; Números; Medida; Xeometría; Estatística e probabilidade. Pero esta agrupación non determina métodos concretos, só é unha forma de organizar os contidos que deben ser abordados dunha maneira enlazada atendendo á configuración cíclica do ensino da área, construindo uns contidos sobre os outros, como unha estrutura de relacións observables de forma que se facilite a súa comprensión e aplicación en contextos cada vez máis enriquecedores e complexos. Esta agrupación non implica unha organización cerrada, polo contrario, permitirá organizar de diferentes maneiras os contidos adoptando a metodoloxía máis adecuada ás súas características e do grupo de alumnos.

O bloque 1 formulouse coa intención de que sexa a columna vertebral do resto dos bloques e, desta maneira, forme parte do quefacer diario na aula para traballar o resto

dos contidos e conseguir que todo o alumnado, ao acabar a educación primaria, sexa quen de describir e analizar situacións de cambio, encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas en contextos numéricos, xeométricos e funcionais, valorando a súa utilidade para facer predicións. Débese traballar no afondamento nos problemas resoltos, formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, etc., e expresar verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema, e utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.

Por último, establecéronse os estándares de aprendizaxe avaliáveis que permitirán definir os resultados das aprendizaxes, e que concretan mediante accións o que o alumnado debe saber e saber facer na área de Matemáticas.

Matemáticas

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliados
<p>Planificación do proceso de resolución de problemas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Análise e comprensión do enunciado. - Estratexias e procedementos postos en práctica: facer un debuxo, unha táboa, un esquema da situación, ensaio e erro razoado, operacións matemáticas adecuadas, etc. - Resultados obtidos. <p>Formulación de pequenas investigacións en contextos numéricos, xeométricos e funcionais.</p> <p>Achegamento ao método de traballo científico mediante o estudo das súas características e a súa práctica en situacións sinxelas.</p> <p>Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes adecuadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.</p> <p>Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para obter información, realizar cálculos numéricos, resolver problemas e presentar resultados.</p> <p>Integración das tecnoloxías da información e a comunicación no proceso de aprendizaxe.</p>	<p>1. Expresar verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema.</p> <p>2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.</p> <p>3. Describir e analizar situacións de cambio, para encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais, valorando a súa utilidade para facer predicións.</p> <p>4. Afondar en problemas resoltos, formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, etc.</p> <p>5. Realizar e presentar informes sinxelos sobre o desenvolvemento, resultados e conclusións obtidas no proceso de investigación.</p> <p>6. Identificar e resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados para a resolución de problemas.</p> <p>7. Coñecer algunhas características do método de traballo científico en contextos de situacións problemáticas que ten que resolver.</p> <p>8. Planificar e controlar as fases de método de traballo científico en situacións adecuadas ao nivel.</p> <p>9. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.</p> <p>10. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.</p> <p>11. Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo para situacións similares futuras.</p> <p>12. Utilizar os medios tecnolóxicos de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante na internet ou outras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións desles.</p> <p>13. Seleccionar e utilizar as ferramentas tecnolóxicas e estratexias para o cálculo, para coñecer os principios matemáticos e resolver problemas</p>	<p>1.1. Comunica verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema de matemáticas ou en contextos da realidade.</p> <p>2.1. Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, contexto do problema).</p> <p>2.2. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas.</p> <p>2.3. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas: revisa as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comproba e interpreta as solucións no contexto da situación, busca outras formas de resolución, etc.</p> <p>2.4. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas que ten que resolver, contrastando a súa validez e valorando a súa utilidade e eficacia.</p> <p>2.5. Identifica e interpreta datos e mensaxes de textos numéricos sinxelos da vida cotiá (facturas, folletos publicitarios, rebaixas...).</p> <p>3.1. Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais. erros que se producen.</p> <p>3.2. Realiza predicións sobre os resultados esperados, utilizando os patróns e leis encontrados, analizando a súa idoneidade e os resultados e conclusións obtidas no proceso de investigación.</p> <p>4.1. Afonda en problemas unha vez resoltos, analizando a coherencia da solución e buscando outras formas de resolvelos.</p> <p>4.2. Formula novos problemas, a partir dun resolto: variando os datos, propoñendo novas preguntas, conectándoo coa realidade, buscando outros contextos, etc.</p> <p>5.1. Elabora informes sobre o proceso de investigación realizado expondo as súas fases, valorando os resultados e as conclusións obtidas.</p> <p>6.1. Practica o método científico sendo ordenado, organizado e sistemático.</p> <p>6.2. Planifica o proceso de traballo con preguntas adecuadas: que quero saber?, que teño?, que busco?, como o podo facer?, non me equivoquei ao facelo?, a solución é adecuada?</p> <p>7.1. Realiza estimacións sobre os resultados esperados e contrasta a súa validez, valorando os pros e os contras do seu uso.</p> <p>8.1. Elabora conxecturas e busca argumentos que as validen ou as refuten, en situacións que ten que resolver, en contextos numéricos, xeométricos ou funcionais.</p> <p>9.1. Desenvolve e mostra actitudes adecuadas para o traballo en matemáticas: esforzo,perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada.</p> <p>9.2. Formula a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese adecuados ao nivel educativo e á dificultade da situación.</p> <p>9.3. Distingue entre problemas e exercicios e aplica as estratexias adecuadas para cada caso.</p> <p>9.4. Iniciase na formulación de preguntas e na busca de respostas adecuadas, tanto no estudo dos conceptos como na resolución de problemas.</p> <p>9.5. Desenvolve e aplica estratexias de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de contraexemplos) para crear e investigar conxecturas e construír e defender argumentos.</p> <p>10.1. Toma decisións nos procesos de resolución de problemas valorando as súas consecuencias e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.</p> <p>10.2. Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando as ideas clave, aprendendo para situacións futuras similares, etc.</p> <p>10.3. Utiliza ferramentas tecnolóxicas para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas, conxecturas e construír e defender argumentos.</p> <p>11.1. Iniciase na reflexión sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando as ideas clave, aprendendo para situacións futuras similares, etc.</p> <p>12.1. Iniciase na utilización de ferramentas tecnolóxicas para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas.</p> <p>12.2. Iniciase na utilización da calculadora para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas</p> <p>13.1. Realiza un proxecto, elabora e presenta un informe creando documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son,...), buscando, analizando e seleccionando a información relevante, utilizando a ferramenta tecnolóxica adecuada e compartíndoo cos seus compañeiros.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Números enteiros, decimais e fraccións:</p> <p>A numeración romana.</p> <p>Orde numérica. Utilización dos números ordinais.</p> <p>Comparación de números.</p> <p>Nome e grafía dos números de máis de seis cifras.</p> <p>Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas, centenas, etc.</p> <p>O sistema de numeración decimal: valor posicional das cifras.</p> <p>O número decimal: décimas, centésimas e milésimas.</p> <p>Concepto de fracción como relación entre as partes e o todo.</p> <p>Fraccións propias e impropias. Número mixto. Representación gráfica.</p> <p>Fraccións equivalentes, redución de dúas ou máis fraccións a común denominador.</p> <p>Os números decimais: valor de posición.</p> <p>Aredondamento de números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima.</p> <p>Relación entre fracción e número decimal, aplicación á ordenación de fraccións.</p> <p>Divisibilidade: múltiplos, divisores, números primos e números compostos. Criterios de divisibilidade.</p> <p>Números positivos e negativos.</p> <p>Estimación de resultados.</p> <p>Comprobación de resultados mediante estratexias aritméticas.</p> <p>Aredondamento de números naturais ás decenas, centenas e millares.</p> <p>Ordenación de conxuntos de números de distinto tipo.</p> <p>Operacións:</p> <p>Operacións con números naturais: adición, subtracción, multiplicación e división.</p> <p>A multiplicación como suma de sumandos iguais e viceversa. As táboas de multiplicar.</p> <p>Potencia como produto de factores iguais.</p> <p>Cadros e cubos. Potencias de base 10.</p> <p>Identificación e uso dos termos propios da división.</p> <p>Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais.</p> <p>Operacións con fraccións.</p> <p>Operacións con números decimais.</p> <p>Porcentaxes e proporcionalidade.</p> <p>Porcentaxes:</p> <p>Expresión de partes utilizando porcentaxes.</p>	<p>Bloque 2. Números</p> <p>1. Ler, escribir e ordenar utilizando razoamentos apropiados, distintos tipos de números (romanos, naturais, fraccións e decimais até as milésimas).</p> <p>2. Interpretar diferentes tipos de números segundo o seu valor, en situacións da vida cotiá.</p> <p>3. Realizar operacións e cálculos numéricos mediante diferentes procedementos, incluído o cálculo mental, facendo referencia implícita ás propiedades das operacións, en situacións de resolución de problemas.</p> <p>4. Utilizar as propiedades das operacións, as estratexias persoais e os diferentes procedementos que se usan segundo a natureza do cálculo que se debe realizar (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo, estimación, calculadora).</p> <p>5. Utilizar os números enteiros, decimais, fraccionarios e as porcentaxes sinxelas para interpretar e intercambiar información en contextos da vida cotiá.</p> <p>6. Operar cos números tendo en conta a xerarquía das operacións, aplicando as súas propiedades, as estratexias persoais e os diferentes procedementos que se utilizan segundo a natureza do cálculo que se debe realizar (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo, estimación, calculadora), usando o máis adecuado.</p> <p>7. Iniciar o uso de porcentaxes e a proporcionalidade directa para interpretar e intercambiar información e resolver problemas en contextos da vida cotiá.</p> <p>8. Coñecer, utilizar e automatizar algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións da vida cotiá.</p> <p>9. Identificar, resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.</p>	<p>1.1. Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión de datacións.</p> <p>1.2. Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá números (naturais, fraccións e decimais até as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.</p> <p>2.1. Utiliza os números ordinais en contextos reais.</p> <p>2.2. Interpreta en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais até as milésimas) utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.</p> <p>2.3. Descompón, compón e arredonda números naturais e decimais, interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.</p> <p>2.4. Ordena números enteiros, decimais e fraccións básicas por comparación, representación na recta numérica e transformación duns outros.</p> <p>2.5. Utiliza os números negativos en contextos reais.</p> <p>3.1. Reduce dúas ou máis fraccións a común denominador e calcula fraccións equivalentes.</p> <p>3.2. Arredonda números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima.</p> <p>3.3. Ordena fraccións aplicando a relación entre fracción e número decimal.</p> <p>4.1. Coñece e aplica os criterios de divisibilidade por 2, 3, 5, 9 e 10.</p> <p>5.1. Opera cos números coñecendo a xerarquía das operacións.</p> <p>5.2. Utiliza diferentes tipos de números en contextos reais, establecendo equivalencias entre eles, identificándoos e utilizándoos como operadores na interpretación e na resolución de problemas.</p> <p>5.3. Estima e comproba resultados mediante diferentes estratexias.</p> <p>6.1. Realiza operacións con números naturais: suma, resta, multiplicación e división.</p> <p>6.2. Identifica e usa os termos propios da multiplicación e da división.</p> <p>6.3. Resolve problemas utilizando a multiplicación para realizar recontos, en disposicións rectangulares en que intervéñen a lei do produto.</p> <p>6.4. Calcula cadrados, cubos e potencias de base 10.</p> <p>6.5. Aplica as propiedades das operacións e as relacións entre elas.</p> <p>6.6. Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador. Calcula o produto dunha fracción por un número.</p> <p>6.7. Realiza operacións con números decimais.</p> <p>6.8. Aplica a xerarquía das operacións e os usos da paréntese.</p> <p>6.9. Calcula porcentaxes dunha cantidade.</p> <p>7.1. Utiliza as porcentaxes para expresar partes.</p> <p>7.2. Establece a correspondencia entre fraccións sinxelas, decimais e porcentaxes.</p> <p>7.3. Calcula aumentos e diminucións porcentuais.</p> <p>7.4. Usa a regra de tres en situacións de proporcionalidade directa: lei do dobre, tripla, metade, para resolver problemas da vida diaria.</p> <p>7.5. Resolve problemas da vida cotiá utilizando porcentaxes e regra de tres en situacións de proporcionalidade directa, explicando oralmente e por escrito o significado dos datos, a situación formulada, o proceso seguido e as solucións obtidas.</p> <p>8.1. Utiliza e automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións cotiás.</p> <p>8.2. Descompón de forma activa e de forma aditivo-multiplicativa números menores que un millón, atendendo ao valor posicional das súas cifras.</p> <p>8.3. Constrúe series numéricas, ascendentes e descendentes, de cadencias 2, 10, 100 a partir de calquera número e de cadencias 5, 25 e 50 a partir de múltiplos de 5, 25 e 50.</p> <p>8.4. Descompón números naturais atendendo ao valor posicional das súas cifras.</p> <p>8.5. Constrúe e memoriza táboas de multiplicar, utilizando para realizar cálculo mental.</p> <p>8.6. Identifica múltiplos e divisores, utilizando as táboas de multiplicar.</p> <p>8.7. Calcula os primeiros múltiplos dun número dado.</p> <p>8.8. Calcula todos os divisores de calquera número menor que 100.</p> <p>8.9. Calcula o m.c.m. e o m.c.d.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Correspondencia entre fraccións sinxelas, decimais e porcentaxes. Aumentos e diminucións porcentuais. Proporcionalidade directa. A regra de tres en situacións de proporcionalidade directa: lei do dobre, triplo, metade. Resolución de problemas da vida cotiá. Cálculo: Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división. Automatización dos algoritmos. Descomposición, de forma aditiva e de forma aditivo-multiplicativa. Descomposición de números naturais atendendo ao valor posicional das súas cifras. Construción de series ascendentes e descendentes. Construción e memorización das táboas de multiplicar. Obtención dos primeiros múltiplos dun número dado. Obtención de todos os divisores de calquera número menor que 100. Descomposición de números decimais atendendo ao valor posicional das súas cifras. Cálculo de tantos por cento en situacións reais. Elaboración e uso de estratexias de cálculo mental. Utilización da calculadora.</p>		<p>8.10. Descompón números decimais atendendo ao valor posicional das súas cifras. 8.11. Calcula tantos por cento en situacións reais. 8.12. Elabora e usa estratexias de cálculo mental. 8.13. Estima e arredonda o resultado dun cálculo valorando a resposta. 8.14. Usa a calculadora aplicando as regras do seu funcionamento, para investigar e resolver problemas. 9.1. Resolve problemas que impliquen dominio dos contidos traballados, utilizando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de contraexemplos), creando conexións, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización. 9.2. Reflexiona sobre o proceso aplicado á resolución de problemas: revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto, buscando outras formas de resolvelo.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Unidades do sistema métrico decimal. Lonxitude, capacidade, masa, superficie e volume. Equivalencias entre as medidas de capacidade e volume.</p> <p>Expresión e forma simple dunha medición de lonxitude, capacidade ou masa, en forma complexa e viceversa. Comparación e ordenación de medidas dunha mesma magnitude. Desenvolvemento de estratexias para medir figuras de maneira exacta e aproximada. Elección da unidade máis adecuada para a expresión dunha medida. Realización de medicións. Comparación de superficies de figuras planas por superposición, descomposición e medición. Sumar e restar medidas de lonxitude, capacidade, masa, superficie e volume. Estimación de lonxitudes, capacidades, masas, superficies e volumes de obxectos e espazos confinados; elección da unidade e dos instrumentos máis adecuados para medir e expresar unha medida. Explicación oral e escrita do proceso seguido e da estratexia utilizada en calquera dos procedementos utilizados. Medida de tempo: Unidades de medida do tempo e as súas relacións. Equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos. Lectura en reloxo analóxico e dixital. Cálculos con medidas temporais. Medida de ángulos: O sistema sexagesimal. O ángulo como unidade de medida dun ángulo. Medida de ángulos. Sistemas monetarios: O Sistema monetario da Unión Europea. Unidade principal: o euro. Valor das diferentes moedas e billetes. Múltiplos e submúltiplos do euro. Equivalencias entre moedas e billetes.</p>	<p>Bloque 3. Medida</p> <p>1. Seleccionar, instrumentos e unidades de medida usuais, facendo previamente estimacións e expresando con precisión medidas de lonxitude, superficie, peso/masa, capacidade e tempo, en contextos reais.</p> <p>2. Escoller os instrumentos de medida máis pertinentes en cada caso, estimando a medida de magnitudes de lonxitude, capacidade, masa e tempo facendo previsións razoables.</p> <p>3. Operar con diferentes medidas.</p> <p>4. Utilizar as unidades de medida máis usuais, convertendo unhas unidades noutras da mesma magnitude, expresando os resultados nas unidades de medida máis adecuadas, explicando oralmente e por escrito o proceso seguido e aplicando a resolución de problemas.</p> <p>5. Coñecer as unidades de medida do tempo, e as súas relacións utilizándose para resolver problemas da vida diaria.</p> <p>6. Coñecer o sistema sexagesimal para realizar cálculos con medidas angulares.</p> <p>7. Coñecer o valor e as equivalencias entre as diferentes moedas e billetes do sistema monetario da Unión Europea.</p> <p>8. Identificar, resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.</p>	<p>Identifica as unidades do sistema métrico decimal. Lonxitude, capacidade, masa, superficie e volume.</p> <p>2.1. Estima lonxitudes, capacidades, masas, superficies e volumes de obxectos e espazos confinados; elixindo a unidade e os instrumentos máis adecuados para medir e expresar unha medida, explicando de forma oral o proceso seguido e a estratexia utilizada.</p> <p>2.2. Mide con instrumentos, utilizando estratexias e unidades convencionais e non convencionais, elixindo a unidade máis adecuada para a expresión dunha medida.</p> <p>3.1. Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade, masa, superficie e volume en forma simple dando o resultado na unidade determinada de antemán.</p> <p>3.2. Expressa en forma simple a medición de lonxitude, capacidade ou masa dada en forma complexa e viceversa.</p> <p>3.3. Compara e ordena medidas dunha mesma magnitude.</p> <p>3.4. Compara superficies de figuras planas por superposición, descomposición e medición.</p> <p>4.1. Coñece e utiliza as equivalencias entre as medidas de capacidade e volume.</p> <p>4.2. Explica de forma oral e por escrito os procesos seguidos e as estratexias utilizadas en todos os procedementos realizados.</p> <p>4.3. Resolve problemas utilizando as unidades de medida máis usuais, convertendo unhas unidades noutras da mesma magnitude, expresando os resultados nas unidades de medida máis adecuadas; explicando oralmente e por escrito o proceso seguido.</p> <p>5.1. Coñece e utiliza as unidades de medida do tempo e as súas relacións. Segundo, minuto, hora, día, semana e ano.</p> <p>5.2. Realiza equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos.</p> <p>5.3. Le en reloxo analóxico e dixital.</p> <p>5.4. Resolve problemas da vida diaria utilizando as medidas temporais e as súas relacións.</p> <p>6.1. Identifica o ángulo como medida dun xiro ou abertura.</p> <p>6.2. Mide ángulos usando instrumentos convencionais.</p> <p>6.3. Resolve problemas realizando cálculos con medidas angulares.</p> <p>7.1. Coñece a función, o valor e as equivalencias entre as diferentes moedas e billetes do sistema monetario da Unión Europea utilizándose tanto para resolver problemas en situacións reais como figuradas.</p> <p>7.2. Calcula múltiplos e submúltiplos do euro.</p> <p>8.1. Resolve problemas de medida, utilizando estratexias heurísticas de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de contraexemplos), creando conexións, construíndo, argumentando, e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización.</p> <p>8.2. Reflexiona sobre o proceso seguido na resolución de problemas: revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto, buscando outras formas de resolvelo.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p>A situación no plano e no espazo.</p> <p>Posicións relativas de rectas e circunferencias.</p> <p>Ángulos en distintas posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice...</p> <p>Sistema de coordenadas cartesianas. Descrición de posicións e movementos.</p> <p>A representación elemental do espazo, escalas e gráficas sinxelas.</p> <p>Formas planas e espaciais: figuras planas: elementos, relacións e clasificación.</p> <p>Clasificación de triángulos atendendo aos seus lados e os seus ángulos.</p> <p>Clasificación de cuadriláteros atendendo ao paralelismo dos seus lados. Clasificación dos paralelepípedos.</p> <p>Concavidade e convexidade de figuras planas.</p> <p>Identificación e denominación de polígonos atendendo ao número de lados.</p> <p>Perímetro e área.</p> <p>A circunferencia e o círculo. Elementos básicos: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular.</p> <p>Corpos xeométricos: elementos, relacións e clasificación.</p> <p>Poliedros. Elementos básicos: vértices, caras e arestas. Tipos de poliedros.</p> <p>Corpos redondos: cono, cilindro e esfera.</p> <p>Regularidades e simetrías: Recoñecemento de regularidades.</p>	<p>Bloque 4. Xeometría</p> <p>1. Utilizar as nocións xeométricas de paralelismo, perpendicularidade, simetría, xeometría, perímetro e superficie para describir e comprender situacións da vida cotiá.</p> <p>2. Coñecer as figuras planas; cadrado, rectángulo, romboide, triángulo, trapecio e rombo.</p> <p>3. Comprender o método de calcular a área dun paralelogramo, triángulo, trapecio e rombo. Calcular a área de figuras planas.</p> <p>4. Utilizar as propiedades das figuras planas para resolver problemas.</p> <p>5. Coñecer as características e aplicacións para clasificar poliedros, prismas, pirámides, corpos redondos: cono, cilindro e esfera e os seus elementos básicos.</p> <p>6. Interpretar representacións espaciais realizadas a partir de sistemas de referencia e de obxectos ou situacións familiares.</p> <p>7. Identificar, resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.</p>	<p>1.1. Identifica e representa posicións relativas de rectas e circunferencias.</p> <p>1.2. Identifica e representa ángulos en diferentes posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice...</p> <p>1.3. Describe posicións e movementos por medio de coordenadas, distancias, ángulos, xiros...</p> <p>1.4. Realiza escalas e gráficas sinxelas, para facer representacións elementais no espazo.</p> <p>1.5. Identifica en situacións moi sinxelas a simetría de tipo axial e especular.</p> <p>1.6. Traza unha figura plana simétrica doutra respecto dun eixe.</p> <p>1.7. Realiza ampliacións e reducións.</p> <p>2.1. Clasifica triángulos atendendo aos seus lados e os seus ángulos, identificando as relacións entre os seus lados e entre ángulos.</p> <p>2.2. Utiliza instrumentos de debuxo e ferramentas tecnolóxicas para a construción e exploración de formas xeométricas.</p> <p>3.1. Calcula a área e o perímetro de: rectángulo, cadrado, triángulo.</p> <p>3.2. Aplica os conceptos de perímetro e superficie de figuras para a realización de cálculos sobre planos e espazos reais e para interpretar situacións da vida diaria.</p> <p>4.1. Clasifica cuadriláteros atendendo ao paralelismo dos seus lados.</p> <p>4.2. Identifica e diferencia os elementos básicos de circunferencia e círculo: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular.</p> <p>4.3. Calcula perímetro e área da circunferencia e o círculo.</p> <p>4.4. Utiliza a composición e descomposición para formar figuras planas e corpos xeométricos a partir doutras.</p> <p>5.1. Identifica e nomea polígonos atendendo ao número de lados.</p> <p>5.2. Recoñece e identifica poliedros, prismas, pirámides e os seus elementos básicos: vértices, caras e arestas.</p> <p>5.3. Recoñece e identifica corpos redondos: cono, cilindro e esfera e os seus elementos básicos.</p> <p>6.1. Comprende e describe situacións da vida cotiá, e interpreta e elabora representacións espaciais (planos, esbozos de itinerarios, maquetas...), utilizando as nocións xeométricas básicas (situación, movemento, paralelismo, perpendicularidade, escala, simetría, perímetro, superficie).</p> <p>6.2. Interpreta e describe situacións, mensaxes e feitos da vida diaria utilizando o vocabulario xeométrico adecuado: indica unha dirección, explica un percorrido, orientase no espazo.</p> <p>7.1. Resolve problemas xeométricos que impliquen dominio dos contidos traballados, utilizando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de contraexemplos), creando conexións, construíndo, argumentando, e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización.</p> <p>7.2. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto, propoñendo outras formas de resolvelo.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p>Gráficos e parámetros estadísticos. Recollida e clasificación de datos cualitativos e cuantitativos. Construción de táboas de frecuencias absolutas e relativas. Iniciación intuitiva ás medidas de centralización: a media aritmética, a moda e o rango. Realización e interpretación de gráficos sinxiais: diagramas de barras, poligonais e sectoriais. Análise crítica das informacións que se presentan mediante gráficos estadísticos. Carácter aleatorio dalgúñas experiencias. Iniciación intuitiva ao cálculo da probabilidade dun suceso.</p>	<p>Bloque 5. Estadística e probabilidade</p> <p>1. Recoller e rexistrar unha información cuantificable, utilizando algúns recursos sinxiais de representación gráfica: táboas de datos, bloques de barras, diagramas lineais, comunicando a información. 2. Realizar, ler e interpretar representacións gráficas dun conxunto de datos relativos ao contorno inmediato. 3. Facer estimacións baseadas na experiencia sobre o resultado (posible, imposible, seguro, máis ou menos probable) de situacións sinxiais en que interveña o azar e comprobar o dito resultado. 4. Observar e constatar que hai sucesos imposibles, sucesos que con case toda seguranza se producen ou que se repiten, sendo máis ou menos probable esta repetición. 5. Identificar, resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.</p>	<p>1.1. Identifica datos cualitativos e cuantitativos en situacións familiares. 2.1. Recolle e clasifica datos cualitativos e cuantitativos, de situacións do seu contorno, utilizándoos para construír táboas de frecuencias absolutas e relativas. 2.2. Aplica de forma intuitiva a situacións familiares, as medidas de centralización: a media aritmética, a moda e o rango. 2.3. Realiza e interpreta gráficos moi sinxiais: diagramas de barras, poligonais e sectoriais, con datos obtidos de situacións moi próximas. 3.1. Realiza análise crítica argumentada sobre as informacións que se presentan mediante gráficos estadísticos. 4.1. Identifica situacións de carácter aleatorio. 4.2. Realiza conxecturas e estimacións sobre algúns xogos (moedas, dados, cartas, lotaría...). 5.1. Resolve problemas que impliquen dominio dos contidos propios de estatística e probabilidade, utilizando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de contraexemplos), creando conxecturas, construíndo, argumentando, e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización. 5.2. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto, propoñendo outras formas de resolvelo.</p>

e) *Primeira Lingua Estranxeira.*

O proceso de progresiva globalización en que, desde a segunda metade do século XX, se encontra inmerso o noso mundo, fai que sexa cada vez máis necesario facer fronte aos novos retos que derivan da paulatina desaparición das fronteiras que tradicionalmente se establecían entre países no plano económico, político, cultural e social. Neste sentido, resulta evidente que desde as idades máis temperás a educación debe ter entre un dos seus principais obxectivos o de dotar os cidadáns de instrumentos útiles para desenvolver competencias que lles permitan adaptarse adecuadamente a unha nova sociedade cada vez máis interdependente e global.

A aprendizaxe de linguas estranxeiras cobra unha especial relevancia neste plano, xa que a capacidade de comunicación é o primeiro requisito que debe cumprir o individuo para desenvolverse nun contexto crecentemente pluricultural e plurilingüe. Así o recoñeceron todos os gobernos da Unión Europea, que ao longo dos últimos anos programaron diversas actuacións comunitarias en materia de educación co obxectivo último de facer posible que cada cidadán posúa un coñecemento práctico de, ao menos, dous idiomas ademais da súa lingua materna, e así o reflectiu tamén a normativa española, a cal, en consonancia con isto, outorga á capacitación para a comunicación nunha ou máis linguas estranxeiras un lugar destacado entre os fins a cuxa consecución está orientado o noso actual sistema educativo.

Se resulta obvio que, a longo prazo, o dominio dunha segunda lingua incide positivamente no desenvolvemento persoal do alumnado ao lle permitir ampliar de maneira significativa as súas posibilidades á hora de proseguir estudos ou incorporarse ao mercado laboral, é preciso chamar a atención, ademais, sobre as importantes repercusións que poden derivar a nivel cognitivo da aprendizaxe de linguas estranxeiras en idades temperás. En efecto, numerosas investigacións parecen confirmar que a adquisición na etapa de primaria de competencias comunicativas nunha lingua distinta á materna acostuma estar asociada a unha mellora dos resultados noutros campos como a competencia matemática, a expresión plástica ou o dominio da lectoescritura. Constatouse, así mesmo, que o estudo doutras linguas favorece o desenvolvemento da memoria auditiva e a capacidade de escoitar, contribuíndo deste modo significativamente ao desenvolvemento das habilidades de comunicación en todos os aspectos. Finalmente, a escala máis profunda existe un amplo consenso á hora de sinalar o efecto beneficioso que exerce a aprendizaxe doutras linguas no desenvolvemento dunha adecuada sensibilización ante a diversidade da nosa sociedade, na aceptación das diferenzas existentes como factor enriquecedor e no desenvolvemento da comprensión, a tolerancia e a valoración doutras identidades culturais.

O currículo básico para a etapa de educación primaria estrutúrase arredor de actividades de lingua tal como estas se describen no Marco común europeo de referencia para as linguas: comprensión e produción (expresión e interacción) de textos orais e escritos. Os contidos, criterios e estándares están organizados en catro grandes bloques que se corresponden coas actividades de lingua mencionadas, eixe das ensinanzas da materia. As relacións existentes entre estes tres elementos do currículo básico non son unívocas, debido á especial natureza da actividade lingüística. Isto supón que, para cada unha das tarefas comunicativas listadas e descritas nos estándares, se deberá incorporar o conxunto dos contidos recollidos para cada bloque de actividade respectivo. Da mesma maneira, para avaliar o grao de adquisición de cada un dos estándares de aprendizaxe dunha determinada actividade de lingua, deberánse aplicar todos e cada un dos criterios de avaliación recollidos e descritos para a actividade correspondente.

Na etapa de educación primaria deberá terse moi en conta que se parte dun nivel competencial básico polo que, tanto na interacción comunicativa como na comprensión e produción de textos, resultará esencial remitirse sempre a contextos familiares para o alumnado desta idade, aproveitando así os coñecementos previamente adquiridos e as capacidades e experiencias que posúe. Partindo deste feito, fomentárase un uso da lingua contextualizado, no marco de situacións comunicativas propias de ámbitos diversos e que permitan un uso da lingua real e motivador. O emprego do xogo, sobre todo nos

primeiros anos, e a realización de tarefas conxuntas, non só son elementos esenciais para sentar adecuadamente as bases para a adquisición dunha lingua, senón que poden, ademais, contribuír a que a materia, lonxe de limitarse a ser un mero obxecto de estudo, se converta ademais nun instrumento de socialización ao servizo do grupo. A medida que o alumnado avance en idade poderán introducirse gradualmente explicacións de carácter máis teórico, evolucionando desde un primeiro procesamento de carácter esencialmente semántico a un procesamento sintáctico máis avanzado.

Primeira Lingua Estranxeira

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Estратexias de comprensión:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mobilización de información previa sobre tipo de tarefa e tema. - Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión a este. - Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais). - Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. - Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paralingüísticos. - Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. <p>Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: convencións sociais, normas de cortesía e rexistros; costumes, valores, crenzas e actitudes; linguaxe non verbal.</p> <p>Funcións comunicativas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saúdos e presentacións, desculpas, agradecementos, invitacións. - Expresión da capacidade, o gusto, a preferencia, a opinión, o acordo ou desacordo, o sentimento, a intención. - Descrición de persoas, actividades, lugares, obxectos, hábitos, plans. - Narración de feitos pasados remotos e recentes. - Peición e ofrecemento de axuda, información, instrucións, obxectos, opinión, permiso. - Establecemento e mantemento da comunicación. <p>Estruturas sintáctico-discursivas¹</p> <p>Léxico oral de alta frecuencia (recepción) relativo a identificación persoal: vivenda, fogar e contorno; actividades da vida diaria; familia e amigos; traballo e ocupacións; tempo libre, lecer e deporte; viaxes e vacacións; saúde e cuidados físicos; educación e estudo; compras e actividades comerciais; alimentación e restauración; transporte; lingua e comunicación; ambiente, clima e contorno natural, e tecnoloxías da información e a comunicación.</p> <p>Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación.</p>	<p>Identificar o sentido xeral, a información esencial e os puntos principais en textos orais moi breves e sinxelos en lingua estándar, con estruturas simples e léxico de uso moi frecuente, articulados con claridade e leniamente e transmitidos de viva voz ou por medios técnicos, sobre temas habituais e concretos relacionados coas propias experiencias, necesidades e intereses en contextos cotiáns predicibles ou relativos a áreas de necesidade inmediata nos ámbitos persoal, público e educativo, sempre que as condicións acústicas sexan boas e non distorcionen a mensaxe, que se poida volver escoitar esta ou pedir confirmación e se conte con apoio visual ou cunha clara referencia contextual.</p> <p>Cofecer e saber aplicar as estratexias básicas máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial ou os puntos principais do texto.</p> <p>Identificar aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos, concretos e significativos, sobre vida cotiá (hábitos, horarios, actividades, celebracións), condicións de vida (vivenda, contorno), relacións interpersoais (familiares, de amizade, escolares), comportamento (xestos habituais, uso da voz, contacto físico) e convencións sociais (normas de cortesía), e aplicar os coñecementos adquiridos sobre estes a unha comprensión adecuada do texto.</p> <p>Distincir a función ou funcións comunicativas principais do texto (p. e. unha demanda de información, unha orde, ou un ofrecemento) e un repertorio limitado dos seus expoñentes máis habituais, así como os patróns discursivos básicos (p. e. inicio e peche conversacional, ou os puntos dunha narración esquemática).</p> <p>Recoñecer os significados máis comúns asociados ás estruturas sintácticas básicas propias da comunicación oral (p. e. estrutura interrogativa para demandar información).</p> <p>Recoñecer un repertorio limitado de léxico oral de alta frecuencia relativo a situacións cotiás e temas habituais e concretos relacionados coas propias experiencias, necesidades e intereses, e utilizar as indicacións do contexto e da información contida no texto para facerse unha idea dos significados probables de palabras e expresións que se descoñecen.</p> <p>Discriminar patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación básicos e recoñecer os significados e intencións comunicativas xerais relacionados con eles.</p>	<p>Comprende o esencial de anuncios publicitarios sobre produtos que lle interesan (xogos, ordenadores, CD, etc.).</p> <p>Comprende mensaxes e anuncios públicos que conteñan institucións, indicacións ou outro tipo de información (por exemplo, números, prezos, horarios, nunha estación ou nun grandes almacéns).</p> <p>Entende o que se lle di en transaccións habituais sinxelas (instrucións, indicacións, peticións, avisos).</p> <p>Identifica o tema dunha conversa cotiá predicible que ten lugar na súa presenza (por exemplo, nunha tenda, nun tren).</p> <p>Entende a información esencial en conversas breves e sinxelas en que participa que tratan sobre temas familiares como, por exemplo, un mesmo, a familia, a escola, o tempo libre, a descrición dun obxecto ou un lugar.</p> <p>Comprende as ideas principais de presentacións sinxelas e ben estruturadas sobre temas familiares ou do seu interese (por exemplo, música, deporte, etc.), sempre e cando conte con imaxes e ilustracións e se fale de maneira lenta e clara.</p> <p>Comprende o sentido xeral e o esencial e distingue os cambios de tema de programas de televisión ou outro material audiovisual dentro da súa área de interese (p. e. nos que se entrevista a mozos ou personaxes coñecidos sobre temas cotiáns (por exemplo, o que lles gusta facer no seu tempo libre) ou nos que se informa sobre actividades de lecer (teatro, cine, evento deportivo, etc.).</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p align="center">Bloque 2. Producción de textos orais: expresión e interacción</p> <p>Estratexias de produción:</p> <p><i>Planificación</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Concribir a mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. - Adecuar o texto ao destinatario, contexto e canle, aplicando o rexistro e a estrutura de discurso adecuados a cada caso. <p><i>Execución</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Expressar a mensaxe con claridade, coherencia, estruturándoa adecuadamente e axustándose, se for o caso, aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. - Reaxustar a tarefa (emprender unha versión máis modesta da tarefa) ou a mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos dispoñibles. - Apoiarse en e sacar o máximo partido dos coñecementos previos (utilizar linguaxe 'prefabricada', etc.). - Compensar as carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos, paralingüísticos ou paratextuais. <p><i>Lingüísticos</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Modificar palabras de significado parecido. - Definir ou parafrasear un termo ou expresión. <p><i>Paralingüísticos e paratextuais</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Pedir axuda. - Señalar obxectos, usar deicticos ou realizar accións que aclaran o significado. - Usar linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal, proxémica). <p>- Usar sons extralingüísticos e calidades prosódicas convencionais.</p> <p>Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: convencións sociais, normas de cortesía e rexistros, costumes, valores, crenzas e actitudes; linguaxe non verbal.</p> <p>Funcións comunicativas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saudos e presentacións, desculpas, agradecementos, invitacións. - Expresión da capacidade, o gusto, a preferéncia, a opinión, o acordo ou desacordo, o sentimento, a intención. - Descrición de persoas, actividades, lugares, obxectos; hábitos, plans. - Narración de feitos pasados remotos e recentes. - Felición e ofrecemento de axuda, información, instrucións, obxectos, opinión, permiso. - Establecemento e mantemento da comunicación. <p>Estruturas sintáctico-discursivas¹</p> <p>Léxico oral de alta frecuencia (produción) relativo a identificación persoal: vivenda, fogar e contorno; actividades da vida diaria; familia e amigos; traballo e ocupacións; tempo libre, lecer e deporte; viaxes e vacacións; saúde e cuidados físicos; educación e estudo; compras e actividades comerciais; alimentación e restauración; transporte; lingua e comunicación; ambiente, clima e contorno natural; e tecnoloxías da información e a comunicación.</p> <p>Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación.</p>	<p>Participar de maneira simple e comprensible en conversacións moi breves que requiran un intercambio directo de información en áreas de necesidade inmediata ou sobre temas moi familiares (un mesmo, o contorno inmediato, persoas, lugares, obxectos e actividades, gustos e opinións), nun rexistro neutro ou informal, utilizando expresións e frases sinxelas e de uso moi frecuente, normalmente illadas ou enlazadas con conectores básicos, aínda que en ocasións a pronunciación non sexa moi clara, sexan evidentes as pausas e titubeos e sexa necesaria a repetición, a parafrase e a cooperación do interlocutor para manter a comunicación.</p> <p>Coñecer e saber aplicar as estratexias básicas para producir textos orais monolóxicos ou dialóxicos moi breves e sinxelos, utilizando, p. e., fórmulas e linguaxe prefabricada ou expresións memorizadas, ou apoiando con xestos o que se quere expresar.</p> <p>Coñecer aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos, concretos e significativos, e aplicar os coñecementos adquiridos sobre estes a unha produción oral adecuada ao contexto, respectando as convencións comunicativas máis elementais.</p> <p>Cumprir a función comunicativa principal do texto (p. e. unha felicitación, un intercambio de información, ou un ofrecemento) utilizando un repertorio limitado dos seus expoñentes máis frecuentes e de patróns discursivos básicos (p. e. saúdos para inicio e despedida para peche conversacional, ou unha narración esquemática desenvolvida en puntos).</p> <p>Manexar estruturas sintácticas básicas (p. e. enlazar palabras ou grupos de palabras con conectores básicos como "e", "entón", "pero", "porque"), aínda que se sigan cometendo erros básicos de maneira sistemática en, p. e., tempos verbais ou na concordancia.</p> <p>Coñecer e utilizar un repertorio limitado de léxico oral de alta frecuencia relativo a situacións cotiás e temas habituais e concretos relacionados cos propios intereses, experiencias e necesidades.</p> <p>Articular, de maneira polo xeral comprensible pero con evidente influencia da primeira ou outras linguas, un repertorio moi limitado de patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación básicos, adaptándose á función comunicativa que se quere levar a cabo.</p> <p>Facerse entender en intervencións breves e sinxelas, aínda que resulten evidentes e frecuentes os titubeos iniciais, as vacilacións, as repeticións e as pausas para organizar, corrixir ou reformular o que se quere dicir.</p> <p>Interactuar de maneira moi básica, utilizando técnicas moi simples, lingüísticas ou non verbais (p. e. xestos ou contacto físico) para iniciar, manter ou concluir unha breve conversa.</p>	<p>Fai presentacións breves e sinxelas, previamente preparadas e ensaiadas, sobre temas cotiáns ou do seu interese; presentárase e presentar outras persoas; dar información básica sobre si mesmo, a súa familia e a súa clase; indicar as súas afeccións e intereses e as principais actividades do seu día a día; describir brevemente e de maneira sinxela o seu cuarto, o seu menú preferido, o aspecto exterior dunha persoa, ou un obxecto; presentar un tema que lle interese (o seu grupo de música preferido); dicir o que lle gusta e non lle gusta e dar a súa opinión usando estruturas sinxelas).</p> <p>Desenvólvese en transaccións cotiás (p. e. pedir nunha tenda un produto e preguntar o prezo).</p> <p>Participa en conversacións cara a cara ou por medios técnicos (teléfono, Skype) en que se establece contacto social (dar as grazas, saudar, despedirse, dirixirse a alguén, pedir desculpas, presentarse, interesarse polo estado de alguén, felicitar a alguén), se intercambia información persoal e sobre asuntos cotiáns, se expresan sentimentos, se ofrece algo a alguén, se pide prestado algo, se queda con amigos ou se dan instrucións (p. e. como se chega a un sitio con axuda dun plano).</p> <p>Participa nunha entrevista, p. e. médica, nomeando partes do corpo para indicar o que lle doe.</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliados
<p align="center">Bloque 3. Comprensión de textos escritos</p> <p>Identificar o tema, o sentido xeral, as ideas principais e información específica en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, moi breves e sinxelos, en lingua estándar e cun léxico de alta frecuencia, e nos cales o tema tratado e o tipo de texto resulten moi familiares, cotiáns ou de necesidade inmediata, sempre e cando se poida releer o que non se entendeu, se poida consultar un dicionario e se conte con apoio visual e contextual.</p> <p>Coñecer e saber aplicar as estratexias básicas máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial ou os puntos principais do texto.</p> <p>Identificar aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos, concretos e significativos sobre vida cotiá (hábitos, horarios, actividades, celebracións), condicións de vida (vivenda, contorno), relacións interpersoais (familiares, de amizade, escolares) e convencións sociais (normas de cortesía), e aplicar os coñecementos adquiridos sobre estes a unha comprensión adecuada do texto.</p> <p>Distinguir a función ou funcións comunicativas principais do texto (p. e. unha felicitación, unha demanda de información, ou un ofrecemento) e un repertorio limitado dos seus expoñentes máis habituais, así como os patróns discursivos básicos (p. e. inicio e peche dunha carta ou os puntos dunha descrición esquemática).</p> <p>Recoñecer os significados máis comúns asociados ás estruturas sintácticas básicas propias da comunicación escrita (p. e. estrutura interrogativa para demandar información).</p> <p>Recoñecer un repertorio limitado de léxico escrito de alta frecuencia relativo a situacións cotás e temas habituais e concretos relacionados coas súas experiencias, necesidades e intereses, e inferir do contexto e da información contida no texto os significados probables de palabras e expresións que se descoñecen.</p> <p>Recoñecer os signos ortográficos básicos (p. e. punto, coma), así como símbolos de uso frecuente (p. e. ©, @, £), e identificar os significados e intencións comunicativas xerais relacionados con eles.</p>	<p>Comprende instrucións, indicacións e información básica en notas, letreiros e carteis en rúas, tendas, medios de transporte, cines, museos, colexios, e outros servizos e lugares públicos.</p> <p>Comprende información esencial e localiza información específica en material informativo sinxelo como menús, horarios, catálogos, listas de prezos, anuncios, guías telefónicas, publicidade, folletos turísticos, programas culturais ou de eventos, etc.</p> <p>Comprende correspondencia (SMS, correos electrónicos, postais e tarxetas) breve e sinxela que trate sobre temas familiares como, por exemplo, un mesmo, a familia, a escola, o tempo libre, a descrición dun obxecto ou dun lugar, a indicación da hora e o lugar dunha cita, etc.</p> <p>Comprende o esencial e os puntos principais de noticias breves e artigos de revistas para mozos que traten temas que lle sexan familiares ou sexan do seu interese (deportes, grupos musicais, xogos de ordenador).</p> <p>Comprende o esencial de historias breves e ben estruturadas e identifica os personaxes principais, sempre e cando a imaxe e a acción conduzan gran parte do argumento (lecturas adaptadas, cómics, etc.).</p>	<p>Comprende instrucións, indicacións e información básica en notas, letreiros e carteis en rúas, tendas, medios de transporte, cines, museos, colexios, e outros servizos e lugares públicos.</p> <p>Comprende información esencial e localiza información específica en material informativo sinxelo como menús, horarios, catálogos, listas de prezos, anuncios, guías telefónicas, publicidade, folletos turísticos, programas culturais ou de eventos, etc.</p> <p>Comprende correspondencia (SMS, correos electrónicos, postais e tarxetas) breve e sinxela que trate sobre temas familiares como, por exemplo, un mesmo, a familia, a escola, o tempo libre, a descrición dun obxecto ou dun lugar, a indicación da hora e o lugar dunha cita, etc.</p> <p>Comprende o esencial e os puntos principais de noticias breves e artigos de revistas para mozos que traten temas que lle sexan familiares ou sexan do seu interese (deportes, grupos musicais, xogos de ordenador).</p> <p>Comprende o esencial de historias breves e ben estruturadas e identifica os personaxes principais, sempre e cando a imaxe e a acción conduzan gran parte do argumento (lecturas adaptadas, cómics, etc.).</p>

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p align="center">Bloque 4. Producción de textos escritos: expresión e interacción</p> <p>Estratexias de produción:</p> <p><i>Planificación</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mobilizar e coordinar as propias competencias xerais e comunicativas co fin de realizar eficazmente a tarefa (reparar que se sabe sobre o tema, que se pode ou se quere dicir, etc.). - Localizar e usar adecuadamente recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou gramática, obtención de axuda, etc.). <p><i>Execución</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Expressar a mensaxe con claridade axustándose aos modelos e fórmulas de cada tipo de texto. - Reaxustar a tarefa (emprender unha versión máis modesta da tarefa) ou a mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos disponibles. - Apoiarse en e sacar o máximo partido dos coñecementos previos (utilizar linguaxe 'prefabricada', etc.). <p>Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: convencións sociais, normas de cortésia e rexistros; costumes, valores, crenzas e actitudes; linguaxe non verbal.</p> <p>Funcións comunicativas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saúdos e presentacións, desculpas, agradecementos, invitacións. - Expresión da capacidade, o gusto, a preferéncia, a opinión, o acordo ou desacordo, o sentimento, a intención. - Descrición de persoas, actividades, lugares, obxectos, hábitos, plans. - Narración de feitos pasados remotos e recentes. - Petición e ofrecemento de axuda, información, instrucións, obxectos, opinión, permiso. - Establecemento e mantemento da comunicación. <p>Estruturas sintáctico-discursivas.¹</p> <p>Léxico escrito de alta frecuencia (produción) relativo a identificación persoal; vivenda, fogar e contorno; actividades da vida diaria; familia e amigos; traballo e ocupacións; tempo libre, lecer e deporte; viaxes e vacacións; saúde e cuidados físicos; educación e estudo; compras e actividades comerciais; alimentación e restauración; transporte; lingua e comunicación; ambiente, clima e contorno natural, e tecnoloxías da información e a comunicación.</p> <p>Patróns gráficos e convencións ortográficas.</p>	<p>Construír, en papel ou en soporte electrónico, textos moi curtos e sinxelos, compostos de frases simples illadas, nun rexistro neutro ou informal, utilizando con razoable corrección as convencións ortográficas básicas e os principais signos de puntuación, para falar de si mesmo, do seu contorno máis inmediato e de aspectos da súa vida cotiá, en situacións familiares e predicibles.</p> <p>Coñecer e aplicar as estratexias básicas para producir textos escritos moi breves e sinxelos, p. e. coplando palabras e frases moi usuais para realizar as funcións comunicativas que se persegue.</p> <p>Coñecer aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos concretos e significativos (p. e. as convencións sobre o inicio e peche dunha carta a persoas coñecidas) e aplicar os coñecementos adquiridos sobre estes a unha produción escrita adecuada ao contexto, respectando as normas de cortésia básicas.</p> <p>Cumprir a función comunicativa principal do texto escrito (p. e. unha felicitación, un intercambio de información, ou un ofrecemento), utilizando un repertorio limitado dos seus expoñentes máis frecuentes e de patróns discursivos básicos (p. e. saúdos para inicio e despedida para peche dunha carta, ou unha narración esquemática desenvolvida en puntos).</p> <p>Manexar estruturas sintácticas básicas (p. e. enlazar palabras ou grupos de palabras con conectores básicos como "e", "enión", "pero", "porque"), aínda que se sigan cometendo erros básicos de maneira sistemática en, p. e., tempos verbais ou na concordancia.</p> <p>Coñecer e utilizar un repertorio limitado de léxico escrito de alta frecuencia relativo a situacións cotiás e temas habituais e concretos relacionados cos propios intereses, experiencias e necesidades.</p> <p>Aplicar patróns gráficos e convencións ortográficas básicas para escribir con razoable corrección palabras ou frases curtas que se utilizan normalmente ao falar, pero non necesariamente cunha ortografía totalmente normalizada.</p>	<p>Completa un breve formulario ou unha ficha cos seus datos persoais (por exemplo, para rexistrarse nas redes sociais, para abrir unha conta de correo electrónico, etc.)</p> <p>Escrebe correspondencia persoal breve e simple (mensaxes, notas, postais, correos, chats ou SMS) en que dá as grazas, felicita a alguén, fai unha invitación, dá instrucións, ou fala de si mesmo e do seu contorno inmediato (familia, amigos, afeccións, actividades cotiás, obxectos, lugares) e fai preguntas relativas a estes temas.</p>

1 Contidos sintáctico-discursivos por idiomas:

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (und); disxunción (oder); oposición (aber); causal (weil); finalidade (um-Infinitiv, z. b. Ich habe es gemacht um ihr zu helfen); comparación (so Adj. wie; kleiner (ais), der größte) - Relacións temporais (wenn; bevor; nachdem) - Afirmación (affirmativen Sätzen; Ja (+affirmative Zeichen)) - Exclamación (Welch + Nomen, z. b. Welch unerwartete Überraschung!; Wie + Adj., z. b. Wie gut!; Ausrufe Sätzen, e. g. „Das ist teuer!“) - Negación (negative Sätze mit nicht, nie, nicht (Adjektiv), niemand, nichts; Nein (+ negative Zeichen)) - Interrogación (Fragensätze und einfache Fragewörter) - Expresión do tempo: pasado (Perfekt, Präteritum); presente (Präsens); futuro (werden). - Expresión do aspecto: puntual (Perfekt); durativo (Präsens und Präteritum); habitual (+ Adv, z. b. immer, jeden Tag); incoativo (beginnen zu -en); terminativo (aufhören zu -en). - Expresión da modalidade: factualidade (Aussagesätzen); capacidade (mögen); posibilidade (können); necesidade (sollen müssen); obriga (müssen; Imperativ); permiso (können; dürfen); intención (werden -en; wollen). - Expresión da existencia (es gibt); a entidade (Nomen und Pronomen, Artikelwörter, Demonstrativartikel); a calidade ((sein+) Adj.). - Expresión da cantidade (Singular/Plural; Kardinalzahlen bis auf vier Ziffern; Ordinalzahlen bis auf hundertster. Quantität: alle, viele, manche, einige, mancherlei, ein bißchen mehr, ein halber, eine Flasche/Fasse /ein Glas/Stück von. Grad: sehr, zu viel, genügt)	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (et); disxunción (ou); oposición (mais); causa (parce que); finalidade (pour + Inf.); comparación (aussi/plus/moins que). - Relacións temporais (quand, d'abord, ensuite, après). - Exclamación (ortografía, curva entoativa). - Negación (ne...pas, ne...jamais). - Interrogación: ortografía; curva entoativa; mots interrogatifs (qu'est-ce que, qui, quand, comment, pourquoi, combien de, où, comment, est-ce que); réponse: oui, non. - Expresión do tempo: presente; pasado (passé composé, passé récent; venir de + Inf.); futuro: futur proche (aller + Inf.). - Expresión do aspecto: puntual (phrases simples); durativo (être en train de + Inf.). - Expresión da modalidade: factualidade (phrases déclaratives); capacidade (pouvoir, ne pas pouvoir); posibilidade/proprobabilidade (ne pas pouvoir, peut-être); necesidade (avoir besoin de + Inf., avoir besoin de + Inf.); obriga (prohibition (on doit/on ne peut pas + Inf.); permiso (est-ce qu'on peut...?; Je peux...?); intención/deseo (futur proche, verbe vouloir). - Expresión da existencia (presentativos (c'est, ce sont), il y a...); a entidade (êtres (un, une, des, le, la, l', les), noms, pronoms sujets, pronoms toniques, adjectifs démonstratifs; a calidade (très + Adj.); a posesión (c'est à / ce sont à + pron. toniques). - Expresión da cantidade: (singulier/pluriel; numéros cardinaux jusqu'à 100; articles partitifs (du, de la, de l', des); emprego de « de » en oracións negativas (ex.: je n'ai pas de pain); Adv. de cantidade e medidas: tout(-e), tous, beaucoup, (un) peu de, la moitié de, une bouteille/un verre/une pièce/une assiette de...; le degré: très, beaucoup, trop, assez. - Expresión do espazo (prépositions et adverbies de lieu, position, distance, mouvement, direction, provenance, destination). - Expresión do tempo: puntual (jours de la semaine, en + mois de l'année, au mois de... en / au + saisons, la date); indicacións de tempo (maintenant, après, aujourd'hui, demain, tôt, tard);	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (and); disxunción (or); oposición (but); causa (because); finalidade (to-Infinitive, e. g. I did it to help her); comparación (as Adj. as; smaller (than); the biggest). - Relacións temporais (when; before; after). - Afirmación (affirmative sentences; Yes (+ tag)) - Exclamación (What + noun, e. g. What fun!; How + Adj., e. g. How nice; exclamatory sentences, e. g. I love salad!). - Negación (negative sentences with not, never, no (Adj.), nobody, nothing, No (+ negative tag). - Interrogación (Wh- questions; Aux. questions). - Expresión do tempo: pasado (simple past; present perfect); presente (simple present); futuro (going to, will). - Expresión do aspecto: puntual (simple tenses); durativo (present and past continuous); habitual (simple tenses (+ Adv, e. g. always, everyday)); incoativo (start -ing); terminativo (finish -ing). - Expresión da modalidade: factualidade (declarative sentences); capacidade (can); posibilidade (may); necesidade (must; permit); obriga (have (got) to; imperative); permiso (can; may); intención (going to; will). - Expresión da existencia (there is/are); a entidade (nouns and pronouns, articles, demonstratives); a calidade (very + Adj.). - Expresión da cantidade (singular/plural; cardinal numerals up to four digits; ordinal numerals up to two digits. Quantity: all, many, a lot, some, (a) few, (a) little, more, much, half, a bottle/cup/glass/piece of. Degree: very, too, enough). - Expresión do espazo (prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement). - Expresión do tempo (points (e. g. half an hour, past five); divisions (e. g. now, summer), and indications (e. g. now, tomorrow (morning)) of time; duration (e. g. for two days); anteriority (before);	- Expresión de relacións lóxicas: conxunción (e); disxunción (o); oposición (ma); causa (perché); finalidade (para + Inf.); comparación (mais/menos (do) que...; maior...; grau do Adj. e do Adv.). - Relacións temporais (quando; antes; depois de + Inf.). - Afirmación (sentenças declarativas afirmativas; Sim + frase (p. e. Sim, tenho três). - Interrogación (quem; o) que; qual; onde; de quem; quanto; como; porquê). - Negación (frases declarativas negativas; Não (+ Verbo conjugado do enunciado anterior); nenhum; ninguém; nada). - Exclamación: frases exclamativas (Que gelado tão bom! Tantos carros!). - Expresión do tempo: pasado (pretérito imperfeito e perfeito); presente (presente); futuro (Ir + Inf.; futuro do presente). - Expresión do aspecto: puntual (verbos não durativos, p. e. nascer, morrer); durativo (estar + gerúndio); habitual (presente do indicativo (+ Adv., p. e. sempre; geralmente); incoativo (começar a + Inf.); terminativo (deixar de + Inf.). - Expresión da modalidade: factualidade (sentenças declarativas); capacidade (posso; pode; é capaz de); posibilidade (poder); necesidade (precisar (de); necessitar); obriga (ter de/que; dever + Inf.); permiso (posso; pode); intención (quero; tenho de; gostava). - Expresión da existencia (ter/haver); a entidade (substantivos; pronomes; artigos; demonstrativos); a calidade ((muito + Adj.). - Expresión da cantidade (Singular/plural; Numerais até quatro dígitos, ordinais até dois dígitos. Quantidade: muito(s); pouco(s); tudo. Grau: muito; tão). - Expresión do espazo (expressões, preposições e locuções prepositivas de lugar e de movimento). - Expresión do tempo (expressões, preposições e locuções de tempo (horas (p. e. dez menos um quarto), divisões (p. e. meia hora; verão) e indicações (p. e. agora; amanhã) de tempo; duração (p. e. durante dois dias); anterioridade (antes); posterioridade (depois); sequência (primeiro... em seguida); simultaneidade (ao	

Alemán	Francés	Inglés	Italiano	Portugués
<p>Ausdruck von Zeit (z. b. nun, jetzt, morgen); Dauer (z. b. während drei Jahren); Vorzeitigkeit (vor); Nachzeitigkeit (nach); Aufeinanderfolge (Vorher, Davor); Gleichzeitigkeit (zur selben Zeit), Häufigkeit (z. b. manchmal, am Sonntags). - Expresión do modo (Modaladverbien, z. b. langsam, gut).</p>	<p>duración (pendant + expression de temps); anterioridade (avant); posterioridade (après); secuenciación (d'abord, ensuite); simultaneidade (quand); frecuencia (le(s) + jour de la semaine). - Expresión do modo: adverbios de manière ((trés) bien, mal; avec + nom).</p>	<p>posteriority (after); sequence (first... then); simultaneousness (at the same time); frequency (e. g. sometimes, on Sundays). - Expresión do modo (Adv. of manner, e. g. slowly, well).</p>	<p>nel tempo (p. es. ora, ieri, domani); durata (p. es. per due giorni); anteriorità (prima); posteriorità (dopo); contemporaneità (quando, durante); sequenza (prima .. poi ... dopo); intermittenza (qualche volta); frequenza (p. es. di solito, mai). - Expresión do modo (avverbi di modo, p. es. lentamente, bene).</p>	<p>mesmo tempo); frequência (p. e. às vezes; aos domingos). - Expresión do modo (expressões, preposições e locuções prepositivas de modo; bem; mal; assim).</p>

ANEXO II

Disciplinas específicas

a) *Educación Artística.*

As manifestacións artísticas son achegas inherentes ao desenvolvemento da humanidade: non cabe un estudo completo da historia da humanidade no cal non se teña en conta a presenza da arte en todas as súas posibilidades. Por outra parte, o proceso de aprendizaxe no ser humano non pode estar afastado do desenvolvemento das súas facetas artísticas que lle serven como un medio de expresión das súas ideas, pensamentos e sentimentos. Ao igual que ocorre con outras linguaxes, o ser humano utiliza tanto a linguaxe plástica como a musical para comunicarse co resto de seres humanos.

Desde esta perspectiva, entender, coñecer e investigar desde idades temperás os fundamentos das ditas linguaxes vai permitir ao alumnado o desenvolvemento da atención, a percepción, a intelixencia, a memoria, a imaxinación e a creatividade. Ademais, o coñecemento plástico e musical permitirá o disfrute do patrimonio cultural e artístico ao valorar e respectar as achegas que se foron engadindo a este.

Os alumnos e alumnas son persoas do século XXI e non poden estar apartados do coñecemento das tecnoloxías propias deste século; así pois, tamén van aprender a utilizar, de forma responsable, as posibilidades que as tecnoloxías da información e a comunicación ofrecen para o desenvolvemento das capacidades artísticas no alumnado.

A área de Educación Artística dividiuse en dúas partes: a Educación Plástica e a Educación Musical, atendendo ao estudo das dúas linguaxes mencionadas anteriormente. Pola súa vez, cada unha destas partes subdivídese en tres bloques, que aínda estando relacionados entre si manteñen certas diferenzas co resto. Non obstante, no seu desenvolvemento metodolóxico o docente poderá abordar de maneira conxunta os diferentes bloques.

O primeiro dos bloques da Educación Plástica, Educación audiovisual, está referido ao estudo da imaxe en todas as súas manifestacións, tanto visual como audiovisual, no cal cobran unha gran relevancia as achegas que as tecnoloxías da información e a comunicación realizan ao mundo da imaxe. O segundo bloque, denominado Educación artística, fai referencia ao conxunto de conceptos e procedementos que tradicionalmente estiveron asociados á área. O último bloque inclúe o desenvolvemento desde o punto de vista gráfico dos saberes adquiridos desde a área de matemáticas no punto de xeometría.

A Educación Musical tamén foi dividida en tres bloques: o primeiro referido á escoita, en que o alumnado indagará nas posibilidades do son; o segundo bloque comprende o desenvolvemento de habilidades para a interpretación musical; o terceiro bloque é o destinado ao desenvolvemento de capacidades expresivas e creativas desde o coñecemento e práctica da danza.

Educación Artística

A) Educación Plástica

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Bloque 1. Educación audiovisual</p> <p>1. Distinguir as diferenzas fundamentais entre as imaxes fixas e en movemento clasificándoas seguindo patróns aprendidos.</p> <p>2. Aproximarse á lectura, análise e interpretación da arte e as imaxes fixas e en movemento nos seus contextos culturais e históricos comprendendo de maneira crítica o seu significado e función social, sendo quen de elaborar imaxes novas a partir dos coñecementos adquiridos.</p> <p>3. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación de maneira responsable para a busca, creación e difusión de imaxes fixas e en movemento.</p>	<p>1.1. Recoñece as imaxes fixas e en movemento no seu contorno e clasifícaaas.</p> <p>2.1. Analiza de maneira sinxela e utilizando a terminoloxía adecuada imaxes fixas atendendo ao tamaño, formato, elementos básicos (puntos, rectas, planos, cores, iluminación, función...).</p> <p>2.2. Coñece a evolución da fotografía do branco e negro á cor, da fotografía en papel á dixital, e valora as posibilidades que proporcionou a tecnoloxía.</p> <p>2.3. Recoñece os diferentes temas da fotografía.</p> <p>2.4. Realiza fotografías, utilizando medios tecnolóxicos, analizando posteriormente se o encadramento é o máis adecuado ao propósito inicial.</p> <p>2.5. Elabora cartais con diversas informacións considerando os conceptos de tamaño, equilibrio, proporción e cor, e engadindo textos utilizando a tipografía máis adecuada á súa función.</p> <p>2.6. Secuencia unha historia en diferentes viñetas en que incorpora imaxes e textos seguindo o patrón dun cómic.</p> <p>2.7. Recoñece o cine de animación como un xénero do cine e comenta o proceso empregado para a creación, montaxe e difusión dunha película de animación, realizado tanto coa técnica tradicional como coa técnica actual.</p> <p>2.8. Realiza sinxelas obras de animación para familiarizarse cos conceptos elementais da creación audiovisual: guión, realización, montaxe, son.</p> <p>3.1. Manexa programas informáticos sinxelos de elaboración e retoque de imaxes dixitais (copiar, cortar, pegar, modificar tamaño, cor, brillo, contraste...) que lle sirvan para a ilustración de traballos con textos.</p> <p>3.2. Coñece as consecuencias da difusión de imaxes sen o consentimento das persoas afectadas e respecta as decisións destas.</p> <p>3.3. Non consente a difusión da súa propia imaxe cando non considera adecuados os fins da dita difusión.</p>

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeles
<p>Bloque 2. Expresión artística</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Identificar o contorno próximo e o imaxinario, explicando cunha linguaxe plástica adecuada as súas características. 2. Representar de forma persoal ideas, accións e situacións valéndose dos elementos que configuran a linguaxe visual. 3. Realizar producións plásticas seguindo pautas elementais do proceso creativo, experimentando, reconfecendo e diferenciando a expresividade dos diferentes materiais e técnicas pictóricas e elixindo as máis adecuadas para a realización da obra planeada. 4. Utilizar recursos bibliográficos, dos medios de comunicación e da internet para obter información que lle sirva para planificar e organizar os procesos creativos, así como para coñecer e intercambiar informacións con outros alumnos. 5. Imaxinar, debuxar e elaborar obras tridimensionais con diferentes materiais. 6. Coñecer as manifestacións artísticas máis significativas que forman parte do patrimonio artístico e cultural, adquirindo actitudes de respecto e valoración do dito patrimonio. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Utiliza o punto, a liña e o plano ao representar o contorno próximo e o imaxinario. 2.1. Distingue e explica as características da cor, en canto á súa luminosidade, ton e saturación, aplicándoa cun propósito concreto nas súas producións. 2.1. Clasifica e ordena as cores primarias (maxenta, ciano e amarelo) e secundarias (verde, violeta e vermello) no círculo cromático e utilízao con sentido nas súas obras. 2.2. Coñece a simboloxía das cores frías e cálidas e aplica os ditos coñecementos para transmitir diferentes sensacións nas composicións plásticas que realiza. 2.3. Analiza e compara as texturas naturais e artificiais, así como as texturas visuais e táctiles sendo quen de realizar traballos artísticos utilizando estes coñecementos. 2.4. Organiza o espazo das súas producións bidimensionais utilizando conceptos básicos de composición, equilibrio e proporción. 2.5. Distingue o tema ou xénero de obras plásticas. 3.1. Utiliza as técnicas debuxísticas e/ou pictóricas máis adecuadas para as súas creacións manexando os materiais e instrumentos de maneira adecuada, coidando o material e o espazo de uso. 3.2. Leva a cabo proxectos en grupo respectando as ideas dos demais e colaborando coas tarefas que lle foron encomendadas. 3.3. Explica coa terminoloxía aprendida o propósito dos seus traballos e as súas características. 4.1. Organiza e planea o seu propio proceso creativo partindo da idea, recollendo información bibliográfica, dos medios de comunicación ou da internet, desenvolvéndoa en bosquejos e elixindo os que mellor se adecúan aos seus propósitos na obra final, sen utilizar elementos estereotipados, sendo quen de compartir con outros alumnos o proceso e o produto final obtido. 5.1. Coñece obras tridimensionais con diferentes materiais planificando o proceso e elixindo a solución máis adecuada aos seus propósitos na súa produción final. 6.1. Recoñece, respecta e valora as manifestacións artísticas máis importantes do patrimonio cultural e artístico español, especialmente aquelas que foron declaradas patrimonio da humanidade. 6.2. Aprecia e desfruta as posibilidades que ofrecen os museos de coñecer as obras de arte que nelles se expoñen. 6.3. Coñece algunha das profesións dos ámbitos artísticos, interesándose polas características do traballo dos artistas e artesáns e desfrutando como público na observación das súas producións.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p data-bbox="327 1196 351 1294">Bloque 3. Debuxo xeométrico</p> <ol style="list-style-type: none"> <li data-bbox="359 1196 414 2060">1. Identificar conceptos xeométricos na realidade que rodea o alumno relacionándolos cos conceptos xeométricos vistos na área de matemáticas coa súa aplicación gráfica. <li data-bbox="422 1196 470 2060">2. Iniciarase no coñecemento e manexo dos instrumentos e materiais propios do debuxo técnico manexándolos adecuadamente. 	<ol style="list-style-type: none"> <li data-bbox="359 313 391 1196">1.1. Identifica os conceptos de horizontalidade e verticalidade utilizándolos nas súas composicións con fins expresivos. <li data-bbox="391 313 422 1196">1.2. Traza, utilizando a esquadra e o cartabón, rectas paralelas e perpendiculares. <li data-bbox="422 313 454 1196">1.3. Utiliza a regra considerando o milímetro como unidade de medida habitual aplicada ao debuxo técnico. <li data-bbox="454 313 486 1196">1.4. Suma e resta segmentos utilizando a regra e o compás. <li data-bbox="486 313 518 1196">1.5. Calcula graficamente a mediatriz dun segmento utilizando a regra e o compás. <li data-bbox="518 313 550 1196">1.6. Traza círculos coñecendo o raio co compás. <li data-bbox="550 313 582 1196">1.7. Divide a circunferencia en dúas, tres, catro e seis partes iguais utilizando os materiais propios do debuxo técnico. <li data-bbox="582 313 614 1196">1.8. Aplica a división da circunferencia á construción de estrelas e elementos florais aos cales posteriormente aplica a cor. <li data-bbox="614 313 670 1196">1.9. Continúa series con motivos xeométricos (rectas e curvas) utilizando unha cuadrícula facilitada cos instrumentos propios do debuxo técnico. <li data-bbox="670 313 702 1196">1.10. Suma e resta ángulos de 90, 60, 45 e 30 graos utilizando a esquadra e o cartabón. <li data-bbox="702 313 734 1196">1.11. Analiza a realidade descompoñéndoa en formas xeométricas básicas e trasladando esta a composicións bidimensionais. <li data-bbox="734 313 766 1196">1.12. Identifica nunha obra bidimensional formas xeométricas simples. <li data-bbox="766 313 798 1196">1.13. Realiza composicións utilizando formas xeométricas básicas suxeridas polo profesor. <li data-bbox="798 313 853 1196">1.14. Coñece e comprende o termo de escala e é quen de aplicalo cambiando a escala dun debuxo sinxelo mediante o uso dunha cuadrícula. <li data-bbox="853 313 885 1196">2.1. Coñece e aprecia o resultado da utilización correcta dos instrumentos de debuxo valorando a precisión nos resultados.

B) Educación Musical

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis

b) Educación Física.

A disciplina de Educación Física ten como finalidade principal desenvolver nas persoas a súa competencia motora, entendida como a integración dos coñecementos, os procedementos, as actitudes e os sentimentos vinculados á conduta motora fundamentalmente. Para a súa consecución non é suficiente coa mera práctica, senón que é necesaria a análise crítica que afiance actitudes, valores referenciados ao corpo, ao movemento e á relación co contorno. Deste modo, o alumnado logrará controlar e dar sentido ás propias accións motoras, comprender os aspectos perceptivos, emotivos e cognitivos relacionados coas ditas accións e xestionar os sentimentos vinculados a elas, ademais de integrar coñecementos e habilidades transversais como o traballo en equipo, o xogo limpo e o respecto ás normas, entre outras.

Así mesmo, a Educación Física está vinculada á adquisición de competencias relacionadas coa saúde a través de accións que axuden á adquisición de hábitos responsables de actividade física regular e da adopción de actitudes críticas ante prácticas sociais non saudables.

A competencia motora evoluciona ao longo da vida das persoas e desenvolve a intelixencia para saber que facer, como facelo, cando e con quen, en función dos condicionantes do contorno. Entre os procesos implícitos na conduta motora hai que destacar o feito de percibir, interpretar, analizar, decidir, executar e avaliar os actos motores. Entre os coñecementos máis destacables que se combinan cos ditos procedementos están, ademais dos correspondentes ás diferentes actividades físicas, os relacionados coa corporeidade, co movemento, coa saúde, cos sistemas de mellora das capacidades motoras e cos usos sociais da actividade física, entre outros. E entre as actitudes encóntranse as derivadas da valoración e o sentimento acerca das súas propias limitacións e posibilidades, o desfrute da práctica e a relación cos demais.

As situacións a que responde unha acción motora, nun proceso de ensino e aprendizaxe, supoñen establecer contornos de características diferentes nos cales a resposta ten, tamén, significados diferentes. Nuns casos, tratarase de conseguir un rendemento; noutros, a ergonomía, a expresividade, e a recreación, entre outros. Neste sentido, a Educación Física debe ofrecer situacións e contextos de aprendizaxe variados, desde os que unicamente se trate de controlar os movementos propios e coñecer mellor as posibilidades persoais, até outros en que as accións deben responder a estímulos externos variados e coordinarse coas actuacións de compañeiros ou adversarios, e nas cales as características do medio poden ser cambiantes. A lóxica interna das situacións ou actividades motoras propostas convértese, así, nunha ferramenta imprescindible da programación da disciplina.

Os elementos curriculares da programación da disciplina de Educación Física pódense estruturar arredor de cinco situacións motoras diferentes:

a) Accións motoras individuais en contornos estables: acostuman basearse en modelos técnicos de execución nos cales resulta decisiva a capacidade de axuste para lograr condutas motoras cada vez máis eficaces, optimizar a realización, xestionar o risco e alcanzar soltura nas accións. Este tipo de situacións acostuman presentarse nas actividades de desenvolvemento do esquema corporal, de adquisición de habilidades individuais, a preparación física de forma individual, o atletismo, a natación e a ximnasia nalgúns dos seus aspectos, entre outros.

b) Accións motoras en situacións de oposición. Nestas situacións resulta imprescindible a interpretación correcta das accións dun oponente, a selección acertada da acción, a oportunidade do momento de levala a cabo e a execución da dita decisión. A atención, a anticipación e a previsión das consecuencias das propias accións no marco do obxectivo de superar o contrario, son algunhas das facultades implicadas. A estas situacións corresponden os xogos de un contra un, os xogos de loita, o judo, o bádminton, o tenis, o mini-tenis e o tenis de mesa, entre outros.

c) Accións motoras en situacións de cooperación, con ou sen oposición. Nestas situacións prodúcense relacións de cooperación e colaboración con outros participantes

en contornos estables para conseguir un obxectivo, pódese producir que as relacións de colaboración teñan como obxectivo o de superar a oposición doutro grupo. A atención selectiva, a interpretación das accións do resto dos participantes, a previsión e anticipación das propias accións atendendo ás estratexias colectivas, o respecto ás normas, a capacidade de estruturación espacio-temporal, a resolución de problemas e o traballo en grupo son capacidades que adquiren unha dimensión significativa nestas situacións; ademais da presión que poida supor o grao de oposición de adversarios no caso de que a haxa. Xogos tradicionais, actividades adaptadas do mundo do circo, como acrobacias ou malabares en grupo; deportes como a patinaxe por parellas, as remudas en liña, a ximnasia en grupo, e deportes adaptados, xogos en grupo; deportes colectivos como baloncesto, balonmán, béisbol, rugby, fútbol e voleibol, entre outros, son actividades que pertencen a este grupo.

d) Accións motoras en situacións de adaptación ao contorno físico. O máis significativo nestas accións é que o medio en que se realizan as actividades non ten sempre as mesmas características, polo que xera incerteza. En xeral, trátase de desprazamentos con ou sen materiais, realizados no contorno natural ou urbano que pode estar máis ou menos acondicionado, pero que experimentan cambios, polo que o alumnado necesita organizar e adaptar as súas condutas ás variacións deste. Resulta decisiva a interpretación das condicións do contorno para situarse, priorizar a seguranza sobre o risco e para regular a intensidade dos esforzos en función das posibilidades persoais. Estas actividades facilitan a conexión con outras áreas de coñecemento e o afondamento en valores relacionados coa conservación do contorno, fundamentalmente do medio natural. Pode tratarse de actividades individuais, grupais, de colaboración ou de oposición. As marchas e excursións a pé ou en bicicleta, as acampadas, as actividades de orientación, os grandes xogos na natureza (de pistas, de aproximación e outros), o esquí, nas súas diversas modalidades, ou a escalada, forman parte, entre outras, das actividades deste tipo de situación.

e) Accións motoras en situacións de índole artística ou de expresión. Nestas situacións as respostas motoras requiridas son de carácter estético e comunicativo e poden ser individuais ou en grupo. O uso do espazo, as calidades do movemento, así como os compoñentes rítmicos e a mobilización da imaxinación e a creatividade no uso de diferentes rexistros de expresión (corporal, oral, danzada, musical), son a base destas accións. Dentro destas actividades temos os xogos cantados, a expresión corporal, as danzas, o xogo dramático e o mimo, entre outros.

A proposta curricular da Educación Física debe permitir organizar e secuenciar as aprendizaxes que ten que desenvolver o alumnado de Educación Física ao longo do seu paso polo sistema educativo, tendo en conta o momento madurativo do alumnado, a lóxica interna das diversas situacións motoras, e que hai elementos que afectan de maneira transversal todos os bloques como son as capacidades físicas e as coordinativas, os valores sociais e individuais e a educación para a saúde.

O abano de actividades da proposta curricular debe reflectir as manifestacións culturais da sociedade en que vivimos, que se manifesta tanto en novas formas de lecer como o turismo activo e as actividades de *fitness* ou *wellness*, como nos xogos e deportes, ou nas manifestacións artísticas. A oferta variada e equilibrada, que conteña actividades de todos os tipos de situación motora e incorpore os elementos transversais en función das características madurativas correspondentes a cada curso, permitirá que o alumnado progrese na súa competencia motora.

En canto á adopción de hábitos saudables é moi importante ter en conta que se estima que até un 80% de nenos e nenas en idade escolar unicamente participan en actividades físicas na escola, tal e como recolle o informe Eurydice, da Comisión Europea de 2013; por isto a Educación Física nas idades de escolarización debe ter unha presenza importante na xornada escolar se se quere axudar a paliar o sedentarismo, que é un dos factores de risco identificados, que inflúe nalgunhas das enfermidades máis estendidas na sociedade actual.

Os niveis que a Educación Física propón teñen que adecuarse ao nivel de desenvolvemento das alumnas e dos alumnos, tendo sempre presente que a conduta motora é o principal obxecto da disciplina e que nesa conduta motora deben quedar aglutinados tanto as intencións de quen as realiza como os procesos que se poñen en xogo para realizala.

Na etapa da educación primaria a Educación Física permite aos estudantes explorar o seu potencial motor á vez que desenvolven as competencias motoras básicas. Iso implica mobilizar toda unha serie de habilidades motoras, actitudes e valores en relación co corpo, a través de situacións de ensino-aprendizaxe variadas, nas cales a experiencia individual e a colectiva nos diferentes tipos de actividades permitan adaptar a conduta motora aos diferentes contextos. Nesta etapa, a competencia motora debe permitir comprender o seu propio corpo e as súas posibilidades e desenvolver as habilidades motoras básicas en contextos de práctica, que se irán complicando a medida que se progresa nos sucesivos cursos. As propias actividades e a acción do docente axudarán a desenvolver a posibilidade de relacionarse cos demais, o respecto, a colaboración, o traballo en equipo, a resolución de conflitos mediante o diálogo e a asunción das regras establecidas, o desenvolvemento da iniciativa individual e de hábitos de esforzo.

O xogo é un recurso imprescindible nesta etapa como situación de aprendizaxe, acorde coas intencións educativas, e como ferramenta didáctica polo seu carácter motivador. As propostas didácticas deben incorporar a reflexión e análise do que acontece e a creación de estratexias para facilitar a transferencia de coñecementos doutras situacións.

Educación Física

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
<p>1. Resolver situacións motoras con diversidade de estímulos e condicionantes espazo-temporais, seleccionando e combinando as habilidades motoras básicas e adaptándoas ás condicións establecidas de forma eficaz.</p> <p>2. Utilizar os recursos expresivos do corpo e o movemento, de forma estética e creativa, comunicando sensacións, emocións e ideas.</p> <p>3. Resolver retos tácticos elementais propios do xogo e de actividades físicas, con ou sen oposición, aplicando principios e regras para resolver as situacións motoras, actuando de forma individual, coordinada e cooperativa e desempeñando as diferentes funcións implícitas en xogos e actividades.</p> <p>4. Relacionar os conceptos específicos de educación física e introducirlos noutras áreas coa práctica de actividades físico-deportivas e artístico-expresivas.</p> <p>5. Recoñecer os efectos do exercicio físico, a hixiene, a alimentación e os hábitos posturais sobre a saúde e o benestar, manifestando unha actitude responsable cara a un mesmo.</p> <p>6. Mellorar o nivel das súas capacidades físicas, regulando o dosificación e intensidade e duración do esforzo, tendo conta as súas posibilidades e a súa relación coa saúde.</p> <p>7. Valorar, aceptar e respectar a propia realidade corporal e a dos demais, mostrando unha actitude reflexiva e crítica.</p> <p>8. Coñecer e valorar a diversidade de actividades físicas, lúdicas, deportivas e artísticas.</p> <p>9. Opinar coherentemente con actitude crítica tanto desde a perspectiva de participante como de espectador, ante posibles situacións conflitivas xurdidas, participando en debates e aceptando as opinións dos demais.</p> <p>10. Manifestar respecto cara ao contorno e o medio natural realizando accións concretas dirixidas á súa preservación.</p> <p>11. Identificar e interiorizar a importancia da prevención, a recuperación e as medidas de seguranza na realización da práctica da actividade física.</p> <p>12. Extraer e elaborar información relacionada con temas de interese na etapa, e compartila, utilizando fontes de información determinadas e facendo uso das tecnoloxías da información e a comunicación como recurso de apoio á área.</p> <p>13. Demostrar un comportamento persoal e social responsable, respectándose a si mesmo e os outros nas actividades físicas e nos xogos, aceptando as normas e regras establecidas e actuando con interese e iniciativa individual e traballo en equipo.</p>	<p>1.1. Adapta os desprazamentos a diferentes tipos de contornos e de actividades físico-deportivas e artístico-expresivas axustando a súa realización aos parámetros espazo-temporais e mantendo o equilibrio postural.</p> <p>1.2. Adapta a habilidade motora básica de salto a diferentes tipos de contornos e de actividades físico-deportivas e artístico-expresivas aplicando correctamente os vestios e utilizando os segmentos dominantes e non dominantes.</p> <p>1.3. Adapta as habilidades motoras básicas de manipulación de obxectos (lanzamento, recepción, golpeo, etc.) a diferentes tipos de contornos e de actividades físico-deportivas e artístico-expresivas tendo en conta os tres eixes corporais e os dous sentidos, e axustando a súa realización aos parámetros espazo-temporais e mantendo o equilibrio postural.</p> <p>1.4. Mantén o equilibrio en diferentes posicións e superficies.</p> <p>1.5. Realiza actividades físicas e xogos no medio natural ou en contornos non habituais, adaptando as habilidades motoras á diversidade e incerteza procedente do contorno e ás súas posibilidades.</p> <p>2.1. Representa personaxes, situacións, ideas, sentimentos utilizando os recursos expresivos do corpo individualmente, en parellas ou en grupos.</p> <p>2.2. Representa ou expresa movementos a partir de estímulos rítmicos ou musicais, individualmente, en parellas ou grupos.</p> <p>2.3. Coñece e leva a cabo bailes e danzas sinxelos representativos de distintas culturas e distintas épocas, seguindo unha coreografía establecida.</p> <p>2.4. Constítué composicións grupais en interacción cos compañeiros e compañeiras, utilizando os recursos expresivos do corpo e partindo de estímulos musicais, plásticos ou verbais.</p> <p>3.1. Utiliza os recursos adecuados para resolver situacións básicas de táctica individual e colectiva en diferentes situacións motoras.</p> <p>3.2. Realiza combinacións de habilidades motoras básicas axustándose a un obxectivo e a uns parámetros espazo-temporais.</p> <p>4.1. Identifica a capacidade física básica implicada de forma máis significativa nos exercicios.</p> <p>4.2. Recoñece a importancia do desenvolvemento das capacidades físicas para a mellora das habilidades motoras.</p> <p>4.3. Distingue en xogos e deportes individuais e colectivos estratexias de cooperación e de oposición.</p> <p>4.4. Comprende a explicación e describe os exercicios realizados, usando os termos e coñecementos que sobre o aparello locomotor se desenvolven na área de ciencias da natureza.</p> <p>5.1. Ten interese por mellorar as capacidades físicas.</p> <p>5.2. Relaciona os principais hábitos de alimentación coa actividade física (horarios de comidas, calidade/cantidade dos alimentos ingeridos, etc.).</p> <p>5.3. Identifica os efectos beneficiosos do exercicio físico para a saúde.</p> <p>5.4. Describe os efectos negativos do sedentarismo, dunha dieta desequilibrada e do consumo de alcohol, tabaco e outras substancias.</p> <p>5.5. Realiza os queimamentos valorando a súa función preventiva.</p> <p>6.1. Mostra unha mellora global con respecto ao seu nivel de parifita das capacidades físicas orientadas á saúde.</p> <p>6.2. Identifica a súa frecuencia cardíaca e respiratoria, en distintas intensidades de esforzo.</p> <p>6.3. Adapta a intensidade do seu esforzo ao tempo de duración da actividade.</p> <p>6.4. Identifica o seu nivel comparando os resultados obtidos en probas de valoración das capacidades físicas e coordinativas cos valores correspondentes á súa idade.</p> <p>7.1. Respecta a diversidade de realidades corporais e de niveis de competencia motora entre os nenos e nenas da clase.</p> <p>7.2. Toma conciencia das exigencias e valoración do esforzo que comportan as aprendizaxes de novas habilidades.</p> <p>8.1. Expon as diferenzas, características e relacións entre xogos populares, deportes colectivos, deportes individuais e actividades na natureza.</p> <p>9.1. Adopta unha actitude crítica ante as modas e a imaxe corporal dos modelos publicitarios.</p> <p>9.2. Explica aos seus compañeiros as características dun xogo practicado na clase e o seu desenvolvemento.</p> <p>9.3. Mostra boa disposición para solucionar os conflitos de maneira razoable.</p> <p>9.4. Recoñece e cualifica negativamente as condutas inapropiadas que se producen na práctica ou nos espectáculos deportivos.</p> <p>10.1. Faise responsable da eliminación dos residuos que se xeran nas actividades no medio natural.</p> <p>10.2. Utiliza os espazos naturais respectando a flora e a fauna do lugar.</p> <p>11.1. Explica e recoñece as lesións e enfermidades deportivas máis comúns, así como as accións preventivas e os primeiros auxilios.</p> <p>12.1. Utiliza as novas tecnoloxías para localizar e extraer a información que se lle solicita.</p> <p>12.2. Presenta os seus traballos atendendo ás pautas proporcionadas, con orde, estrutura e limpeza e utilizando programas de presentación.</p> <p>12.3. Expon as súas ideas de forma coherente e exprésasas de forma correcta en diferentes situacións e respecta as opinións dos demais.</p> <p>13.1. Ten interese por mellorar a competencia motora.</p> <p>13.2. Demostra autonomía e confianza en diferentes situacións, resolvendo problemas motores con espontaneidade, creatividade e iniciativa.</p> <p>13.3. Incorpora nas súas rutinas o coidado e hixiene do corpo.</p> <p>13.4. Participa na recollida e organización de material utilizado nas clases.</p> <p>13.5. Acepta formar parte do grupo que lle corresponda e o resultado das competicións con deportividade.</p>

c) *Segunda Lingua Estranxeira.*

As directrices marcadas nos últimos anos desde a Unión Europea e o Consello de Europa en materia educativa coincidiron en subliñar repetidamente a importancia que posúe o multilingüismo como factor determinante na competitividade dos estados que conforman o espazo europeo. En efecto, a coexistencia harmónica de numerosas linguas constitúe un símbolo que exemplifica á perfección un dos principios inspiradores da Unión: a unidade na diversidade. Non obstante, esta riqueza lingüística presenta tamén importantes desafíos, facendo que resulte necesario arbitrar medidas orientadas a superar as barreiras lingüísticas existentes e facilitar a comunicación entre os habitantes dos distintos países. Por este motivo, que todo cidadán europeo domine outros dous idiomas, ademais da súa lingua materna, constituíuse nun dos obxectivos dentro da política lingüística europea.

Na liña inspiradora destes principios, na etapa de primaria inclúese dentro do bloque de materias específicas a área Segunda Lingua Estranxeira, co obxecto de ampliar o horizonte comunicativo do alumnado desde o inicio da súa formación, sempre en función da regulación e da programación da oferta educativa que estableza cada Administración e, se for o caso, da oferta dos centros docentes.

Se, en esencia, é posible facer extensivas todas as vantaxes que reporta o estudo dunha primeira lingua estranxeira á adquisición sucesiva doutras, cabe subliñar ademais o feito de que a presenza de dúas ou máis linguas estranxeiras no currículo constitúe un mecanismo de extraordinaria utilidade para consolidar no tempo a reflexión e o dominio da propia lingua e das outras estudadas previamente posto que, con independencia das conclusións teóricas que se poidan alcanzar en etapas posteriores, na aprendizaxe de calquera lingua, mesmo a idades moi temperás, desempeñan un papel fundamental os coñecementos lingüísticos adquiridos nas restantes. En efecto, o estudo dunha segunda lingua estranxeira a miúdo comporta desenvolver estratexias válidas para aprender moitas máis, xa que a comparación e o contraste entre os distintos códigos lingüísticos leva consigo un maior desenvolvemento da capacidade de establecer analoxías e contrastes e de inferir ou deducir regras xerais.

Integrando todos estes aspectos, o currículo básico, ao igual que no caso da Primeira Lingua Estranxeira, estrutúrase arredor de actividades de lingua tal como estas se describen no Marco común europeo de referencia para as linguas: comprensión e produción (expresión e interacción) de textos orais e escritos. Os criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe avaliáveis están organizados en catro grandes bloques que se corresponden coas actividades de lingua mencionadas, eixe das ensinanzas da materia. As relacións existentes entre estes dous elementos do currículo básico non son unívocas, debido á especial natureza da actividade lingüística. Isto supón que, para avaliar o grao de adquisición de cada un dos estándares de aprendizaxe dunha determinada actividade de lingua, se deberán aplicar todos e cada un dos criterios de avaliación recollidos e descritos para a actividade correspondente. Non obstante, cómpre ter en conta que as expectativas respecto ao nivel de competencia que hai que alcanzar no estudo dunha segunda lingua estranxeira deben ser, ao menos inicialmente, inferiores ás establecidas para a primeira, tal e como se reflicte nos estándares de aprendizaxe avaliáveis previstos. Desde esta perspectiva resulta significativo o concepto de competencia parcial, tal e como se describe no Marco, apuntando que non se trata de aceptar por principio un coñecemento restrinxido dunha lingua, senón de entender que, dentro da súa limitación, un manexo dela, aínda que sexa limitado, contribúe a ampliar a competencia plurilingüe do alumnado.

Con respecto á metodoloxía, débense aplicar os mesmos principios expresados con relación ao estudo da Primeira Lingua Estranxeira, ben que se deberán ter en conta as diferenzas que, con respecto á motivación, están presentes no proceso de adquisición sucesiva doutras linguas. Partindo sempre da base de que o nivel competencial básico de que se parte é moi elemental, tanto na interacción comunicativa como na comprensión e produción de textos resultará esencial remitirse sempre a contextos familiares para o alumnado desta idade, aproveitando así os coñecementos previamente adquiridos e as

capacidades e experiencias que posúe. Partindo deste feito, fomentárase un uso da lingua contextualizado no marco de situacións comunicativas propias de ámbitos diversos e que permitan un uso da lingua real e motivador. O emprego do xogo, sobre todo nos primeiros anos, e a realización de tarefas conxuntas, non só son elementos esenciais para sentar adecuadamente as bases para a adquisición dunha lingua, senón que poden ademais contribuír a que a materia, lonxe de limitarse a ser un mero obxecto de estudo, se converta ademais nun instrumento de socialización ao servizo do grupo. A medida que o alumnado avance en idade poderán introducirse gradualmente explicacións de carácter máis teórico, evolucionando desde un primeiro procesamento de carácter esencialmente semántico a un procesamento sintáctico máis avanzado.

Segunda Lingua Estranxeira

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe disponibles
<p>Identificar o sentido xeral, a información esencial ou os puntos principais en textos orais moi breves e sinxelos en lingua estándar, con estruturas simples e léxico de uso moi frecuente, articulados con claridade e lentamente e transmitidos de viva voz ou por medios técnicos, sobre temas habituais e concretos relacionados coas propias experiencias, necesidades e intereses en contextos cotiáns predicibles ou relativos a áreas de necesidade inmediata nos ámbitos persoal, público e educativo, sempre que as condicións acústicas sexan boas e non distorsionen a mensaxe, se poida volver escoitar o ditto ou pedir confirmación e se conte con apoio visual ou cunha clara referencia contextual.</p> <p>Cofecer e saber aplicar as estratexias básicas máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial ou os puntos principais do texto.</p> <p>Identificar aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos, concretos e significativos, sobre vida cotiá (hábitos, horarios, actividades, celebracións), condicións de vida (vivenda, contorno), relacións interpersoais (familiares, de amizade, escolares), comportamento (vestes habituais, uso da voz, contacto físico) e convencións sociais (normas de cortesía), e aplicar os coñecementos adquiridos sobre eles a unha comprensión adecuada do texto.</p> <p>Distinguir a función ou funcións comunicativas principais do texto (p. e. unha demanda de información, unha orde, ou un ofrecemento) e un repertorio limitado dos seus expoñentes máis habituais, así como os patróns discursivos básicos (p. e. inicio e peche conversacional, ou os puntos dunha narración esquemática).</p> <p>Recoñecer os significados máis comúns asociados ás estruturas sintácticas básicas propias da comunicación oral.</p> <p>Recoñecer un repertorio limitado de léxico oral de alta frecuencia relativo a situacións cotiás e temas habituais e concretos relacionados coas propias experiencias, necesidades e intereses, e utilizar as indicacións do contexto e da información contida no texto para facerse unha idea dos significados probables de palabras e expresións que se descoñecen.</p> <p>Discriminar patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación básicos e recoñecer os significados e intencións comunicativas xerais relacionados con eles.</p>	<p>Comprende, en mensaxes e anuncios públicos, información moi sinxela (por exemplo, números, prezos, horarios), sempre que esta articulada a velocidade lenta e de maneira clara, e non haxa interferencias que distorsionen a mensaxe.</p> <p>Entende a idea xeral do que se lle di en transaccións e xestións habituais en situacións de necesidade inmediata.</p> <p>Entende a información esencial en conversas breves e sinxelas nas cales participa que tratan sobre tem as familiares como, por exemplo, un mesmo, a familia, a escola, o tempo libre, a descrición dun obxecto ou un lugar.</p> <p>Comprende o sentido xeral e distingue os cambios de tema de programas de televisión ou outro material audiovisual dentro da súa área de interese (p. e. nos que se entrevista a mozos ou personaxes coñecidos sobre temas cotiáns, ou nos que se informa sobre actividades de lecer).</p>
<p>Construír textos orais moi básicos e participar de maneira moi simple pero comprensible en conversas moi breves que requiran un intercambio directo de información en áreas de necesidade inmediata ou sobre temas moi familiares (un mesmo, o contorno inmediato, persoas, lugares, obxectos e actividades, gustos e opinións), nun rexistro neutro ou informal, utilizando expresións e frases sinxelas e de uso moi frecuente, normalmente illadas ou enlazadas con conectores básicos, aínda que a pronuncia non sexa moi clara, sexan evidentes as pausas e titubeos, e sexa necesaria a repetición, a parafrase e a cooperación do interlocutor para manter a comunicación.</p> <p>Cofecer e saber aplicar as estratexias básicas para producir textos orais monolóxicos ou dialóxicos moi breves e sinxelos, utilizando, p. e., fórmulas e linguaxe prefabricada ou expresións memorizadas, ou apoiando con xestos o que se quere expresar.</p> <p>Cofecer aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos, concretos e significativos, e aplicar os coñecementos adquiridos sobre eles a unha produción oral adecuada ao contexto, respectando as convencións comunicativas máis elementais.</p> <p>Cumprir a función comunicativa principal do texto (p. e. unha felicitación, un intercambio de información ou un ofrecemento), utilizando un repertorio limitado dos seus expoñentes máis frecuentes e de patróns discursivos básicos (p. e. saúdos para inicio e despedida para peche conversacional, ou unha narración esquemática desenvolvida en puntos).</p> <p>Manexar estruturas sintácticas básicas (p. e. enlazar palabras ou grupos de palabras con conectores básicos como "e", "entón", "pero", "porque"), aínda que se sigan cometendo erros básicos de maneira sistemática en, p. e., tempos verbais ou na concordancia.</p> <p>Cofecer e utilizar un repertorio limitado de léxico oral de alta frecuencia relativo a situacións cotiás e temas habituais e concretos relacionados cos propios intereses, experiencias e necesidades.</p> <p>Articular, de maneira polo xeral comprensible pero con evidente influencia da primeira ou outras linguas, un repertorio moi limitado de patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación básicos, adaptándoos á función comunicativa que se quere levar a cabo.</p> <p>Facerse entender en intervencións breves e sinxelas, aínda que resulten evidentes e moi frecuentes os titubeos iniciais, as vacilacións, as repeticións e as pausas para organizar, corrixir ou reformular o que se quere dicir.</p> <p>Interactuar de maneira básica, utilizando técnicas moi simples, lingüísticas ou non verbais (p. e. xestos ou contacto físico) para iniciar, manter ou concluir unha breve conversa.</p>	<p>Fai presentacións moi breves e sinxelas, previamente preparadas e ensaiadas, sobre temas cotiáns ou do seu interese (presentarse e presentar outras persoas; dar información básica sobre si mesmo, a súa familia e os seus estudos; indicar as súas afeccións e intereses e as principais actividades do seu día a día; describir brevemente e de maneira sinxela persoas ou obxectos; dicir o que lle gusta e non lle gusta e dar a súa opinión usando estruturas elementais).</p> <p>Desenvólvese en situacións moi básicas en, p. e., tendas, restaurantes ou espazos de lecer.</p> <p>Participa en conversas informais cara a cara ou por medios técnicos (teléfono, Skype) nas cales se establece contacto social (dar as grazas, saudar, despedirse, dirixirse a alguén, pedir desculpas, presentarse, interesarse polo estado de alguén, felicitarse a alguén), se intercambia información persoal e sobre asuntos cotiáns, se expresan sentimentos e opinións sinxelas, e se dan instrucións (p. e. como se chega a un sitio con axuda dun plano).</p>

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Bloque 3. Comprensión de textos escritos</p> <p>Identificar o tema, o sentido xeral, as ideas principais e algunha información específica en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, moi breves e sinxelos, en lingua estándar e cun léxico de alta frecuencia, e nos cales o tema tratado e o tipo de texto resulten moi familiares, cotiáns ou de necesidade inmediata, sempre e cando se poida ler o que non se entendeu, se poida consultar un dicionario e se conte con apoio visual e contextual.</p> <p>Coiñecer e saber aplicar as estratexias básicas máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial ou os puntos principais do texto.</p> <p>Identificar aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos, concretos e significativos, sobre vida cotiá (hábitos, horarios, actividades, celebracións), condicións de vida (vivenda, contorno), relacións interspersais (familiares, de amizade, escolares) e convencións sociais (normas de cortésia), e aplicar os coñecementos adquiridos sobre eles a unha comprensión adecuada do texto.</p> <p>Distinguir a función ou funcións comunicativas principais do texto (p. e. unha felicitación, unha demanda de información ou un ofrecemento) e un repertorio limitado dos seus expoñentes máis habituais, así como os patróns discursivos básicos (p. e. inicio e peche dun correo electrónico, ou os puntos dunha descrición esquemática).</p> <p>Recoñecer os significados máis comúns asociados ás estruturas sintácticas básicas propias da comunicación escrita (p. e. estrutura interrogativa para demandar información).</p> <p>Recoñecer un repertorio limitado de léxico escrito de alta frecuencia relativo a situacións cotiás e temas habituais e concretos relacionados coas súas experiencias, necesidades e intereses, e inferir do contexto e da información contida no texto os significados probables de palabras e expresións que se descoñecen.</p> <p>Recoñecer os signos ortográficos básicos (p. e. punto, coma), así como símbolos de uso frecuente (p. e. €, @, £), e identificar os significados e intencións comunicativas xerais relacionados con eles.</p>	<p>Comprende, con apoio visual, o esencial de instrucións e indicacións sinxelas, e información básica, en notas, letreiros e cartais en rúas, tendas, medios de transporte, cines, museos, colexios e outros servizos e lugares públicos.</p> <p>Comprende información esencial e localiza información específica en material informativo sinxelo como, p. e., menús, horarios, catálogos, listas de prezos, anuncios, guías telefónicas, publicidade, folletos turísticos, programas culturais ou de eventos.</p> <p>Comprende correspondencia (SMS, correos electrónicos, postais e tarxetas) moi breve e sinxela que trate sobre temas que lle resulten moi coñecidos como, p. e., un mesmo, a familia, a escola, o tempo libre, a descrición dun obxecto ou un lugar, ou a indicación da hora e o lugar dunha cita.</p> <p>Comprende o esencial e os puntos principais de noticias breves e artigos de revistas para mozos que traten temas que lle sexan familiares ou sexan do seu interese (deportes, grupos musicais, xogos de ordenador, cómics).</p>
<p>Bloque 4. Produción de textos escritos: expresión e interacción</p> <p>Construír, en papel ou en soporte electrónico, textos moi curtos e sinxelos, compostos de frases simples illadas, nun rexistro neutro ou informal, utilizando con razoable corrección as convencións ortográficas básicas e os principais signos de puntuación, para falar de si mesmo, do seu contorno máis inmediato e de aspectos da súa vida cotiá, en situacións moi familiares e predicibles.</p> <p>Coiñecer e aplicar as estratexias básicas para producir textos escritos moi breves e sinxelos, p. e. copiando palabras e frases moi usuais para realizar as funcións comunicativas que se perseguen.</p> <p>Coiñecer aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos concretos e significativos (p. e. as convencións sobre o inicio e peche dun correo electrónico a persoas coñecidas) e aplicar os coñecementos adquiridos sobre eles a unha produción escrita adecuada ao contexto, respectando as normas de cortésia e de etiqueta básicas.</p> <p>Cumprir a función comunicativa principal do texto escrito (p. e. unha felicitación, un intercambio de información ou un ofrecemento), utilizando un repertorio limitado dos seus expoñentes máis frecuentes e de patróns discursivos básicos (p. e. saúdos para inicio e despedida para peche dun correo electrónico, ou unha narración esquemática desenvolvida en puntos).</p> <p>Manexar estruturas sintácticas básicas (p. e. enlazar palabras ou grupos de palabras con conectores básicos como "e", "entón", "pero", "porque"), aínda que se sigan cometendo erros básicos de maneira sistemática en, p. e., tempos verbais ou na concordancia.</p> <p>Coiñecer e utilizar un repertorio limitado de léxico escrito de alta frecuencia relativo a situacións cotiás e temas habituais e concretos relacionados cos propios intereses, experiencias e necesidades.</p> <p>Aplicar patróns gráficos e convencións ortográficas básicas para escribir con razoable corrección palabras ou frases curtas que se utilizan normalmente ao falar, pero non necesariamente cunha ortografía totalmente normalizada.</p>	<p>Escribe correspondencia persoal breve e simple (mensaxes, notas, postais, correos ou SMS) na cal dá as grazas, felicita a alguén, fai unha invitación, da instrucións, ou fala de si mesmo e do seu contorno inmediato (familia, amigos, afeccións, actividades cotiás, obxectos, lugares) e fai preguntas relativas a estes temas.</p>

d) *Valores Sociais e Cívicos.*

Os Valores Sociais e Cívicos teñen unha valía fundamental para as persoas nunha sociedade democrática; de aí a importancia de que a educación facilite a construción da identidade individual e potencie relacións interpersoais enriquecedoras para fortalecer a convivencia, de acordo con valores cívicos, socialmente recoñecidos.

A área Valores Sociais e Cívicos axuda, en gran medida, a garantir o dereito universal dos nenos e nenas a recibir unha educación que lles permita desenvolverse ao máximo das súas posibilidades, formarse no respecto dos dereitos humanos e as liberdades fundamentais e prepararse para asumir unha vida responsable nunha sociedade libre e tolerante coas diferenzas.

Así mesmo, reforza a preparación das persoas para actuar como cidadáns participativos e implicados na mellora da cohesión, a defensa e o desenvolvemento da sociedade democrática. Esta formación inclúe a adquisición de competencias sociais e cívicas persoais, interpersoais e interculturais para participar dunha maneira eficaz e construtiva en sociedades cada vez máis diversificadas.

A proposta desta área, formar as persoas desde o inicio da educación primaria na reflexión e a vivencia de valores, responde á preocupación por mellorar a calidade da educación de todo o alumnado, fomentando o desenvolvemento de procesos educativos que potencien a participación individual para lograr fins colectivos. Deste modo, enriquecéanse as experiencias sociais dos alumnos, tendo en conta que viven en sociedade mentres se forman e que as vivencias compartidas na escola enriquecen as súas aprendizaxes.

A área incita á reflexión e propón aprendizaxes relativas á dignidade persoal, ao respecto aos demais e aos valores sociais na convivencia. En primeiro lugar, a pretensión é que cada alumno adquiera as competencias necesarias para construír un autoconcepto axustado e unha boa autoestima, para tomar iniciativas responsables e vivir con dignidade. Unha vez elaborada a súa identidade persoal, o neno está preparado para recoñecer o outro. Por isto, indúcese á empatía, ao respecto e á tolerancia das outras persoas e propóñense elementos relacionados coas habilidades necesarias para relacionarse e actuar de acordo cos dereitos e deberes humanos fundamentais.

Unha vez que o ser humano é quen de coñecerse e aceptarse á vez que comprende e respecta os demais, pode asumir a complexidade da convivencia social. Neste momento, estímúlanse actitudes que propicien a interdependencia positiva, a cooperación e a solidariedade de acordo cos valores, dereitos e deberes da Constitución española.

Desta maneira oriéntanse os alumnos para comprender a realidade social, resolver conflitos de forma reflexiva, dialogar para mellorar, respectar os valores universais, crear un sistema de valores propios e participar activamente na vida cívica de forma pacífica e democrática.

Valores Sociais e Cívicos contribúe a que o alumnado mellore a súa competencia para aprender e ter iniciativa, estimulando a motivación, o esforzo e as capacidades de reflexión, síntese e estruturación. Axúdalles a enfrontarse aos problemas, experimentar e realizar proxectos en equipo, traballar de forma independente, tomar decisións e xerar alternativas persoais.

O ensino da área require que o profesor estimule a axuda mutua e o traballo cooperativo, inspirado na idea de que todas as persoas teñen capacidades aínda que encontren algunhas limitacións. Debe potenciar o desenvolvemento de competencias que permitan aos alumnos considerarse valiosos e axudar aos demais, á vez que se senten recoñecidos e se mostran receptivos para recibir axuda na resolución dos seus problemas.

A metodoloxía na aula débese fundamentar na relación entre o progreso persoal e o académico, porque equilibrio afectivo e aprendizaxe van unidos e fortalécense mutuamente. As decisións metodolóxicas débense guiar polo obxectivo de facilitar o desenvolvemento de persoas ben formadas e informadas, capaces de asumir os seus deberes e defender os seus dereitos, exercer a cidadanía activa, incorporarse á vida adulta de maneira satisfactoria e desenvolver unha aprendizaxe permanente ao longo da vida.

Os procesos de ensino e aprendizaxe estarán baseados na participación de todos os alumnos, de modo que se sintan valiosos e capaces. De aí a importancia de propor o traballo cooperativo para a realización das tarefas, que permite ao alumnado a análise e a expresión e interpretación de pensamentos, sentimentos e feitos en distintos contextos sociais e culturais, así como o uso da linguaxe para regular a conduta e relacionarse cos demais.

Mediante a toma de decisións baseada nos xuízos morais e a resolución de problemas e conflitos en colaboración adquirense as competencias necesarias para seguir diversos procesos de pensamento, utilizar o razoamento lóxico, analizar e xulgar criticamente os problemas sociais e históricos. O desenvolvemento de actividades orientadas por valores socialmente admitidos nun clima de convivencia acolledor, estimulante e educativo reforza en si mesmo o logro dos fins da área.

Valores Sociais e Cívicos

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
<p>Bloque 1. A identidade e a dignidade da persoa</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Construír o estilo persoal baseándose na respectabilidade e na dignidade persoal. 2. Desenvolver o propio potencial, mantendo unha motivación intrínseca e esforzándose para o logro de éxitos individuais e compartidos. 3. Adquirir capacidades para tomar decisións de forma independente, manexando as dificultades para superar frustracións e sentimentos negativos ante os problemas. 4. Crear unha imaxe positiva de si mesmo tomando decisións meditadas e responsables, baseadas nun bo autoconcepto. 5. Estructurar un pensamento efectivo e independente empregando as emocións de forma positiva. 6. Desenvolver a autonomía e a capacidade de emprendemento para conseguir logros persoais responsabilizándose do ben común. 7. Proporse desafíos e levalos a cabo mediante unha toma de decisións persoal, meditada e responsable, desenvolvendo un bo sentido do compromiso respecto a un mesmo e aos demais. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Explica o valor da respectabilidade e a dignidade persoal. 1.2. Razoa o sentido do compromiso respecto a un mesmo e aos demais. 1.3. Actúa de forma respectábel e digna. 2.1. Traballa en equipo valorando o esforzo individual e colectivo para a consecución de obxectivos. 2.2. Explica razóns para asumir as súas responsabilidades durante a colaboración. 2.3. Xera confianza nos demais realizando unha autoavaliación responsable da execución das tarefas. 3.1. Utiliza o pensamento creativo na análise de problemas e na formulación de propostas de actuación. 3.2. Propón alternativas á resolución de problemas sociais. 3.3. Sabe facer fronte á incerteza, o medo ou o fracaso. 4.1. Confece e asume os trazos característicos da súa personalidade poñéndoos de manifesto asertivamente. 4.2. Expresa a percepción da súa propia identidade integrando a representación que fai de si mesmo e a imaxe que expresan os demais. 4.3. Manifesta verbalmente unha visión positiva das súas propias calidades e limitacións. 5.1. Reflexiona, sintetiza e estrutura os seus pensamentos. 5.2. Utiliza estratexias de reestruturación cognitiva. 5.3. Describe o valor da reestruturación cognitiva e a resiliencia. 5.4. Aplica o autocontrol á toma de decisións, a negociación e a resolución de conflitos. 5.5. Realiza un adecuado recoñecemento e identificación das súas emocións. 5.6. Expresa os seus sentimentos, necesidades e dereitos á vez que respecta os dos demais nas actividades cooperativas. 6.1. Participa na solución dos problemas escolares con seguranza e motivación. 6.2. Realiza propostas creativas e utiliza as súas competencias para abordar proxectos sobre valores sociais. 6.3. Identifica, define problemas sociais e cívicos e implanta solucións potencialmente efectivas. 6.4. Define e formula claramente problemas de convivencia. 6.5. Razoa a importancia da iniciativa privada na vida económica e social. 7.1. Sopesa as consecuencias das súas accións. 7.2. Desenvolve actitudes de respecto e solidariedade cara aos demais en situacións formais e informais de interacción social. 7.3. Emprega o pensamento consecuencial para tomar decisións éticas. 7.4. Identifica vantaxes e inconvenientes dunha posible solución antes de tomar unha decisión ética.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p>Bloque 2. A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Expresar opinións, sentimentos e emocións utilizando coordinadamente a linguaxe verbal e non verbal. 2. Utilizar habilidades de escoita e o pensamento de perspectiva con empatía. 3. Empregar a asertividade. 4. Iniciar, manter e finalizar conversas cunha maneira de falar adecuada aos interlocutores e ao contexto, tendo en conta os factores que inhiben a comunicación para superar barreiras e os que permiten lograr proximidade. 5. Dialogar creando pensamentos compartidos con outras persoas para encontrar o mellor argumento. 6. Establecer relacións interpersoais positivas empregando habilidades sociais. 7. Actuar con tolerancia comprendendo e aceptando as diferenzas. 8. Analizar criticamente as consecuencias dos prexuízos sociais, reflexionando sobre os problemas que provocan e o seu efecto nas persoas que os soñen. 9. Contribuír á mellora do clima do grupo mostrando actitudes cooperativas e establecendo relacións respectuosas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Expresa con claridade e coherencia opinións, sentimentos e emocións. 1.2. Emprega apropiadamente os elementos da comunicación verbal e non verbal, en consonancia cos sentimentos. 1.3. Utiliza a comunicación verbal en relación coa non verbal en exposicións orais e debates. 1.4. Expón respectuosamente os argumentos. 2.1. Escolta exposicións orais e entende a comunicación desde o punto de vista do que fala. 2.2. Dialoga interpretando e dando sentido ao que oe. 2.3. Realiza actividades cooperativas detectando os sentimentos e pensamentos que subxacen no que se está dicindo. 2.4. Colabora en proxectos grupais escoltando activamente, demostrando interese polas outras persoas e axudando a que sigan motivadas para expresarse. 3.1. Expresa abertamente as propias ideas e opinións. 3.2. Realiza unha defensa tranquila e respectuosa das posicións persoais. 3.3. Utiliza a linguaxe positiva. 3.4. Autoafirmase con respecto. 4.1. Comunícase empregando expresións para mellorar a comunicación e facilitar o achegamento ao seu interlocutor nas conversas. 4.2. Mostra interese polos seus interlocutores. 4.3. Comparte sentimentos durante o diálogo. 4.4. Utiliza os elementos que contribúen ao diálogo. 4.5. Recoñece os elementos que bloquean a comunicación en diferentes situacións. 5.1. Infíre e dá o sentido adecuado á expresión dos demais. 5.2. Utiliza correctamente as estratexias de escoita activa: clarificación, parafraseo, resumo, reestruturación, reflexo de sentimentos. 5.3. Relaciona diferentes ideas e opinións para encontrar os seus aspectos comúns. 6.1. Interacciona con empatía. 6.2. Utiliza diferentes habilidades sociais. 6.3. Sabe contribuir á cohesión dos grupos sociais a que pertence. 7.1. Identifica diferentes maneiras de ser e actuar. 7.2. Respecta e acepta as diferenzas individuais. 7.3. Valora as calidades doutras persoas. 7.4. Comprende e aprecia positivamente as diferenzas culturais. 8.1. Analiza os problemas que orixinan os prexuízos sociais. 8.2. Expón razoadamente as consecuencias dos prexuízos sociais para as persoas do contorno social próximo. 8.3. Detecta e xulga criticamente prexuízos sociais detectados no seu contorno próximo expresando as conclusións en traballos creativos. 9.1. Forma parte activa nas dinámicas de grupo. 9.2. Consegue a aceptación dos compañeiros. 9.3. Establece e mantén relacións emocionais amigables, baseadas no intercambio de afecto e a confianza mutua. 9.4. Expón mediante historias creativas as características da amizade.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p>Bloque 3. A convivencia e os valores sociais</p> <p>1. Resolver problemas en colaboración, poñendo de manifesto unha actitude aberta cara aos demais e compartindo puntos de vista e sentimentos.</p> <p>2. Traballar en equipo favorecendo a interdependencia positiva e mostrando condutas solidarias.</p> <p>3. Practicar o altruismo no contorno próximo sensibilizando sobre o seu valor.</p> <p>4. Implicarse na elaboración e o respecto das normas da comunidade educativa empregando o sistema de valores persoal que constitúa a partir dos valores universais.</p> <p>5. Participar activamente na vida cívica de forma pacífica e democrática transformando o conflito en oportunidade, coñecendo e empregando as fases da mediación e empregando a linguaxe positiva na comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos persoais.</p> <p>6. Comprender o sentido da responsabilidade social e a xustiza social empregando a capacidade de reflexión, síntese e estruturação.</p> <p>7. Crear un sistema propio de valores, asumindo os dereitos e deberes do alumno, realizando xuízos morais de situacións escolares e resolvendo dilemas morais con supostos prácticos.</p> <p>8. Comprender o que é un dilema moral e resolver dilemas morais para detectar prexuízos relativos ás diferenzas culturais.</p> <p>9. Respetar os valores universais comprendendo a necesidade de garantir os dereitos básicos de todas as persoas.</p> <p>10. Comprender a declaración da igualdade de dereitos e a non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social, aplicándoa á análise do contorno social.</p> <p>11. Expresar a relevancia de preservar os dereitos de libre expresión e opinión, liberdade de pensamento, de conciencia e de relixión, realizando traballos de análise e síntese.</p> <p>12. Comprender a importancia dos dereitos do neno valorando as condutas que os protexen.</p> <p>13. Comprender a correlación entre dereitos e deberes, valorando situacións reais en relación cos dereitos do neno e respectando a igualdade de dereitos de nenos e nenas no contexto social.</p> <p>14. Participar activamente na vida cívica valorando a igualdade de dereitos e corresponsabilidade de homes e mulleres.</p> <p>15. Comprender e valorar a igualdade de dereitos de homes e mulleres, a corresponsabilidade nas tarefas domésticas e o coidado da familia, argumentando con base en procesos de reflexión, síntese e estruturação.</p> <p>16. Respetar os valores socialmente recoñecidos, coñecendo e apreciando os valores da Constitución española e os dereitos e deberes da Constitución española.</p> <p>17. Crear un sistema de valores propios realizando xuízos morais baseados nos dereitos e deberes básicos da Constitución española.</p> <p>18. Coñecer e expresar as notas características da democracia e a importancia dos valores cívicos na sociedade democrática, así como o significado dos símbolos nacionais, a bandeira, o escudo de España e o himno nacional como elementos comúns da Nación española e do conxunto dos españois.</p>	<p>1.1. Establece relacións de confianza cos iguais e as persoas adultas.</p> <p>1.2. Desenvolve proxectos e resolve problemas en colaboración.</p> <p>1.3. Pon de manifesto unha actitude aberta cara aos demais compartindo puntos de vista e sentimentos durante a interacción social na aula.</p> <p>2.1. Mostra boa disposición a ofrecer e recibir axuda para a aprendizaxe.</p> <p>2.2. Recorre ás estratexias de axuda entre iguais.</p> <p>2.3. Respecta as regras durante o traballo en equipo.</p> <p>2.4. Utiliza as habilidades do traballo cooperativo.</p> <p>2.5. Emprega destrezas de interdependencia positiva.</p> <p>2.6. Describe condutas solidarias.</p> <p>3.1. Móttrase xeneroso no seu contorno próximo.</p> <p>3.2. E quen de sensibilizar sobre causas altruistas realizando exposicións orais sobre o seu valor e funcións.</p> <p>3.3. Colabora en causas altruistas en colaboración coa comunidade educativa.</p> <p>4.1. Explica o concepto de norma.</p> <p>4.2. Argumenta a necesidade de que existan normas de convivencia nos diferentes espazos de interacción social.</p> <p>4.3. Participa na elaboración das normas do colexio.</p> <p>4.4. Infíre a necesidade das normas da súa comunidade educativa.</p> <p>4.5. Respecta as normas do centro escolar.</p> <p>5.1. Resolve os conflitos de modo construtivo.</p> <p>5.2. Segue as fases da mediación en situacións reais e simulacións.</p> <p>5.3. Manexa a linguaxe positiva na comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos nas relacións interspersais.</p> <p>5.4. Analiza as emocións, sentimentos, posibles pensamentos e puntos de vista das partes en conflito.</p> <p>6.1. Razoa o sentido da responsabilidade social e a xustiza social.</p> <p>6.2. Identifica e analiza criticamente desigualdades sociais.</p> <p>7.1. Coñece e respecta os dereitos e deberes do alumno.</p> <p>7.2. Realiza xuízos morais de situacións escolares.</p> <p>7.3. Xustifica as súas actuacións con base en valores persoais como a dignidade, a liberdade, a autoestima, a seguranza nun mesmo e a capacidade de enfrontarse aos problemas.</p> <p>8.1. Expresa o que é un dilema moral.</p> <p>8.2. Realiza xuízos morais.</p> <p>8.3. Analiza e resolve dilemas morais en situacións reais e simuladas.</p> <p>8.4. Resolve dilemas morais en relación con prexuízos relativos ás diferenzas culturais.</p> <p>9.1. Argumenta o carácter universal dos dereitos humanos.</p> <p>9.2. Expon a importancia de que todas as persoas disfruten dos dereitos básicos: saúde, benestar, alimentación, vestido, vivenda e asistencia médica.</p> <p>9.3. Xulga criticamente as circunstancias de persoas que viven en situación de privación dos dereitos básicos.</p> <p>10.1. Argumenta e expón mediante imaxes a importancia de garantir a igualdade de dereitos e a non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social.</p>

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeles
<p>19. Comprender a importancia da contribución dos cidadáns aos servizos públicos e aos bens comúns a través dos impostos realizando razoamentos críticos.</p> <p>20. Realizar un uso responsable dos bens da natureza, comprendendo e interpretando sucesos, analizando causas e predicindo consecuencias.</p> <p>21. Contribuír á conservación do ambiente mantendo unha actitude crítica ante as faltas de respecto.</p> <p>22. Valorar o uso responsable das fontes de enerxía no planeta concienciándose do respecto do contorno e desenvolvendo a capacidade crítica cara aos acontecementos que o modifican.</p> <p>23. Ser quen de realizar primeiros auxilios e tomar medidas preventivas valorando a importancia de previr accidentes domésticos.</p> <p>24. Empregar as novas tecnoloxías desenvolvendo valores sociais e cívicos en contornos seguros.</p> <p>25. Analizar criticamente a influencia da publicidade sobre o consumo utilizando as novas tecnoloxías.</p> <p>26. Valorar as normas de seguranza viaria, analizando as causas e consecuencias dos accidentes de tráfico.</p> <p>27. Investigar sobre a prevención de accidentes de tráfico xerando iniciativas e alternativas persoais.</p>	<p>10.2. Analiza formas de discriminación: racismo, xenofobia, desigualdade de oportunidades.</p> <p>10.3. Analiza feitos discriminatorios: matricio, exclusión de minorías étnicas, reclusión en campos de concentración, o Holocausto, segregación por enfermidade...</p> <p>10.4. Descubre e xulga criticamente casos próximos de desigualdade e discriminación.</p> <p>10.5. Detecta prexuízos e analiza conflitos derivados do uso de estereotipos no contexto escolar.</p> <p>11.1. Valora e respecta a libre expresión.</p> <p>11.2. Comprende, interpreta e acepta opinións diferentes ás propias.</p> <p>11.3. Relaciona diferentes culturas e relixións coas formas de pensamento de persoas pertencentes a elas.</p> <p>11.4. Analiza, reflexiona e expresa conclusións sobre os dereitos de libre expresión e opinión, liberdade de pensamento, de conciencia e de relixión.</p> <p>12.1. Expón os dereitos básicos do neno.</p> <p>12.2. Argumenta a necesidade de protexer os dereitos básicos do neno.</p> <p>12.3. Xustifica a importancia de que todos os nenos reciban axuda.</p> <p>12.4. Razona as consecuencias da explotación infantil e a trata de nenos.</p> <p>13.1. Expón verbalmente a correlación entre dereitos e deberes.</p> <p>13.2. Razona a valoración de situacións reais, expostas na internet, en relación cos dereitos do neno.</p> <p>13.3. Expón mediante traballos de libre creación as conclusións da súa análise crítica das diferenzas na asignación de tarefas e responsabilidades na familia e na comunidade escolar en función do sexo.</p> <p>14.1. Xulga criticamente actitudes de falta de respecto á igualdade de oportunidades de homes e mulleres.</p> <p>14.2. Colabora con persoas doutro sexo en diferentes situacións escolares.</p> <p>14.3. Realiza diferentes tipos de actividades independentemente do seu sexo.</p> <p>15.1. Expón de forma argumentada a importancia de valorar a igualdade de dereitos de homes e mulleres, a corresponsabilidade nas tarefas domésticas e o coidado da familia.</p> <p>15.2. Realiza traballos de libre creación investigando casos de falta de corresponsabilidade no coidado da familia presentados nos medios de comunicación.</p> <p>15.3. Valora o uso do diálogo para a resolución de posibles conflitos nas relacións afectivas.</p> <p>16.1. Xulga criticamente os valores implícitos en diversas situacións, de acordo cos que constitúen a vida en común nunha sociedade democrática.</p> <p>16.2. Reflexiona sobre os dereitos e deberes da Constitución española.</p> <p>17.1. Explica os dereitos e deberes básicos da Constitución española.</p> <p>17.2. Realiza sinxelos xuízos morais fundamentados.</p> <p>17.3. Participa no benestar do contorno próximo baseándose nos dereitos e deberes básicos da Constitución española.</p> <p>18.1. Expresa as notas características da convivencia democrática.</p> <p>18.2. Argumenta a importancia dos valores cívicos na sociedade democrática.</p> <p>19.1. Comprende, valora e expón por escrito o deber da achega cidadá ao ben da sociedade.</p> <p>19.2. Explica a función dos impostos de proporcionar recursos sociais que melloran a calidade de vida dos cidadáns.</p>

Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Criterios de avaliación
<p>19.3. Realiza producións creativas sobre as consecuencias de non pagar impostos.</p> <p>20.1. Mostra interese pola natureza que o rodea e séntese parte integrante dela.</p> <p>20.2. Razoa os motivos da conservación dos bens naturais.</p> <p>20.3. Propón iniciativas para participar no uso adecuado de bens naturais razoando os motivos.</p> <p>21.1. Analiza, explica e expón as causas e consecuencias da intervención humana no medio.</p> <p>21.2. Investiga criticamente a intervención humana no ambiente e comunica os resultados.</p> <p>21.3. Argumenta comportamentos de defensa e recuperación do equilibrio ecolóxico e de conservación do ambiente.</p> <p>22.1. Toma conciencia da limitación dos recursos enerxéticos e explica as consecuencias do esgotamento das fontes de enerxía.</p> <p>22.2. Investiga os efectos do abuso de determinadas fontes de enerxía.</p> <p>22.3. Realiza traballos creativos sobre a necesidade do aire non contaminado para a saúde e a calidade de vida.</p> <p>22.4. Expón graficamente argumentos para rexear actividades humanas contaminantes.</p> <p>23.1. Valora a importancia do coidado do corpo e a saúde e de previr accidentes domésticos.</p> <p>23.2. Razoa as repercusións de determinadas condutas de risco sobre a saúde e a calidade de vida.</p> <p>23.3. Coñece as prácticas de primeiros auxilios.</p> <p>23.4. Expresa as medidas preventivas dos accidentes domésticos máis frecuentes.</p> <p>24.1. Realiza un uso ético das novas tecnoloxías.</p> <p>24.2. Coñece o emprego seguro das novas tecnoloxías.</p> <p>24.3. Analiza e xulga criticamente os contidos do contorno dixital.</p> <p>25.1. Realiza análises de información dixital sobre as razóns polas que as persoas senten a necesidade de consumir ao ver un anuncio publicitario.</p> <p>25.2. Reflexiona sobre a influencia da publicidade expresando as conclusións mediante traballos creativos.</p> <p>25.3. Realiza exposicións xulgando criticamente hábitos de consumo innecesario.</p> <p>26.1. Colabora en campañas escolares sobre a importancia do respecto das normas de educación viaria.</p> <p>26.2. Investiga sobre as principais causas dos accidentes de tráfico coa axuda das novas tecnoloxías.</p> <p>26.3. Expón as consecuencias de diferentes accidentes de tráfico.</p> <p>27.1. Analiza información na prensa en relación cos accidentes de tráfico.</p> <p>27.2. Desenvolve proxectos relacionados coas principais causas dos accidentes de tráfico, sobre os cales se informa en diferentes medios de comunicación.</p> <p>27.3. Reflexiona sobre o modo en que se poderían ter evitado accidentes de tráfico e expón as súas conclusións.</p> <p>27.4. Explica as principais medidas que se poderían tomar para previr accidentes de tráfico.</p>	